

บทที่ 4

โครงสร้างการบริหารงานของบริษัทเนชั่น มัลติมีเดีย กรุ๊ป

พัฒนาการของบริษัทเนชั่น มัลติมีเดีย กรุ๊ป

บริษัทเนชั่น มัลติมีเดีย กรุ๊ป จำกัด (มหาชน) เป็นบริษัทธุรกิจเอกชนผู้ผลิตสินค้าสาธารณะ (Public Goods) ผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ (Publishing) และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Media) ที่ครบวงจรบริษัทหนึ่ง ปัจจุบันกำลังย่างก้าวเข้าสู่ปีที่ 27 เริ่มจากการผลิตสื่อสิ่งพิมพ์ (Publishing) มาเป็นเวลายาวนานกว่า 20 ปี แล้วก้าวเข้าสู่สื่ออิเล็กทรอนิกส์ (Electronic media) วิทยุกระจายเสียง และวิทยุโทรทัศน์เมื่อ 5 - 6 ปีที่ผ่านมา และล่าสุด การให้บริการข่าวสารผ่านอินเทอร์เน็ตเมื่อปี พ.ศ. 2540

บริษัทเนชั่นฯ ถือกำเนิดขึ้นเมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ. 2514 เมื่อนักหนังสือพิมพ์กลุ่มหนึ่ง นำโดยนายธรรมนูญ มหาเปารยะ นายสุทธิชัย หยุ่น และม.ร.ว.สุนิดา กิติยากร รวมตัวกันก่อตั้ง เดอะเนชั่น (The Nation) ออกหนังสือพิมพ์รายวันภาษาอังกฤษฉบับแรกที่ดำเนินการโดยคนไทยในชื่อว่า “The Voice of The Nation” มีเป้าหมายเพื่อต่อต้านการผูกขาดกิจการของหนังสือพิมพ์ต่างชาติ โดยมีจุดยืนคือ

อิสระภาพในการนำเสนอข่าว และกล้าวาทวิพากษ์วิจารณ์โดยปราศจากอคติใด ๆ

นับเป็นจุดยืนที่สำคัญของเครือเนชั่น จากจุดกำเนิดของหนังสือพิมพ์ภาษาอังกฤษฉบับแรกของคนไทย จนกระทั่งการเป็นหนึ่งในผู้นำด้านสื่อสิ่งพิมพ์ และการก้าวเข้าสู่สื่ออิเล็กทรอนิกส์ เป็นจังหวะก้าวอย่างที่น่าสนใจอย่างยิ่ง

หากมองย้อนกลับไปจุดเริ่มต้น จะเห็นถึงพัฒนาการของเครือเนชั่นฯเป็นช่วง ๆ ดังนี้ ในช่วงแรกมีสำนักงานอยู่ที่ถนนเจริญกรุง หลังจากนั้นอีก 6 เดือน นักหนังสือพิมพ์กลุ่มนี้ได้ออกนิตยสารบิสซิเนส รีวิว (Business Review) มาอีกหนึ่งฉบับ

ปี พ.ศ. 2515 เดอะเนชั่น ได้ย้ายสำนักงานจากถนนเจริญกรุงไปอยู่ที่ถนนเดโช และได้ว่าจ้างโรงพิมพ์ย่านสาธุประดิษฐ์ ให้เป็นผู้รับผิดชอบเรื่องการพิมพ์ทั้งหมด เมื่อการเติบโตเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว จึงได้ย้ายสำนักงานอีกครั้งไปยังถนนสุขุมวิท 51 ครั้นมาถึง วันที่ 8 พฤศจิกายน พ.ศ. 2519 กลุ่มผู้ดำเนินการหนังสือพิมพ์เดอะเนชั่น ได้ก่อตั้งบริษัท บิสซิเนส รีวิว โดยมีสำนักงานอยู่ที่ถนนเพชรบุรี ในขณะที่สำนักงานของนิตยสารบิสซิเนส รีวิว ยังคงอยู่ที่

สุขุมวิท 51 ดังเดิม แต่เพื่อให้การดำเนินการมีประสิทธิภาพมากขึ้น เดือนมกราคม พ.ศ. 2521 ได้ย้ายสำนักงานไปอยู่รวมกันที่อาคารพาณิชย์ ปากซอยสุขุมวิท 42 และในวันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ. 2526 เดอะเนชั่นมีอาคารของตัวเองสูง 5 ชั้น ณ ซอยแสงจันทร์ ถนนสุขุมวิท 42 และสองปีหลังจากนั้น คือ ในวันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ. 2528 หนังสือพิมพ์เดอะเนชั่น รีวิว ได้เปลี่ยนชื่อเป็น “เดอะเนชั่น”(The Nation)

วันที่ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2530 กลุ่มเดอะเนชั่นได้เปิดตัวหนังสือพิมพ์ “กรุงเทพธุรกิจ” ซึ่งเป็นหนังสือพิมพ์ธุรกิจภาษาไทยรายวันฉบับแรกของเมืองไทย หลังจากนั้นมีการเปิดตัวสื่อสิ่งพิมพ์อื่น ๆ อีกมากมาย เช่น นิตยสารเนชั่นสุดสัปดาห์ เนชั่นจูเนียร์ หนังสือพิมพ์คิตนิวส์ นิตยสารลลนา พร้อมกับได้ทำสัญญาเป็นตัวแทนจำหน่ายหนังสือต่างประเทศ คือ หนังสือพิมพ์ดิ เอเชียน วอลล์สตรีท เจอร์นัล (The Asian Wall Street Journal) หนังสือพิมพ์โยมิอูริ ชิมบุน (Yomiuri Shimbun) และทำสัญญาส่งเสริมการร่วมจำหน่ายกับนิตยสารเอเชียวีค (Asia Week)

ปี พ.ศ. 2531 บริษัท บิสซิเนส รีวิว จำกัด ได้เปลี่ยนชื่อเป็น เนชั่น พับลิชซิง กรุ๊ป จำกัด และเข้าสู่ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย นับเป็นปีที่มีการเปลี่ยนแปลงในด้านโครงสร้างทางด้านธุรกิจที่สำคัญของเครือเนชั่นฯ

ปี พ.ศ. 2532 บริษัทได้เปิดตัวหนังสือพิมพ์รายสัปดาห์ “กรุงเทพธุรกิจรายสัปดาห์” ต่อมาได้เปิดตัวหนังสือพิมพ์ภาษาอังกฤษรายสัปดาห์อีกหนึ่งฉบับ คือ “เทรด แอนด์ ทรานสปอร์ต เจอร์นัล” (Trade and Transport journal) นอกจากนี้ ทางบริษัทได้ทำสัญญาเป็นตัวแทนจำหน่ายหนังสือต่างประเทศอีก 2 ฉบับ คือ ฟาร์อีสเทิร์นอีโคโนมิก รีวิว (Far Eastern Economic Review) และเอเชียเทคโนโลยี (Asia Technology)

ปี พ.ศ. 2533 เป็นปีที่กิจการของบริษัทเจริญเติบโตเป็นอย่างยิ่ง สำนักงานเดิมไม่สามารถรองรับการขยายตัวได้ บริษัทจึงตัดสินใจสร้างสำนักงานใหม่ที่ถนนบางนา-ตราด กิโลเมตรที่ 4.5 หลังจากนั้น บริษัทเนชั่น พับลิชซิง กรุ๊ป จึงเริ่มเข้าสู่สื่ออิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Media) พร้อมกับการจัดตั้งบริษัทย่อย เพื่อรองรับงานด้านอิเล็กทรอนิกส์ นับเป็นการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญอีกครั้งของบริษัทธุรกิจเอกชนจากธุรกิจสิ่งพิมพ์เข้าสู่ธุรกิจสื่ออิเล็กทรอนิกส์

ในสายงานด้านวิทยุกระจายเสียง วิทยุเนชั่นเข้าร่วมดำเนินรายการข่าวต้นชั่วโมง รายการวิเคราะห์ข่าว และสารคดีอย่างเป็นทางการให้กับสถานีวิทยุแห่งประเทศไทย กรมประชาสัมพันธ์ เอฟเอ็ม 97 เมกะเฮิร์ตซ์ ซึ่งถือเป็น สถานีวิทยุข่าวสารแห่งแรกของประเทศไทยเมื่อปี พ.ศ. 2535 หลังจากนั้นมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการดำเนินธุรกิจกับอีกหลายสถานี เนื่องจากปัญหาในด้านโครงสร้างของระบบวิทยุกระจายเสียงที่รัฐเป็นเจ้าของสถานี และเพื่อให้สอดคล้องกับการดำเนินธุรกิจวิทยุ ปัจจุบัน วิทยุเนชั่นผลิตข่าวต้นชั่วโมง และจัดรายการ

วิเคราะห์ข่าวให้กับสถานีวิทยุเอฟเอ็ม 2 สถานี ได้แก่ สถานีวิทยุกรมการพลังงานทหาร สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม เอฟเอ็ม 90.5 เมกะเฮิร์ตซ์ และสถานีวิทยุสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตเทเวศร์ สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ เอฟเอ็ม 89.5 เมกะเฮิร์ตซ์ ส่วนคลื่นเอเอ็มมีหนึ่งคลื่น คือ สถานีวิทยุ มก. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 1107 กิโลเฮิร์ตซ์ นอกจากนี้ยังร่วมผลิตรายการวิทยุในโครงการ เตรียมความรู้สู่มหาวิทยาลัย โดยใช้ชื่อรายการ “จุดประกาย Entrance” ทางสถานีวิทยุจุฬาฯ เอฟเอ็ม101.5 เมกะเฮิร์ตซ์

ในสายงานโทรทัศน์ นอกจากจะเป็นผู้ผลิตรายการข่าว และวิเคราะห์ข่าวให้กับสถานีโทรทัศน์ช่อง 5 ช่อง 9 และช่อง 11 แล้ว รายการ “เนชั่น นิวส์ทอล์ค” ทางสถานีโทรทัศน์ช่อง 9 อ.ส.ม.ท. ยังเป็นรายการที่ได้รับความนิยมมาจนถึงปัจจุบัน นอกจากนี้ บริษัทเนชั่นฯ ในฐานะหุ้นส่วนรายหนึ่งของสถานีโทรทัศน์ไอทีวี ยังผลิตรายการข่าว และสารคดี ออกอากาศทางไอทีวี ทีวีเสรี ช่อง 26 ย่านความถี่ยูเอชเอฟ เริ่มออกอากาศอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ. 2539

ด้านธุรกิจอิเล็กทรอนิกส์ เนชั่นได้เข้าสู่ระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์เชื่อมโยงทั่วโลกหรืออินเทอร์เน็ตในเดือนสิงหาคมปี พ.ศ. 2539 เว็บไซต์ของเครือเนชั่น (WWW.NATIONMULTIMEDIA.COM) ประกอบด้วยข่าวที่นำเสนอในหนังสือพิมพ์เดอะเนชั่น หนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ และจากวิทยุเนชั่นที่ออกอากาศทางสถานีวิทยุกรมการพลังงานทหาร เอฟเอ็ม 90.5 เมกะเฮิร์ตซ์ ตั้งแต่เวลา 07.30 – 21.00 น. ซึ่งเป็นการนำเสนอแบบ real time ต่อมาเว็บไซต์ของเนชั่นได้เปิดให้บริการร่วมกับบริษัทสื่อมวลชน อินฟอร์เมชั่น เซอร์วิส จำกัด และบริษัทเอ โทมัส มีเดีย จำกัด ซึ่งเป็นบริษัทในเครือแกรมมี่ เอนเตอร์เทนเมนท์ ผู้ผลิตรายการเพลงทางคลื่น Radio No Problem 88.0 เมกะเฮิร์ตซ์, Hot Wave 91.5 เมกะเฮิร์ตซ์, Radio Vote Satellite 93.5 เมกะเฮิร์ตซ์, และ Green Wave 104.5 เมกะเฮิร์ตซ์ และบริษัทเจเอสแอล จำกัด ผู้ผลิตรายการ 07 โขว์, รายการจันทร์กระจิบ และรายการเจาะใจ โดยจะนำเสนอทางอินเทอร์เน็ตให้กับผู้ใช้บริการอินเทอร์เน็ตทั่วโลก

หากมองในแง่ธุรกิจแล้ว แม้ภาวะเศรษฐกิจของประเทศไทยในช่วงปี พ.ศ. 2539 จะเริ่มตกต่ำ แต่บริษัทในเครือเนชั่นฯ กลับมีอัตราการเติบโตถึง 60 % โดยเฉพาะสื่ออิเล็กทรอนิกส์ประเภทวิทยุกระจายเสียงที่เพิ่งดำเนินการมาได้เพียงไม่กี่ปี เมื่อเปรียบกับสื่อสิ่งพิมพ์ของเครือเนชั่นฯ ปรากฏว่า สื่อวิทยุสามารถทำกำไรให้กับบริษัทได้ถึง 70 ล้านบาท ด้วยเหตุดังกล่าวนี้ในเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2539 บริษัทฯ ได้เปลี่ยนชื่อจาก บริษัท เนชั่น พับลิชซิ่ง กรุ๊ป จำกัด (มหาชน) เป็น บริษัท เนชั่น มัลติมีเดีย กรุ๊ป จำกัด(มหาชน) (Info and Edutainment News, 2540)

ทั้งนี้ เมื่อมองถึงพัฒนาการจากจุดเริ่มต้นของบริษัทเนชั่น มัลติมีเดีย กรุ๊ป จำกัด จนกระทั่งถึงปัจจุบัน ถือได้ว่า บริษัทเนชั่นฯ ในฐานะบริษัทธุรกิจเอกชนที่มีเป้าหมายในทางธุรกิจ

เพื่อการแสวงหาผลกำไร และรายได้จากสินค้าสาธารณะ (Public Goods) นอกจากจุดยืนและอุดมการณ์อย่างแรงกล้าที่จะนำเสนอข่าวสารที่เป็นกระบอกเสียงให้กับประชาชนคนไทย โดยไม่หวังต่ออติพิลใด ๆ นับได้ว่า เป็นบริษัทธุรกิจเอกชนที่ประสบความสำเร็จในการก้าวข้ามสื่ออย่างรวดเร็วบริษัทหนึ่ง สินค้าของเครือเนชั่นมีหลากหลายประเภท เริ่มจากสื่อสิ่งพิมพ์ ได้แก่ หนังสือพิมพ์รายวัน รายสัปดาห์ ตัวแทนจำหน่ายหนังสือพิมพ์ต่างประเทศ ผลิตและจัดจำหน่ายหนังสือการ์ตูนภาษาอังกฤษ ภาษาไทย หนังสือการ์ตูนญี่ปุ่นภายใต้ลิขสิทธิ์ของบริษัทวอลท์ ดิสนีย์ และสำนักพิมพ์หลายแห่งในประเทศญี่ปุ่น สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ การผลิตรายการให้กับสถานีวิทยุกระจายเสียง และโทรทัศน์ การให้บริการข้อมูลข่าวสารผ่านคอมพิวเตอร์ส่วนบุคคลหรือเนชั่นออนไลน์ และการให้บริการผ่านอินเทอร์เน็ต นอกจากนี้ ยังมีการจัดการเรียนภาษาอังกฤษ และคอมพิวเตอร์ให้กับผู้ที่สนใจด้วย ความสำเร็จดังกล่าว เกิดจากเครือเนชั่นเป็นบริษัทที่ดำเนินธุรกิจทางด้านสิ่งพิมพ์มานาน ทำให้มีความได้เปรียบในด้านฐานและเครือข่ายข้อมูลผสมผสานกับการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ และการมีทีมงานที่ทุ่มเทกับการทำงานอย่างหนักตามแบบฉบับของสุทธิชัย หยุ่น บรรณาธิการอำนวยการเครือเนชั่น

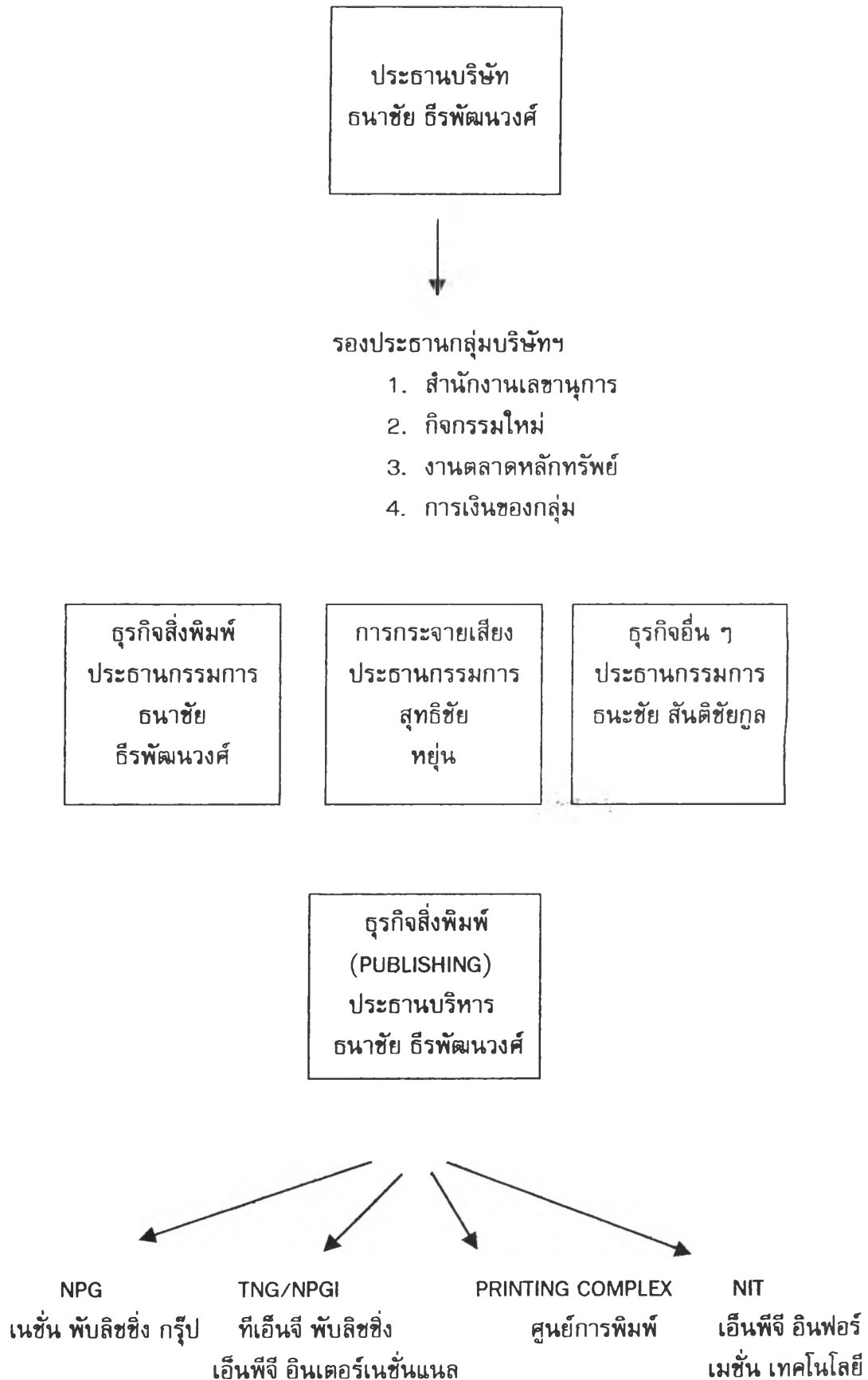
โครงสร้างการบริหารของบริษัทเนชั่น มัลติมีเดีย กรุ๊ป

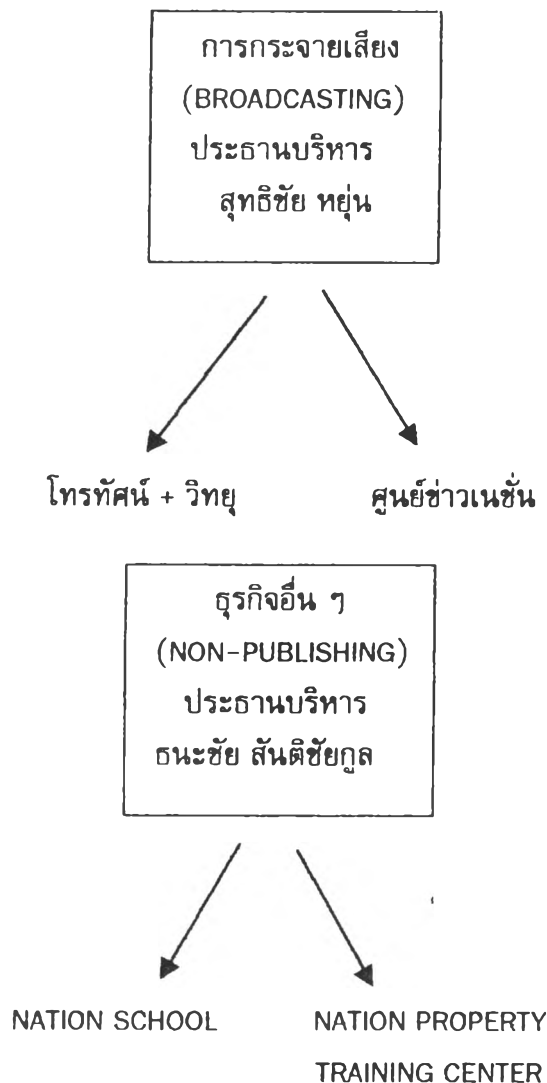
การขยายตัวของเครือเนชั่นจากสื่อสิ่งพิมพ์ (Publishing) เข้าสู่สื่ออิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Media) จัดอยู่ในรูปแบบการเป็นเจ้าของข้ามสื่อ (Cross Media Ownership) ตามการแบ่งลักษณะการรวบอำนาจทางเศรษฐกิจ (Concentration of Economic Power) ของ Joan and Hoak (1970) ถือเป็นจุดเปลี่ยนที่สำคัญของเครือเนชั่น และเป็นปรากฏการณ์ที่น่าสนใจอย่างยิ่งในวงการสื่อสารมวลชนในประเทศไทย เมื่อเครือเนชั่นมีการขยายงานเพิ่มขึ้น วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2539 คณะกรรมการบริหารจึงมีการปรับเปลี่ยนโครงสร้างผู้บริหารเครือเนชั่นให้สอดคล้องกับการก้าวข้ามสื่อจากสื่อสิ่งพิมพ์มาสู่สื่ออิเล็กทรอนิกส์ โดยมีโครงสร้างการบริหารงานแบ่งออกเป็น 3 ฝ่าย ดังนี้

1. ธุรกิจสิ่งพิมพ์ (Publishing) ขึ้นตรงต่อธนาชัย อีร์พัฒน์วงศ์
2. การกระจายเสียง (Broadcasting) ขึ้นตรงต่อสุทธิชัย หยุ่น
3. ธุรกิจอื่น ๆ (Non-Publishing) ขึ้นตรงต่อธนะชัย สันติชัยกุล

ทั้งนี้ ผู้บริหารทั้ง 3 ฝ่ายจะต้องขึ้นตรงต่อธนาชัย อีร์พัฒน์วงศ์ ประธานบริษัท

แผนภาพที่ 2 แสดงโครงสร้างการบริหารของบริษัทเนชั่น มัลติมีเดีย กรุ๊ป จำกัด

ที่มา : เนชั่นสัมพันธ์ ฉบับที่ 2 เดือนมกราคม พ.ศ. 2539

การจัดองค์กรของเครือเนชั่น ในฐานะที่เป็นองค์กรสื่อสารมวลชนที่ครบวงจรองค์กรหนึ่งในสังคมไทย จะเห็นได้ชัดเจนว่า เป็นการจัดองค์กรเพื่อให้ผู้บริหารมีความสะดวกในการบริหาร โดยแยกเป็นสายงานที่ชัดเจนระหว่างกลุ่มสิ่งพิมพ์ กลุ่มกระจายเสียง และกลุ่มอื่น ๆ นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับการข้ามสื่อของเครือเนชั่นที่ต้องพัฒนา และขยายงานต่อไปในอนาคต สุทธิชัย หยุ่น บรรณาธิการอำนวยการเครือเนชั่น จึงเป็นประธานกรรมการด้านกลุ่มกระจายเสียงที่ต้องดูแลวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และสำนักข่าวเนชั่นโดยตรง ซึ่งถือว่าเป็นกลุ่มสื่อที่เกิดขึ้นหลังสุด และเริ่มสร้างผลกำไรให้กับเครือเนชั่นไม่แพ้กลุ่มสิ่งพิมพ์ ดังนั้น พัฒนาการของสื่ออิเล็กทรอนิกส์ประเภทวิทยุกระจายเสียง จึงเป็นสิ่งที่น่าสนใจอย่างยิ่ง

พัฒนาการของวิทยุเนชั่น

อาจกล่าวได้ว่า จุดเริ่มต้นในการเข้าสู่สื่ออิเล็กทรอนิกส์ประเภทวิทยุกระจายเสียงของเครือเนชั่นเริ่มจากแนวคิดที่ต้องการกระจายข่าวให้กับสังคมให้ได้มากที่สุด หลังจากที่เครือเนชั่นประสบความสำเร็จในการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายด้านสื่อสิ่งพิมพ์มานานกว่า 26 ปี และแนวคิดที่ว่า วิทยุกระจายเสียงในเมืองไทย น่าจะมีรายการข่าวที่มีคุณภาพ คำกล่าวของสุทธิชัย หยุ่น บรรณาธิการอำนวยการเครือเนชั่นในหลายช่วงหลายโอกาสเป็นตัวอย่างที่สะท้อนได้ดีที่สุด

“เรา (วิทยุเนชั่น) เกิด เพราะเราทำข่าวทุกวัน เห็นว่า คนไทยควรจะได้รับคามยุติธรรมด้วยการได้ข่าวที่ดี ที่เร็ว ผ่านวิทยุสักที มี 400 กว่า สถานี ไม่มีใครทำข่าวเลยหรือ เรายังอาสาส่งข่าวทางโทรศัพท์ หรือคนก็ยังไม่อยู่ใน 4 - 5 คนที่ทำวิทยุ และทุกคน ผมเชื่อว่า เป็นพยานกับผมได้ประชุมกับผมทุกวัน ผมอธิบายให้ฟังว่า เหนื่อยหน่อย ต้องไปขอข่าวโต๊ะข่าว เขาจะต้องแตกดันกับคุณ เขาจะต้องประชิดประชัน คำคุณ ไปขโมยข่าว ไปเอางานของนักข่าวที่เขาทำอยู่ แอบส่ง ต้องแอบ แต่มันเกิด สิ่งที่เราภูมิใจได้ คือ เกิดจากจุดประกายเล็ก ๆ เป้าหมายไม่ใช่ธุรกิจ เป้าหมายไม่ใช่เงิน เป้าหมายไม่ใช่ความยิ่งใหญ่ ที่สำคัญ คือ เป้าหมายไม่ใช่ครอบงำ เป้าหมาย คือ การกระจายข่าวถึงสังคมมากที่สุด. . . “ (สุทธิชัย หยุ่น, บันทึกการประชุมประจำปีของกองบรรณาธิการเครือเนชั่น, 11 มกราคม 2540)

ปัจจัยที่สำคัญอีกประการ คือ ในโครงสร้างที่รัฐเป็นเจ้าของสถานีวิทยุกระจายเสียงทั้งหมด ทั้งคลื่นเอฟเอ็ม และเอเอ็ม ทำให้การผลิตรายการข่าวไม่เป็นไปตามที่ควรจะเป็น รายการข่าวโดยทั่วไป จึงเป็นข่าวที่ไม่มีองค์ประกอบของความเป็นข่าวที่สมบูรณ์ เป็นข่าวที่เลือกจะรายงานเพียงด้านเดียว ไม่หลากหลาย และรอบด้าน

“ในสมัยนั้น วิทยุเป็นของรัฐบาลทั้งหมด เป็นของหน่วยงานราชการทั้งหมด เพราะฉะนั้นเรื่องของข่าวเป็นเรื่องที่ ข่าวที่เป็นกลาง ข่าวที่ทำโดยมืออาชีพไม่มี มีแต่ข่าวราชการ ฉะนั้น เราในฐานะที่อยู่ในเครือข่ายเนชั่น มีข้อมูลมีข่าว มีกองบรรณาธิการที่ทำข่าวทุกด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม ต่างประเทศ ก็คิดว่า น่าที่จะมีข่าวที่มีคุณภาพแจกเช่น BBC ในเมืองไทย เราจึงได้อาสาไปช่วยทำให้กับกรมประชาสัมพันธ์ในตอนแรก ตอนเย็น 17.00- 17.50 ซึ่งผมไปทำที่นั่น แล้วก็ใช้โทรศัพท์ เป็นครั้งแรกที่นักข่าวรายงานผ่านโทรศัพท์ เมื่อมีข่าวด่วนเข้ามา แล้วก็เปิดโอกาสให้หัวหน้าข่าวหลายฝ่ายได้รายงาน วิเคราะห์สถานการณ์ของข่าว นั้นเป็นการก่อเกิดของวิทยุ ซึ่งไม่ใช่วิทยุเนชั่นตอนนั้นนะครับ เราทำในนามส่วนตัวให้กับวิทยุแห่งประเทศไทย โดยฟรี ไม่ได้มีอะไรทั้งสิ้น” (สุทธิชัย หยุ่น, สัมภาษณ์, 28 กุมภาพันธ์ 2541)

จะเห็นได้ว่า ในช่วงแรกที่เครือเนชั่นเริ่มเข้าสู่สื่ออิเล็กทรอนิกส์ประเภทวิทยุกระจายเสียงเป็นเพียงการจัดรายการข่าวที่อาสาเข้าไปทำด้วยความสมัครใจ หรืออาจจะเรียกได้ว่า เป็นการให้บริการสาธารณะ ประกอบกับในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2533 - 2534 เป็นช่วงที่เกิด

สงครามอ่าวเปอร์เซีย ทำให้ความต้องการข่าวสารเกี่ยวกับสงครามอ่าวเปอร์เซียอย่างรวดเร็ว และทันสถานการณ์พร้อมกับการวิเคราะห์มีมากขึ้น

สุทธิชัย หยุ่น กล่าวว่า “ความตั้งใจแรกนั้นมาจากความเป็นนักหนังสือพิมพ์ ที่ต้องการเห็นการพัฒนาในคุณภาพข่าววิทยุ และโทรทัศน์ ซึ่งเป็นช่วงจังหวะที่ผู้บริหารสถานีวิทยุแห่งประเทศไทยเชิญไปดำเนินรายการวิทยุในช่วงสงครามอ่าวเปอร์เซีย เนื่องจากมีการเสนอข่าวนี้ทุกวัน แต่ไม่มีผู้ที่จะอธิบายว่า เกิดอะไรขึ้น” (อ้างถึงในจักรกฤษ เพิ่มพูน, สัมภาษณ์, 16 มกราคม 2540)

“สมัยหนึ่งวิทยุ คือ ดนตรี หรือบันเทิง แต่คนในเนชั่นนั่งคุยกันว่า ทำไมเมืองไทยไม่มีข่าววิทยุที่จะให้ความสำคัญกับเนื้อหาสาระ ทั้ง ๆ ที่วิทยุเป็นสื่อที่เร็ว สามารถที่จะเอาข่าวรวดเร็วให้ทุกคนได้ . . .”(สุทธิชัย หยุ่น, สัมภาษณ์, อ้างแล้ว)

นี่คือ จุดก่อกำเนิดและที่มาของวิทยุเนชั่น อย่างไรก็ตาม อย่างไรก็ดี เนื่องจากโครงสร้างของวิทยุกระจายเสียงที่มีกรอบของเจ้าของสถานีที่เป็นของภาครัฐทั้งหมด และสื่อวิทยุถูกมองว่า เป็นสื่อเพื่อความบันเทิง แนวคิดของสุทธิชัย หยุ่น จึงต้องดำเนินการอย่างค่อยเป็นค่อยไป และเรียนรู้ไปพร้อม ๆ กับความผิดพลาดในบางครั้ง

“เราไม่ได้เกิดความคิดอยากจะทำวิทยุ แล้วไปขอซื้อคลื่นเข้ามา ไปวิ่งเต้นกับนักการเมือง ไปวิ่งเต้นกับอธิบดีกรมประชาสัมพันธ์ วิ่งเต้นกับผบ.ทบ. เพื่อจะขอคลื่นมาแล้วก็ทำ เปลา่เลย เราทำสไตส์เนชั่น พิสูจน์ก่อน ทำเนื้อหา ข่าวที่เราส่งมีส่งออกไปให้คนได้ยินก่อนได้หรือเปลา่ ให้เขารู้ว่า เรามีเนื้อหาที่เขาต้องการมัย ผมเองส่วนตัวคิดว่า เมื่อ 5 ปีก่อนควรมี News Station สื่อวิทยุที่เป็นข่าว แต่เราไม่ไปวิ่งเต้น เราไม่ได้หาคนที่ม้อ่านจ มีบาร์มี เราไปถามคนที่ม้อเวลา บอกว่า เขาเปิดเพลงอยู่ เขามีรายการบันเทิงอยู่ เราก็บอกว่า ต้นชั่วโมงขอ 2 นาที จะส่งข่าวให้ ส่งให้ฟรีด้วย ซึ่งเราไม่ได้คิดเรื่องเงิน ไม่ได้คิดถึงเรื่องธุรกิจเลย เราคิดในฐานะเป็นสื่อ นักข่าวมีความผูกพันกับข่าวว่า สังคมไทยควรมีสื่อที่ดีกว่านี้ เราขอส่งข่าวฟรีให้ ซึ่งเป็นที่แปลกใจพอสมควร ผมเชื่อว่า นั่นเป็นการปฏิวัติข่าววิทยุของประเทศไทย . . .”(สุทธิชัย หยุ่น, สัมภาษณ์, อ้างแล้ว)

วิทยุเนชั่นกับสถานีวิทยุกระจายเสียงกรมประชาสัมพันธ์เอฟเอ็ม 92.5 เมกะเฮิร์ตซ์

การปฏิวัติข่าววิทยุกระจายเสียงของประเทศไทยในความหมายของสุทธิชัย หยุ่น เริ่มต้นโดยการจัดรายการวิเคราะห์ข่าวให้บริการสาธารณะทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย กรมประชาสัมพันธ์ คลื่นความถี่เอฟเอ็ม 92.5 เมกะเฮิร์ตซ์ ในช่วงเวลา 17.00 – 17.50 น. เมื่อต้นปี พ.ศ. 2534

รายการ “เก็บตกจากเนชั่น” ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย เอฟเอ็ม 92.5 ถือเป็นจุดเริ่มต้นที่เครือเนชั่นเข้าสู่สื่ออิเล็กทรอนิกส์ประเภทวิทยุกระจายเสียง โดยในช่วงแรกนั้น สุทธิชัย หยุ่น ดำเนินรายการเพียงคนเดียวในช่วงเวลา 17.00 - 17.50 น. รูปแบบรายการเป็นการรายงานสถานการณ์ข่าวที่เกิดขึ้นในแต่ละวัน พร้อมกับการวิเคราะห์สถานการณ์ทางการเมือง ในช่วงแรกเป็นการอัดรายการลงเทปบันทึกเสียง โดยใช้ข้อมูลจากนักข่าวเนชั่นที่ส่งเข้ามายังกองบรรณาธิการหนังสือพิมพ์เดอะเนชั่น

จะเห็นได้ว่า การจัดทำรายการ “เก็บตกจากเนชั่น” ในช่วงแรกนั้น เป็นการทำรายการให้สถานีเป็นบริการสาธารณะ ไม่ได้เป็นผู้เช่าซื้อเวลาด้วยตัวเอง หรือมีธุรกิจเข้ามาเกี่ยวข้องแต่อย่างใด อาจจะมีมองได้ว่า เครือเนชั่นกำลังสำรวจความต้องการของ “ตลาด” ว่ามีความต้องการ “สินค้า” ในลักษณะดังกล่าวหรือไม่

“ มันไม่ใช่นิสัยของผมที่จะเอาช่อดอกไม้ไปอวยพรวันเกิดให้กับบางคนที่มีอำนาจหน้าที่ แต่ถ้าผมอยากเป็นเจ้าของเวลา ผมต้องทำอย่างนั้นให้ได้ . . .” (ผู้จัดการรายวัน , 20 กันยายน 2536)

หลังจากที่รายการ “เก็บตกจากเนชั่น” ได้รับความนิยม และมีผู้ฟังมากขึ้น ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงกรมประชาสัมพันธ์จึงได้ขอให้ดำเนินรายการเพิ่มขึ้นอีก 1 ช่วงเวลา คือระหว่าง 08.00 - 08.50 น. โดยไม่เว้นวันหยุดราชการ พร้อมทั้งนำเทปรายการดังกล่าว ไปออกอากาศทางสถานีวิทยุกระจายเสียงตำรวจตระเวนชายแดน ความถี่เอเอ็ม 576 กิโลเฮิร์ตซ์อีกครั้งในเวลา 21.00 น. ของทุกวัน

สาเหตุสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้ รายการ “เก็บตกจากเนชั่น” เป็นรายการที่มีผู้ฟังจำนวนมาก เนื่องจากเป็นรายการวิทยุที่กล่าววิพากษ์วิจารณ์การทำงานของรัฐบาล นับเป็นการฉีกแนวการจัดรายการทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ประเภทวิทยุกระจายเสียง ซึ่งในขณะนั้น รายการวิทยุทางคลื่นเอฟเอ็มในกรุงเทพมหานครส่วนใหญ่ยังคงเน้นในเรื่องความบันเทิง

อย่างไรก็ตาม การดำเนินรายการ “เก็บตกจากเนชั่น” ดำเนินมาได้เพียงประมาณ 14 เดือนเท่านั้น ก็ต้องยุติรายการเมื่อวันที่ 30 มีนาคม พ.ศ. 2535 เมื่อสถานีวิทยุกระจายเสียงกรมประชาสัมพันธ์ได้แจ้งว่า สุทธิชัย หยุ่น จะต้องส่งเทปบันทึกเสียงให้ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงกรมประชาสัมพันธ์ก่อนออกอากาศ 1 ชั่วโมง เพื่อการตรวจสอบเนื้อหาข่าว และไม่ให้เกิดกล่าวพาดพิง หรือวิพากษ์วิจารณ์กองทัพ และคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ หรือรสช. แม้ว่า ข่าวดังกล่าวจะเป็นความจริง และได้รับการตีพิมพ์ในสื่อมวลชนประเภทสิ่งพิมพ์อื่น ๆ แล้วก็ตาม

เหตุการณ์ที่เกิดขึ้น นับเป็นการคุกคามต่อเสรีภาพในการรายงานข่าวทางวิทยุกระจายเสียงที่เครือเนชั่นดำเนินรายการเป็นครั้งแรกจากโครงสร้างเจ้าของสถานีที่มีหน่วยงานราชการเป็นเจ้าของ ด้วยเหตุนี้ สุทธิชัย หยุ่น จึงประกาศยุติบทบาททางวิทยุกระจายเสียงลงชั่วคราว

“ผมถือว่า การห้ามเช่นนี้ เป็นการคุกคามสิทธิเสรีภาพแห่งข่าวสารที่ประชาชนมีสิทธิที่จะรับรู้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลังจากที่ประชาชนได้เลือกผู้แทนราษฎรของตนแล้ว เมื่อวันที่ 22 มีนาคม 2535 ที่ผ่านมา เมื่อสิทธิเสรีภาพของสื่อมวลชนทางวิทยุถูกคุกคามเช่นนี้ ผมก็คิดว่า ควรจะยุติบทบาทของผมเองทางวิทยุ จนกว่าบ้านเมืองนี้จะเคารพในเสรีภาพแห่งข่าวสาร” สุทธิชัย หยุ่น กล่าว (กรุงเทพธุรกิจ, 31 มีนาคม 2535, หน้า 11)

อย่างไรก็ตาม หลังจากสุทธิชัย หยุ่น ประกาศยุติรายการ “เก็บตกจากเนชั่น” แล้ว เจ้าหน้าที่ ซึ่งมีส่วนรับผิดชอบ และควบคุมการดำเนินงานของสถานีวิทยุกระจายเสียง กรมประชาสัมพันธ์ ได้มีการประสานงาน และทำความเข้าใจกับสุทธิชัย หยุ่น ถึง กรณี “ความเข้าใจคลาดเคลื่อน” ที่เกิดขึ้น และดูเหมือนว่า จะสามารถเจรจากันได้เป็นที่เรียบร้อย ทางสถานีวิทยุกระจายเสียง กรมประชาสัมพันธ์ จึงขอให้สุทธิชัย หยุ่น ดำเนินรายการ “เก็บตกจากเนชั่น” ต่อไปตามปกติ ทั้งในช่วงเวลา 08.00 - 08.50 น. และเวลา 17.00 - 17.50 น. เริ่มตั้งแต่วันที่ 2 เมษายน พ.ศ. 2535 เป็นต้นไป

สำหรับการกลับมาดำเนินรายการ “เก็บตกจากเนชั่น” อีกครั้งหนึ่งนั้น สุทธิชัย หยุ่น กล่าวว่า “เมื่อทางสถานีให้คำยืนยัน ให้เสรีภาพแห่งข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชนอย่างแท้จริง โดยไม่มีการเซ็นเซอร์ หรือแทรกแซงในเนื้อหาที่เป็นข้อเท็จจริง และเป็นที่สุจริตต่อสื่อมวลชนเช่นนี้ ก็พร้อมที่จะดำเนินรายการ “เก็บตกจากเนชั่น” ต่อไป (กรุงเทพธุรกิจ, 2 เมษายน 2535, หน้า 14)

การดำเนินรายการข่าวทางคลื่น 92.5 เมกะเฮิร์ตซ์ ในช่วงแรก นอกจากจะประสบปัญหาด้านโครงสร้างของวิทยุกระจายเสียงที่รัฐเป็นเจ้าของแล้ว ในส่วนวิทยุเนชั่นเองยังไม่ได้จัดตั้งเป็นกองบรรณาธิการอย่างเป็นทางการ สุทธิชัย หยุ่น ต้องดำเนินรายการเพียงคนเดียว เมื่อการจัดทำรายการข่าวทางวิทยุกระจายเสียงแปรเปลี่ยนจากการให้บริการสาธารณะเป็นการดำเนินธุรกิจ บริษัทเนชั่นจึงได้จัดตั้งกองบรรณาธิการใหม่ คือ กองบรรณาธิการข่าววิทยุ เพื่อรองรับกับการขยายตัวด้านงานข่าววิทยุในอนาคต

วิทยุเนชั่นกับสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย กรมประชาสัมพันธ์ เอฟเอ็ม 97.0 เมกะเฮิร์ตซ์

ความต้องการรายการวิเคราะห์ข่าว หลังสงครามอ่าวเปอร์เซียตั้งแต่ในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2533 - 2534 เป็นสาเหตุสำคัญเบื้องต้นที่ทำให้สุทธิชัย หยุ่น หันมาจัดรายการวิเคราะห์ข่าวทางวิทยุกระจายเสียง เนื่องจากสถานีวิทยุส่วนใหญ่ไม่ได้วิเคราะห์สถานการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างใกล้ชิด ประกอบกับความต้องการข่าวสารที่ถูกต้อง ไม่มีอคติ และไม่บิดเบือน ตรงไปตรงมาของประชาชน ในช่วงเหตุการณ์ทางการเมืองในเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2535 ทำให้วิทยุเนชั่นเข้าร่วมดำเนินรายการวิเคราะห์ข่าวอย่างเป็นทางการกับสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย กรมประชาสัมพันธ์ คลื่นเอฟเอ็ม 97.0 เมกะเฮิร์ตซ์ ในเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2535 ซึ่งเป็นช่วงที่เหตุการณ์ทางการเมืองในเดือนพฤษภาคม ผ่านพ้นไปเพียง 3 เดือนเท่านั้น

“...คุณจันทรา ชัยนาม เป็นเจ้าของเวลา ขอให้เราช่วยทำรายการวิเคราะห์ข่าว ซึ่งตรงกับช่วงสงครามอ่าวเปอร์เซียพอดีด้วย ช่วงนั้น สงครามอ่าวเปอร์เซียดังมาก แต่ไม่มีสถานีวิทยุไหนมีข้อมูล หรือมีการจัดรายการวิเคราะห์ทันเหตุการณ์ เราจึงไปทำให้กับคลื่น 97 โดยเริ่มเป็นสถานีข่าวครั้งแรกของเมืองไทย แปลว่า ทุกต้นชั่วโมงจะมีข่าวด่วน ไม่ใช่ต้นชั่วโมงอย่างเดียว ถ้าข่าวด่วนเกิดคอนโทรลเราสามารถแทรกเข้าได้เลย ก็ต้องถือว่า เอฟเอ็ม 97 สมัยนั้น เป็นสถานีวิทยุแห่งแรกที่เรียกตัวเองว่า เป็นสถานีข่าว ให้ความสำคัญกับข่าว การวิเคราะห์ข่าว รายงานข่าวสด มีเสียงนักข่าวส่งเข้ามาตลอดเวลา ช่วงเช้าเราก็มี 08.00 -10.00 ที่เป็นการวิเคราะห์ข่าว ที่เราเรียกว่า “เก็บตกจากเนชั่น” ช่วงเย็น 17.00-19.00 น. ก็เป็นการวิเคราะห์ข่าวที่เกิดขึ้นทั้งวัน มีสัมภาษณ์ มีวิเคราะห์ มีรายงาน มีการคุยกับนักข่าวในสายต่าง ๆ ของเราที่มีอยู่แล้ว เพราะฉะนั้น เป็นการผสมผสานระหว่างการรายงานข่าว และวิเคราะห์ข่าว . . .” (สุทธิชัย หยุ่น, สัมภาษณ์, อ้างแล้ว)

ทั้งนี้ บริษัทสตูดิโอ 107 ของจันทรา ชัยนาม ได้รับสัมปทานเวลาออกอากาศจาก กรมประชาสัมพันธ์ คลื่นเอฟเอ็ม 97 เมกะเฮิร์ตซ์เป็นเวลา 5 ปี โดยก่อนหน้าที่เอฟเอ็ม 97 เมกะเฮิร์ตซ์จะปรับเปลี่ยนเป็น News Station สถานีวิทยุแห่งนี้เคยมีรูปแบบรายการเพลงสากลในนาม “Light 97 “ ซึ่งเป็นสถานีวิทยุกระจายเสียงที่จัดรายการเพลงสากลที่เป็นเอกลักษณ์ของตัวเอง การเปลี่ยนแปลงเป็น News Station ถือเป็นการปรับเปลี่ยนรูปแบบสถานีอย่างก้าวกระโดดเลยทีเดียว

ความร่วมมือของวิทยุเนชั่น กับบริษัทสตูดิโอ 107 ดำเนินไปในลักษณะของการร่วมกันผลิตรายการ นับเป็นการเข้าสู่อุตสาหกรรมวิทยุกระจายเสียงอย่างเต็มรูปแบบครั้งแรก เมื่อเห็นแนวทางที่ว่า ประชาชนต้องการการวิเคราะห์สถานการณ์ข่าวที่เกิดขึ้นในแต่ละวันอย่างทันท่วงที

ในส่วนวิทยุเนชั่นก็เริ่มมีการจัดตั้งกองบรรณาธิการวิทยุอย่างเป็นทางการแยกออกมาจากกองบรรณาธิการหนังสือพิมพ์เดอะเนชั่น มีผู้สื่อข่าวประจำแหล่งข่าวต่าง ๆ ทำให้ผู้สื่อข่าวสามารถรายงานสดผ่านทางโทรศัพท์เข้าสู่รายการได้ทันที นับเป็นการนำเอาศักยภาพของวิทยุกระจายเสียงมาใช้ได้อย่างได้ผล ส่งผลให้วิทยุเนชั่นได้รับความนิยมเพิ่มขึ้น

สำหรับทีมงานใหม่ที่จะร่วมผลิตรายการทางคลื่น 97.0 นั้น สุทธิชัย หยุ่น แดงข่าวในวันเปิดตัวคลื่น 97 เป็นสถานีข่าว หรือ News Station อย่างเป็นทางการว่า “เนชั่นจะใช้ทีมใหม่ทั้งหมดจำนวน 30 คน ในการเสนอข่าวป้อนเข้าสถานี ไม่เกี่ยวกับทางหนังสือพิมพ์เดอะเนชั่นแต่อย่างใด สำหรับตนก็จะยืนยันเรื่องการวิเคราะห์ข่าว จุดเด่นของสถานีข่าวนี้อีกอย่าง คือ หากมีอะไรสำคัญ ๆ เกิดขึ้นในโลก ก็จะมีการเสนอข่าวถ่ายทอดสดกันเลย รับรองได้ว่า จะเป็นคลื่นแรกในประเทศไทยที่รายงานข่าวทั้งวัน และสด ๆ “

นั่นคือ คำมั่นสัญญาที่จุดประกายให้เกิดคลื่นข่าวสารติดตามมาอีกหลายคลื่น หากมองในแง่ของความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารของบริษัทสตูดิโอ 107 กับเครือเนชั่นแล้ว พบว่า สุทธิชัย หยุ่น และจันทรา ชัยนาม เคยทำหนังสือประชาสัมพันธ์โดยร่วมกันมาก่อน ภายหลังแยกย้ายกันออกมา และจากสายสัมพันธ์เดิมที่มีต่อกัน จึงทำให้ทั้งสองนำธุรกิจมาเชื่อมต่อกัน ด้วยการนำข่าวสารจากทีมข่าวเนชั่นมาเสริมในรายการวิทยุ

จันทรา ชัยนาม กล่าวว่า “เราอยากเสนออะไรใหม่ ๆ ที่ไม่ยึดแบบเดิมแบบที่ดีเจ.มานั่งเปิดเพลงอย่างเดียว เหมือนกับที่เราเคยหลีกเลี่ยงการเปิดเพลงไทยมาเปิดเพลงสากล เพราะเบื่อกับที่จะต้องรับคิวเพลง แม้รายได้จะดี เพราะแดงได้เพลงละพันห้า ไม่ใช่พันเดียว เหมือนคนอื่นเขา”

การร่วมงานของสตูดิโอ 107 กับเดอะเนชั่นครั้งนี้ มีรูปแบบการนำเสนอข่าวสารทั่วไปแบบรายงานสด แต่ถ้ามีเหตุด่วน หรือเหตุการณ์จำเป็นก็จะออกอากาศทันที ไม่ต้องรอชั่วโมงข่าวเหมือนที่ผ่านมา โดยใช้สโลแกนว่า “ข่าวอยู่ที่ไหน เราอยู่ที่นั่น” เฉพาะช่วงเช้าตั้งแต่เวลา 08.00-09.30 น. เป็นช่วงรายการ “เกิดตกจากเนชั่น” ดำเนินรายการโดย สุทธิชัย หยุ่น

สำหรับทีมข่าวจะแบ่งเป็น 2 ทีม ข่าวการเมือง และเศรษฐกิจ ส่วนใหญ่จะอยู่ในความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการวิทยุเนชั่น ส่วนข่าวสังคม และข่าวบันเทิงจะเป็นทีมข่าวของสตูดิโอ 107

แต่ดูเหมือนว่า ในช่วงแรกสถานีข่าวสารแห่งแรกของวิทยุเนชั่นก็ยังไม่สามารถรายงานสดออกอากาศได้ในทันที เนื่องจากปัญหาที่เกี่ยวข้องกับเทคนิคในการส่งกระจายเสียง ในขณะที่นักข่าวจะส่งข่าวผ่านทางสายโทรศัพท์ แต่อีกด้านหนึ่งผู้จัดรายการเพลง หรือดีเจกำลังเปิดเพลงอยู่ ก็ไม่ต้องการให้ข่าวขัดจังหวะในการฟังเพลง เนื่องจากไม่แน่ใจว่า สื่อเพื่อความบันเทิงจะ

กลายเป็นสื่อที่มีสาระไปได้ ทำให้เกิดการกระทบกระทั่งกันระหว่างทีมงานวิทยุเนชั่นกับดีเจของสตูดิโอ 107 จันทรา ชัยนาม ชี้แจงว่า “วิธีการแก้ไขทางหนึ่ง คือ การส่งข่าวเข้ามาทางโทรศัพท์แล้วให้ดีเจผู้ดำเนินรายการเป็นผู้อ่านออกอากาศ แต่ถ้าเป็นข่าวด่วนมาก ๆ เราจะตัดเข้ารายการเลย”

ในส่วนของการลงทุนนั้น ผู้บริหารสตูดิโอ 107 กล่าวชี้แจงว่า การทำรายการข่าวเข้ามาเสริมอย่างจริงจังนี้ ทั้งสองฝ่ายต้องมีการลงทุนเพิ่มเติมอย่างแน่นอน ซึ่งทางสตูดิโอ 107 จะใช้วิธีการกู้เงินจากธนาคารมาลงทุนด้วย

“เราไม่ได้นำข่าวเข้ามาเสริมเพื่อดึงโฆษณา แต่เราทำในสิ่งที่ดี เป็นการพัฒนารูปแบบของรายการให้ดีขึ้น หากรายการดีมีคุณภาพ ลูกค้าโฆษณาก็จะเข้ามาเอง ช่วง “เก็บตกจากเนชั่น” ซึ่งออกอากาศในช่วงไพรม์ไทม์ เป็นช่วงที่มีโฆษณาอยู่แล้ว” (จันทรา ชัยนาม, อ่างแล้ว)

สำหรับ 5 บริษัทยักษ์ใหญ่ที่ให้การสนับสนุน News Station ได้แก่ การปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย ธนาคารกรุงเทพ บริษัทอินเตอร์เนชั่นแนลคอสเมติก บริษัทเทเลคอมเอเชีย และบริษัทปูนซีเมนต์ไทย โดยจะนำเงินมาใช้ในระยะแรกไม่ต่ำกว่า 1,500,000 บาท (สยามโพสต์, 1 ตุลาคม 2537, หน้า 13)

จากการวิเคราะห์ของหนังสือพิมพ์คู่แข่ง ในช่วงการดำเนินงานช่วงแรกของ “นิวส์สเตชัน” ของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย กรมประชาสัมพันธ์ เอฟเอ็ม 97.0 เมกะเฮิร์ตซ์ ของวิทยุเนชั่น กับ สตูดิโอ 107 ซึ่งเป็นการเปรียบเทียบ ระหว่าง “นิวส์สเตชัน” กับ สถานีวิทยุไอเอ็นเอ็น “นิวส์ พลัส” คลื่นความถี่เอฟเอ็ม 94.5 เมกะเฮิร์ตซ์ พบว่า “นิวส์สเตชัน” สามารถสร้างความดึงดูดใจได้มากกว่า เพราะมีสุทธิชัย หยุ่น ที่มีความคล่องแคล่วในการรายงานข่าว และการสัมภาษณ์สด ๆ แม้ทีมข่าววิทยุเนชั่นจะมีเพียง 27 คน ในขณะที่ “นิวส์พลัส” มีทีมงานถึง 65 คน (คู่แข่งรายสัปดาห์, 16 พฤศจิกายน 2535, หน้า 9 - 10)

จากการวิเคราะห์ของคู่แข่งรายวัน พาดหัวว่า เนชั่น มัลติมีเดีย มีเดียรากอน นอกจากหนังสือพิมพ์เนชั่นแล้ว กลุ่มเนชั่นยังมีหนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจที่โดดเด่น และเป็นที่ยอมรับของผู้่านอย่างมาก ในขณะที่วิทยุเป็นอีกสื่อหนึ่งที่ช่วยสร้างชื่อเสียงให้กับกลุ่มเนชั่น เพราะการจัดรายการของสุทธิชัย หยุ่น ทำให้มีผู้ฟังติดตามรายการของเนชั่นอย่างมากมาย แม้ว่าเครื่องเนชั่นจะไม่เคยมีคลื่นวิทยุเป็นของตนเอง แต่เครื่องเนชั่นก็อาศัยกลยุทธ์การรับจ้างผลิตข่าวต้นชั่วโมง และรายการวิเคราะห์ข่าว ทำให้ดูเสมือนหนึ่งว่า เป็นคลื่นวิทยุของเนชั่นเอง

วิทยุเนชั่นได้พิสูจน์แล้วว่า ขอให้ทำรายการให้ดีแล้ว ไม่ต้องกลัวว่า จะไม่มีคลื่นวิทยุให้จัดรายการ (คู่แข่งรายวัน , 22 ตุลาคม 2539, หน้า C1)

อย่างไรก็ดี การดำเนินงานของวิทยุเนชั่นร่วมกับสตูดิโอ 107 ดำเนินไปจนกระทั่งถึงเดือนธันวาคม พ.ศ. 2539 เท่านั้น เมื่อกรมประชาสัมพันธ์ภายใต้การควบคุม และกำกับดูแลของนายปิยะณัฐ วัชรภรณ์ รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรีในรัฐบาลนายบรรหาร ศิลปอาชา ในช่วงก่อนการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน พ.ศ. 2539 ไม่นานนัก ได้อนุมัติให้บริษัทเอ.วี.แอดส์ ของดร.วีณา เชิดบุญชาติ อดีตผู้ลงสมัครรองผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร พรรคพลังธรรม ได้รับสัมปทานสถานีวิทยุแห่งประเทศไทย กรมประชาสัมพันธ์ เอฟเอ็ม 97.0 เมกะเฮิร์ตซ์เป็นเวลา 6 ปี ซึ่งหมายความว่า วิทยุเนชั่นสิ้นสุดการส่งข่าวต้นชั่วโมง และจัดรายการวิเคราะห์ข่าวทางสถานีวิทยุแห่งนี้เช่นเดียวกัน

อย่างไรก็ตาม ปรากฏว่า ในเวลาต่อมาวิทยุเนชั่นได้รับการติดต่อจากดร.วีณา เชิดบุญชาติ ผู้ได้รับสัมปทานสถานีวิทยุแห่งประเทศไทย กรมประชาสัมพันธ์ เอฟเอ็ม 97.0 รายใหม่ ตกลงจะให้วิทยุเนชั่นนำเสนอรายการข่าวตามเดิม แต่จะเปลี่ยนคอนเซ็ปต์คลื่นจากสถานีข่าว News Station เป็นคลื่นข่าวสาร และสาระบันเทิง News and Music Station แทน

ทั้งนี้ ถือว่าเป็นครั้งแรกที่บริษัทเอวี แอดส์ ของดร.วีณา เชิดบุญชาติ ได้เข้าสู่ธุรกิจวิทยุอย่างเต็มตัว ซึ่งจะเริ่มดำเนินการบริหารคลื่นแห่งนี้ในปี พ.ศ. 2540 หลังจากสัญญาสัมปทานระหว่างบริษัทสตูดิโอ 107 กับกรมประชาสัมพันธ์ ได้สิ้นสุดลงในวันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2539

ดร.วีณา เชิดบุญชาติ หัวหน้าโครงการทดสอบวัคซีนสำหรับผู้ติดเชื้อไวรัสเอชไอวี มหาวิทยาลัยมหิดล และนักธุรกิจด้านพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ กล่าวว่า เป็นครั้งแรกที่เข้าสู่สื่อวิทยุ ด้วยเหตุผลคือ ให้ลูกชายที่มีค่ายเทปได้มีเวทีลง

“คลื่นวิทยุส่วนใหญ่ที่เป็นคลื่นเพลงมักจะมีค่ายเทปใหญ่เป็นเจ้าของ ซึ่งก็โปรโมตแต่เพลงของเขา เราเป็นค่ายเทปน้องใหม่ โอกาสเกิดจึงยาก ก็ต้องสนับสนุนเขาบ้างคือหาเวทีให้ลง ซึ่งเราก็ไม่ยอมทำเพลงอย่างเดียว มีรายการข่าวด้วย เป็นคลื่นข่าวผสมเพลง”(ผู้จัดการรายเดือน, กุมภาพันธ์ 2540)

ทางด้านสุทธิชัย หยุ่น กล่าวว่า “ การร่วมกันดำเนินงาน (กับบริษัทเอวี แอดส์) ในครั้งนี้ อยู่ภายใต้คอนเซ็ปต์ “คลื่นข่าว และเพลง” “News and Music Station” โดยเครือเนชั่นรับผิดชอบในส่วนของการผลิตรายการข่าว ซึ่งรวมถึงการเข้าร่วมทำตลาดด้วย โดยมีสัญญาว่าดำเนินงานนาน 3 ปี” (กรุงเทพธุรกิจ, 25 ธันวาคม 2539)

ทั้งนี้ การทำรายการข่าวในคลื่นที่มีรายการหลากหลาย ผู้บริหารของเนชั่นฯ เชื่อว่า วิทยุเนชั่นสามารถทำได้ แต่ขึ้นอยู่กับความพอใจของกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งก็ขึ้นอยู่กับบุคลิกของผู้จัดรายการ รวมถึงเนื้อหา และรูปแบบที่จะนำเสนอด้วย นอกจากนี้ วิทยุเนชั่นได้เรียนรู้ว่า นอกจาก

การนำเสนอข่าวสารแล้ว ต้องจัดการด้านการตลาดด้วยจึงจะสร้างผลกำไรได้อย่างเป็นกอบเป็นกำ

สุทธิชัย กล่าวย้ำถึงอุดมการณ์ในการทำงานอีกครั้งว่า “การเสนอข่าวของเครือเนชั่น เราสามารถวิจารณ์ข่าวการเมืองได้อย่างเต็มที่ ไม่มีการห้ามแต่อย่างใด”

อย่างไรก็ดี การดำเนินธุรกิจร่วมกับบริษัทเอวี แอดส์ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย กรมประชาสัมพันธ์ เอฟเอ็ม 97.0 ดำเนินไปได้เพียง 9 เดือนเท่านั้น แม้ว่า ก่อนหน้านี้ จะตกลงกันว่า จะดำเนินธุรกิจร่วมกันเป็นระยะเวลา 3 ปี กล่าวคือ วิทยุเนชั่นได้ยกเลิกการผลิตรายการวิเคราะห์ข่าว และการส่งข่าวต้นชั่วโมงให้กับบริษัททรินิตี้ เรดิโอ (บริษัทในเครือของบริษัทเอวี แอดส์) เนื่องจากความไม่ลงตัวในด้านการดำเนินธุรกิจร่วมกัน โดยเฉพาะการจัดรายการ “พูดจาประสาข่าว” ที่เคยตกลงกันว่า บริษัทเอวี แอดส์ต้องจ่ายให้วิทยุเนชั่นเดือนละ 3 ล้านบาท และค่อย ๆ ลดลงมาเหลือเดือนละ 1 ล้านบาท หลังจากนั้นเหลือประมาณเดือนละไม่กี่แสนบาท ในที่สุดวิทยุเนชั่นจึงสิ้นสุดการดำเนินธุรกิจทางสถานีวิทยุแห่งนี้ สถานีที่เคยมีเป้าหมายว่าจะเป็นสถานีวิทยุข่าวสาร (News Station) แห่งแรกในประเทศไทย

สำหรับผู้ที่ต้องสูญเสียคลื่นวิทยุจากการสัมปทานครั้งใหม่ของสถานีวิทยุแห่งประเทศไทย กรมประชาสัมพันธ์ เอฟเอ็ม 97.0 เมกะเฮิร์ตซ์อย่างไม่เคยคาดคิดมาก่อน คือ จันทรา ชัยนาม หรือในชื่อใหม่ เพื่อเป็นการแก้เคล็ดว่า ธยานี ชัยนาม ได้ทำหนังสือร้องเรียนไปยังสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ หรือปป. และหนังสือร้องขอความเป็นธรรมไปถึงพลเอกชวลิต ยงใจยุทธ นายกรัฐมนตรีในขณะนั้น ที่ได้ต่อสู้คดีสัญญาคลื่นเอฟเอ็ม 97.0 เมกะเฮิร์ตซ์ ของกรมประชาสัมพันธ์ และเชื่อว่า การประมูลคลื่นเอฟเอ็ม 97.0 เมกะเฮิร์ตซ์ไม่มีความโปร่งใส ตลอดเวลาที่ทำรายการ 5 ปี เป็นผู้ที่ให้ผลตอบแทนสูงสุดในหมู่ผู้สัมปทานเวลาออกอากาศสถานีวิทยุของกรมประชาสัมพันธ์ คือ เดือนละ 3,500,000 บาท และไม่เคยทำผิดสัญญา (ผู้จัดการรายสัปดาห์, กุมภาพันธ์ 2540) อย่างไรก็ตาม ดูเหมือนว่า การร้องเรียนของจันทรา ชัยนามไม่มีความคืบหน้าแต่อย่างใด

ทั้งนี้ นับเป็นตัวอย่างที่สะท้อนให้เห็นถึงความไม่แน่นอนในกติกาที่เจ้าของสถานีได้กำหนดเอาไว้ เมื่อหมดสัญญาสัมปทานเวลาออกอากาศแล้ว บริษัทที่ได้รับสัมปทานเวลาออกอากาศมักจะไม่แน่ใจว่า “เจ้าของบ้าน” จะให้ต่อสัญญาหรือไม่ จึงมองได้ว่า สื่อวิทยุในโครงสร้างที่รัฐเป็นเจ้าของ และใช้ระบบประมูลเวลาออกอากาศ ก็ไม่แตกต่างกับ “สมบัติผลัดกันชม” นั่นเอง

วิถุเนชั่น กับสถานีวิทยุกระจายเสียงกรมการรักษาดินแดน (รต.)เอฟเอ็ม 96.0 เมกะเฮิร์ตซ์

วิถุเนชั่นเริ่มจัดรายการข่าวทางสถานีวิทยุกระจายเสียงกรมการรักษาดินแดน (รต.) สังกัดกองทัพบก เอฟเอ็ม 96.0 เมกะเฮิร์ตซ์ เมื่อวันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2536 โดยเป็นการเช่าช่วงเวลามาจากบริษัททีเค เอ็นเตอร์ไพรส์ จำกัด นับเป็นสถานีวิทยุคลื่นแรกที่วิถุเนชั่นพยายามจัดตั้งเป็นสถานีวิทยุข่าวสาร 24 ชั่วโมง โดยใช้ชื่อว่า โครงการเนชั่น เรดิโอ นิวส์ เน็ตเวิร์ค

ความร่วมมือทางธุรกิจของเครือเนชั่นกับบริษัท ทีเค เอ็นเตอร์ไพรส์ จำกัด ในฐานะผู้รับสัมปทานเวลาออกอากาศเป็นในรูปแบบของการเช่าซื้อเวลา และการแบ่งปันผลประโยชน์ร่วมกันในอัตราส่วน 50 : 50

สถานีวิทยุรต. มีสถานีเครือข่ายทั่วประเทศ 23 สถานี กระจายอยู่ในจังหวัดต่าง ๆ ทั้ง 4 ภาค คือ ภาคใต้ ประจวบคีรีขันธ์ ภูเก็ต นครศรีธรรมราช นราธิวาส สตูล ยะลา ภาคกลาง กรุงเทพมหานคร ระยอง ลพบุรี ภาคอีสาน นครราชสีมา ชัยภูมิ ขอนแก่น อุตรธานี เลย บุรีรัมย์ สุรินทร์ ภาคเหนือ พิจิตรโลก สุโขทัย ตาก แพร่ เชียงใหม่ เชียงราย พะเยา เป็นการรายงานข่าวไปพร้อม ๆ กันทั่วประเทศ โดยระบบสัญญาณดาวเทียม

สุทธิชัย หยุ่น กล่าวถึงการลงทุนในโครงการเนชั่น เรดิโอ นิวส์ เน็ตเวิร์คว่า “เราพยายามที่จะกระจายให้ครอบคลุมออกไปทั่วทุกภูมิภาค การลงทุนในช่วงแรกนี้ จะใช้งบประมาณ 100 ล้านบาท ส่วนใหญ่จะเป็นค่าอุปกรณ์สื่อสาร และเครือข่าย อาทิ ห้องข่าว ค่าเช่าดาวเทียม ค่าจากรับสัญญาณดาวเทียม ซึ่งเราใช้ของบริษัทสามารถ จำกัด และกำหนดงบประมาณเต็มโครงการไว้ถึง 200 ล้านบาท ใช้ระยะเวลาทั้งสิ้นประมาณ 2 ปี” (ประชาชาติธุรกิจ, 5 เมษายน 2536, หน้า 46)

วิถุเนชั่น คาดหมายว่า การลงทุนด้านอุปกรณ์ด้วยงบประมาณที่ค่อนข้างสูง ไม่ว่าจะเป็นการใช้ดาวเทียมส่งกระจายเสียงไปยังสถานีเครือข่าย และการจัดตกแต่งห้องส่งใหม่ จะได้รับผลตอบแทนจากการลงทุน ทั้งในมิติการส่งกระจายเสียงรายการต่าง ๆ ของสถานีที่จะมีผู้ฟังจำนวนมาก และในด้านธุรกิจที่จะเผยแพร่การโฆษณาได้ครอบคลุมทุกพื้นที่

ส่วนเนื้อหารายการที่นำเสนอมีทั้งเศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม กีฬา และการวิเคราะห์สถานการณ์ข่าวที่ดำเนินรายการโดยสุทธิชัย หยุ่น นอกจากนี้ ยังมีสุภาพคลีชขาย ซึ่งเพิ่งมาจากหนังสือพิมพ์บ้านเมือง และเกษม อัจฉาสัย จากหนังสือพิมพ์สยามรัฐ รวมทั้งบุคลากรในเครือเนชั่น อย่างโสภณ องค์กร และเทพชัย หยอง และการเชิญบุคคลภายนอกอย่างพิชัย วาสนาส่ง และเอกชัย นพจินดา มาร่วมจัดรายการด้วย

การขยายตัวของวิทยุเนชั่นทางสถานีวิทยุรุด. ถือเป็นการใช้ศักยภาพของวิทยุในการรายงานข่าวสารอย่างเต็มที่ ซึ่งในช่วงเวลาเพียงไม่ถึงปี ปรากฏว่า วิทยุเนชั่นสามารถนำเสนอรายการวิเคราะห์ข่าวได้ทั่วประเทศ จากที่เคยนำเสนอในเฉพาะสถานีวิทยุที่มีรัศมีในการส่งกระจายเสียงได้เฉพาะในกรุงเทพมหานครเท่านั้น

นอกจากนี้ วิทยุเนชั่นยังมีโครงการพิเศษทางสถานีวิทยุแห่งนี้ อาทิ “โครงการประชาธิปไตยสู่หมู่บ้าน” โดยการยกกองบรรณาธิการวิทยุเนชั่นลงไปตั้งโต๊ะกลม สนทนาปัญหาปากท้อง และประชาธิปไตยกับชาวบ้านในพื้นที่ 25 หมู่บ้านในชนบท โดยการสนทนานั้น จะถูกถ่ายทอดสดผ่านดาวเทียมกลับเข้าสถานีข่าวในกรุงเทพ และวิทยุในเครือข่ายในภูมิภาคด้วย

วิฑูรย์ ผึ้งประเสริฐ ซึ่งเปรียบเสมือนเป็นมือขวาของสุทธิชัย หยุ่น และเป็นผู้ดำเนินงานโครงการวิทยุกระจายเสียง และโทรทัศน์ของเครือเนชั่นมาตั้งแต่ต้น มองว่า “ความก้าวหน้าของเทคโนโลยี ทำให้เราสามารถเสนอข่าวสารทั้งสองด้านได้พร้อม ๆ กัน โครงการประชาธิปไตยสู่หมู่บ้าน ทำให้คนในชนบทส่งข่าวสารถึงคนในเมืองได้ เขาไม่จำเป็นต้องฟังข่าวจากในเมืองเพียงข้างเดียวอีกต่อไปแล้ว และนี่คือ ขอยืนยันว่า วิทยุเนชั่นไม่ได้อยู่ไกลจากคนฟัง เพราะคนที่ต้องการข่าวสารไม่ได้จำกัดอยู่เฉพาะแต่ในกรุงเทพมหานครเพียงกลุ่มเดียว (ผู้จัดการรายวัน, 20 กันยายน 2536, หน้า 35)

ในช่วงแรก มีการมองกันว่า การดำเนินงานของวิทยุเนชั่นทางสถานีวิทยุรุด. อาจจะส่งผลกระทบต่อรายการข่าวที่นำเสนอทางสถานีวิทยุกรมประชาสัมพันธ์เอฟเอ็ม 97.0 เมกะเฮิร์ตซ์ที่วิทยุเนชั่นได้ร่วมกับบริษัทสตูดิโอ 107 มาก่อนหน้านี้ เนื่องจากสถานีวิทยุทั้งสองคลื่น มีรูปแบบรายการที่ไม่แตกต่างกันมากนัก แต่ในแง่ของการดำเนินการทางการตลาดนั้น นางสาววรรณ จิตรจาวรุงศ์ กรรมการผู้จัดการ บริษัท อินไซด์เอ้าท์ จำกัด ซึ่งรับผิดชอบดูแลด้านการตลาดของสถานีวิทยุรุด. กล่าวว่า “ตนเองรู้สึกมั่นใจกับคลื่นเอฟเอ็ม 96 เมกะเฮิร์ตซ์น้อยอย่างมาก เนื่องจากความมั่นใจที่เกิดจากการทำสถานีข่าวของเครือเนชั่น ซึ่งเคยเข้าไปร่วมจัดทำข่าวให้กับคลื่นเอฟเอ็ม 97.0 เมกะเฮิร์ตซ์ แล้วประสบความสำเร็จด้วยดีในเวลาที่ยาวนานมาก”

“ดังนั้น การทำตลาดในคลื่นนี้ น่าจะประสบความสำเร็จในระยะเวลาอันสั้นด้วย โดยมีค่าสปอต 1,000 บาทต่อ 30 วินาที และที่สำคัญมีเครือข่ายกว้างขวางกว่า โดยเฉพาะ พี.เค. กรุ๊ป ซึ่งมีความชำนาญด้านตลาดภูมิภาคอยู่แล้วด้วย”

“เรามองว่า ไม่ใช่เป็นการแย่งตลาดกันเอง ระหว่างคลื่นเอฟเอ็ม 97.0 เมกะเฮิร์ตซ์กับเอฟเอ็ม 96.0 เมกะเฮิร์ตซ์ ถือเป็นกรกระจายลูกค้ามากกว่า”นางสาววรรณณีกกล่าว (ประชาชาติธุรกิจ, 5 เมษายน 2536, หน้า 46)

ทางด้านนางจันทรา ชัยนาม กรรมการผู้จัดการบริษัท สตูดิโอ 107 จำกัด แสดงความคิดเห็นว่า “กรณีที่เดอะเนชั่น ร่วมจัดรายการกับคลื่น รต. เอฟเอ็ม 96.0 เมกะเฮิร์ตซ์ว่า จะไม่กระทบกระเทือนรายการเดิมอย่างแน่นอน ช่วงแรก ๆ ที่รายการใหม่ของเดอะเนชั่นออกมา คนคงจะงงว่า ทีมเดียวกันจัดสองคลื่น แต่ต่อไป คงจะเข้าใจ เนื่องจากคอนเซ็ปต์รายการแตกต่างกัน คลื่น 96 เน้นกลุ่มผู้ฟังต่างจังหวัด ดังนั้น สินค้า หรือเอเยนซี สามารถเลือกโฆษณาสินค้าได้”

“คลื่นรต.96 เมกะเฮิร์ตซ์ เป็นคลื่นวิทยุทหาร ดังนั้น ความอิสระในการจัดรายการวิทยุจะสู้คลื่น 97 ของกรมประชาสัมพันธ์ไม่ได้ และสไตล์ข่าวของเดอะเนชั่น ที่มักจะทำข่าวตรงไปตรงมา โดยเฉพาะข่าวการเมือง ข่าวทหาร บางครั้งยอมทำไม่ได้ และทางทหารเองก็ต้องคอยฟังการจัดรายการของเดอะเนชั่น เช่นกัน จุดนี้ จะทำให้คลื่น 97 ได้เปรียบกว่า เพราะทำได้เต็มที่”

ทั้งนี้ หากมองในแง่ของโครงสร้างที่รัฐเป็นเจ้าของสถานีวิทยุกระจายเสียงแล้ว จะพบว่า สถานีวิทยุกรมการรักษาดินแดน เอฟเอ็ม 96.0 เมกะเฮิร์ตซ์ ซึ่งเจ้าของสถานี คือ กรมการรักษาดินแดน เป็นหน่วยงานที่อยู่ในสังกัดของกองทัพบก ความมีอิสระในการจัดรายการวิเคราะห์ข่าวของวิทยุเนชั่นจึงลดน้อยลง หรืออาจจะกล่าวได้ว่า การที่วิทยุเนชั่นจะวิเคราะห์ข่าวที่เกี่ยวข้องกับทหารจึงเป็นไปได้ด้วยความยากลำบาก หรือบางครั้งอาจจะถึงขั้นต้องหลีกเลี่ยงการนำเสนอข่าวที่เกี่ยวข้องกับทหาร เนื่องจากในช่วงเวลาดังกล่าว เป็นช่วงที่เพิ่งผ่านพ้นเหตุการณ์ทางการเมืองเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2535 ในขณะที่การจัดรายการวิเคราะห์ข่าวทางสถานีวิทยุแห่งประเทศไทย กรมประชาสัมพันธ์ เอฟเอ็ม 97.0 เมกะเฮิร์ตซ์ ผู้ดำเนินรายการเนชั่นสามารถที่จะวิพากษ์วิจารณ์ข่าวที่เกี่ยวข้องกับรัฐบาล หรือทหารได้มากกว่า ซึ่งจากโครงสร้างดังกล่าว ทำให้วิทยุเนชั่นเริ่มที่จะไม่มีอิสระเสรีภาพในการรายงาน หรือวิเคราะห์ข่าวอย่างเต็มที่ ตามบทบาทของมืออาชีพด้านสื่อสารมวลชน

ทั้งนี้ การตั้งข้อสังเกตของนางจันทรา ชัยนาม ที่ดูเหมือนว่า หลายฝ่ายต่างก็คาดคิดกันมาก่อนก็ปรากฏเป็นความจริงขึ้นมา เมื่อวิทยุเนชั่นประสบปัญหาในการดำเนินรายการที่มีเนื้อหาวิเคราะห์บทบาทของทหาร กล่าวคือ ในคืนวันที่ 14 พฤษภาคม พ.ศ. 2537 นายทหารผู้ดูแลสถานีวิทยุ รต. มีคำสั่งทางโทรศัพท์ ให้ทางสถานีงดออกอากาศรายการ “เนชั่น นิวส์ทอล์ค” ที่มีสุทธิชัย หยุ่น และสุภาพ คลีชฉาย เป็นผู้ดำเนินรายการหลักเป็นเวลา 3 วัน ระหว่างวันที่ 15 - 17 พฤษภาคม พ.ศ. 2537 เนื่องจากการดำเนินรายการ “เนชั่น นิวส์ทอล์ค” เมื่อคืนวันที่ 14 พฤษภาคม พ.ศ. 2537 เวลา 21.00 น. ซึ่งผู้ดำเนินรายการในวันนั้น คือ น.ส. สุชาติพิศ อินทร ได้เชิญสุลักษณ์ ศิวรักษ์ หรือ ส. ศิวรักษ์ นักคิดนักเขียนชื่อดังมาร่วมรายการ แสดงความคิดเห็นในประเด็น “บทบาททหารกับการพัฒนาประชาธิปไตยในปัจจุบัน” โดยมีผู้ฟังทางบ้านร่วมแสดงความคิดเห็นจำนวนมาก

เหตุผลสำคัญที่สุด จากกรณีที่เกิดขึ้น กล่าวคือ เนื่องจากสถานีวิทยุรต.เป็นสถานีในสังกัดของกองทัพบก และรายการที่วิทยุเนชั่นนำเสนอเป็นรายการที่เกี่ยวข้องกับการวิพากษ์วิจารณ์ทหาร ประกอบกับในช่วงเวลาดังกล่าวเป็นช่วงที่ครบรอบ 2 ปีของเหตุการณ์ทางการเมืองในเดือนพฤษภาคมปี พ.ศ. 2535 ซึ่งได้สร้างความไม่พอใจให้กับสถานีวิทยุในสังกัดกองทัพบกเป็นอย่างมาก

จากการสั่งการของผู้ควบคุมสถานีกรมการรักษาดินแดนให้วิทยุเนชั่นงดรายการ “เนชั่น นิวส์ทอล์ค” ทำให้วิทยุเนชั่นต้องรีบประชุมทีมงานด่วนเพื่อกำหนดท่าทีต่อคำสั่งดังกล่าว พร้อมกับความพยายามในการประสานกับนายทหารระดับสูง เพื่อยกเลิกคำสั่ง แต่ปรากฏว่า การประสานงานไม่เป็นผล ในเวลาต่อมา สถานีวิทยุ รต. 96.0 เมกะเฮิร์ตซ์ ได้สั่งให้วิทยุเนชั่นมีการปรับผังรายการใหม่ โดยให้งดรายการเกี่ยวกับการเมือง และให้ดำเนินรายการข่าวเศรษฐกิจ การศึกษา และวัฒนธรรมเท่านั้น อย่างไรก็ตาม สุทธิชัย หยุ่นได้มอบหมายให้สุภาพ คลีชฉาย เจริญจากกับเจ้ากรมการรักษาดินแดน เพื่อขอพบกันครั้งทาง โดยทางวิทยุเนชั่นยังยืนยันว่า การงดเสนอข่าวการเมืองโดยสิ้นเชิงเป็นสิ่งที่ไม่สามารถปฏิบัติได้

วันที่ 13 พฤษภาคม พ.ศ. 2537 พล.อ.วิมล วงศ์วานิช ผู้บัญชาการทหารบก ได้วางนโยบายต่อที่ประชุมคณะกรรมการบริหารวิทยุกระจายเสียงของกองทัพบก หรือทบ.ท. กำชับไม่ให้สถานีวิทยุในเครือกองทัพบกวิจารณ์รัฐบาล และกองทัพ ซึ่งปรากฏว่า ในคืนวันที่ 14 พฤษภาคม สถานีวิทยุ รต. 96.0 เมกะเฮิร์ตซ์ กลับวิพากษ์วิจารณ์กองทัพ จึงขัดกับนโยบายที่ผู้บัญชาการทหารบกได้ให้ไว้ หลังจากรายการ “เนชั่น นิวส์ทอล์ค” ผ่านไปแล้ว พล.ท.ประยูร มีเดช เจ้ากรมการรักษาดินแดน ได้รายงานให้พล.อ.วิมล ทราบ ขณะที่พล.อ.วิมล กำลังเดินทางไปต่างประเทศในค่ำวันเดียวกัน

ทั้งนี้ การที่กองทัพบกสั่งยุติรายการ “เนชั่น นิวส์ทอล์ค” เป็นเวลา 3 วันนั้น ถือเป็น การตักเตือนเท่านั้น และที่กรมการรักษาดินแดนมีคำสั่ง เพราะรายการดังกล่าว ทำให้เกิดความเสื่อมเสียต่อภาพลักษณ์ของกองทัพบก ขัดต่อนโยบายของกองทัพ และรายการในคืนวันที่ 14 พฤษภาคม ทางผู้ดำเนินรายการน่าจะเชิญผู้เกี่ยวข้องในส่วนของกองทัพบกไปร่วมแสดงความคิดเห็นด้วย ไม่ใช่นำเสนอเพียงด้านเดียว ทั้งนี้ เป็นสิทธิโดยตรงของสถานีที่จะพิจารณาดำเนินการกับเจ้าของรายการ จากจุดนี้ แสดงให้เห็นชัดเจนว่า เจ้าของสถานีมีสิทธิอย่างเต็มที่ในการยกเลิกสัญญากับผู้รับสัมปทานเวลาออกอากาศ รวมทั้งบริษัทที่รับช่วงเวลาสัมปทานออกอากาศอีกต่อหนึ่ง

นอกจากนี้ จากการตรวจสอบ พบว่า การดำเนินรายการของสุทธิชัย หยุ่น ไม่ปฏิบัติตามระเบียบของวิทยุในเครือทหารมานานแล้ว โดยไม่ปฏิบัติตามระเบียบของวิทยุในเครือกองทัพบกที่ต้องถ่ายทอดรายการ “ใจถึงใจ” ซึ่งถือว่าเป็นรายการบังคับ โดยไม่ให้เหตุผลกับทาง

สถานี ซึ่งทางกองทัพบกได้เตือนไปหลายครั้ง แต่ไม่ปรากฏคำตอบจากสุทธิชัย หยุ่น (สยามโพสต์ ,16 พฤษภาคม 2537,หน้า 1)

โดยในวันที่ 22 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2535 สุทธิชัย หยุ่น ได้ประกาศยกเลิกการถ่ายทอดรายการ “ใจถึงใจ” ซึ่งมีวัตถุประสงค์ เพื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ภารกิจและกิจกรรมต่าง ๆ ของกองทัพบก และหน่วยงานที่ขึ้นตรงต่อกองทัพบกทางสถานีวิทยุรต.เอฟเอ็ม 96.0 เพื่อเป็นการรำลึกถึงเหตุการณ์ก่อการรัฐประหารเมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2 ปีที่ผ่านมา โดยผู้บริหารของเครือเนชั่นอ้างว่า จากการตรวจสอบ พบว่า ไม่มีกฎหมาย หรือกฎระเบียบบังคับให้สถานีวิทยุกระจายเสียงต้องถ่ายทอดรายการดังกล่าว ซึ่งทางกองบัญชาการทหารสูงสุดเพียงแต่ได้ขอความร่วมมือให้มีการถ่ายทอดรายการดังกล่าว หลังจากเกิดเหตุการณ์ทางการเมืองเมื่อวันที่ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2519

สุทธิชัย หยุ่น กล่าวด้วยว่า “ รายการใจถึงใจ เป็นรายการที่ดี แต่ประชาชนควรมีสติธิในการเลือกจะรับฟังหรือไม่ ซึ่งก่อนหน้านี สถานีวิทยุจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และบางสถานีไม่ได้ถ่ายทอดรายการแผ่นดินไทยมาช่วงหนึ่งแล้ว” (เดอะเนชั่น, 23 กุมภาพันธ์ 2535, หน้า A2)

ส่วนความเคลื่อนไหวของพล.อ.วิมล วงศ์วานิช ผู้บัญชาการทหารบกในขณะนั้น กล่าวภายหลังเดินทางกลับจากประเทศอังกฤษเมื่อวันที่ 26 พฤษภาคม พ.ศ. 2537 ว่า “ตนไม่ได้สั่งปิดรายการสถานีวิทยุของกรมรักษาดินแดน กรมรักษาดินแดนเป็นสถานีของทหาร ไม่ใช่เป็นสถานีของเดอะเนชั่น ฉะนั้น เมื่อเป็นสถานีวิทยุทหาร เรามีนโยบายว่า 1. ไม่เป็นเครื่องมือของนักการเมือง ที่ไปด่านักการเมืองคนอื่นที่ไม่ตรงกับข้อเท็จจริง 2. วิทยุทหารจะไม่ใช้สถานีนี้ เพื่อเสนอข่าว ไม่ว่าจะหน่วยงานใด ไม่ว่าจะของรัฐ หรือกองทัพ จะไม่บิดเบือนข้อเท็จจริง ใครมาใช้สถานีนี้ต้องเสนอข่าวที่เคารพต่อกติกา ถ้าใครไม่ทำตาม หรือใช้สถานีนี้มาด่าทหารมันใช้ได้ที่ไหน”

“คิดดูสิครับ จึงย่ำว่า ไม่ได้ห้าม แต่นี่ คือสถานีทหารจะเป็นที่ด่าทหาร หรือรัฐบาล โดยไม่ตรงกับข้อเท็จจริง เราขอมไม่ได้ สำหรับหนังสือพิมพ์ที่เสนอข่าวทำให้สถาบันกองทัพเสื่อมเสีย ผมก็จะฟ้อง จะทำในนามสถาบัน ไม่ใช่ส่วนตัว ตรงนี้คิดให้ดีเป็นธรรมหรือไม่ สื่อมวลชนต้องมีความเป็นกลาง หากจะไปเล่นการเมืองก็เชิญ แต่อย่าเอากองทัพไปเล่นการเมืองด้วย”

คำให้สัมภาษณ์ของผู้บัญชาการทหารบกในขณะนั้น ยืนยันอย่างชัดเจนว่า เจ้าของวิทยุกระจายเสียงที่แท้จริงมีสิทธิอย่างเต็มที่ในการสั่งปิดรายการ หรือการยกเลิกรายการ แม้การดำเนินรายการของเนชั่นจะระบุว่า เป็นการนำเสนอตามบทบาทของสื่อมวลชนมืออาชีพ แต่การ

ไม่ได้เป็นเจ้าของสถานีวิทยุกระจายเสียงอย่างแท้จริง ทำให้เกิดความเสียหายอย่างยิ่งที่จะต้องถูกสั่งปิดรายการ หรือถูกยกเลิกรายการในที่สุด

พล.อ.วิมล กล่าวถึง ส.ศิวรักษ์ นักคิดนักเขียนชื่อดังที่มาร่วมรายการ “เนชั่นนิวส์ทอล์ค” ด้วยว่า “เป็นคนมีความรู้ความสามารถที่ตนให้ความเคารพ นอกจากว่า จะเป็นตัวสร้างปัญหา ส่วนที่ว่า ไม่ควรวิจารณ์กองทัพนั้น เห็นว่า เตอะเนชั่นเอาเครื่องมือของกองทัพมาฆ่ากองทัพ คิดว่า การกระทำเช่นนี้ ไม่อายตัวเองบ้างหรือ ที่เอาสถานีวิทยุกองทัพมาแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัวแล้ว ยังมาตำกองทัพอีก ถ้าต้องการวิจารณ์กองทัพต้องวิจารณ์เรื่องที่เป็นจริงสามารถทำได้ หากไม่จริง ไม่ถูกต้อง มันไซ้ไม่ได้”

“คุณไซ้ปากของคุณได้ ทหารก็มีปากเช่นกัน แต่ทหารอาจไซ้ปากสู่พวกคุณไม่ได้ และไซ้ความรุนแรงไม่ได้ ทหารจึงมีวิธีเดียวที่ต่อสู้ได้ คือ วิธีการที่ชอบธรรม เพราะว่า ผมไม่ให้ไซ้กติกาคความรุนแรง ผมไม่เล่นการเมืองใครจะด่าก็เชิญด่าไปเถอะ เพราะคนที่ไม่ด่าผมก็มีเยอะ”

ทางด้านพล.อ.วิจิตร สุขมาก รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม กล่าวว่า “เป็นนโยบายของผู้บัญชาการทหารสูงสุด ที่กรมการรักษาดินแดนต้องปฏิบัติตาม ซึ่งเห็นว่า เป็นเรื่องดี เพราะทหารจะไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับการเมือง ทั้งนี้ กองบัญชาการทหารสูงสุด มีคณะกรรมการดูแลเรื่องนี้ทั้งสามเหล่าทัพ ส่วนตนอยู่ในระดับนโยบาย จึงควรไปประสานงานกับเจ้าหน้าที่โดยตรง”

พล.อ.วิจิตร กล่าวอีกว่า กรณี ส.ศิวรักษ์ วิจารณ์กองทัพที่ถูกมองว่า เป็นสาเหตุการสั่งห้ามรายการวิทยุเนชั่นนั้น เป็นเรื่องของคณะกรรมการ กรมการรักษาดินแดน คงไม่ต้องการให้มีการกระทบกระทั่งในวงกว้าง ส่วนกองทัพมีความเข้าใจ ส.ศิวรักษ์ ดี ซึ่งได้เดินทางมาขอโทษกรมการรักษาดินแดนแล้วว่า ได้พูดเกินขอบเขตไป (ผู้จัดการ, 27 พฤษภาคม 2537, หน้า 16)

ทางด้านพล.อ. พลาญกูร กล่าวหาญ โฆษกกองทัพบก ซีแจ้งกรณีเดียวกันว่า การระงับรายการของเตอะเนชั่นออกอากาศครั้งแรก เพราะทำผิดระเบียบของรต. ส่วนความผิดครั้งที่ 2 เจ้ากรม รต. บอกว่า ไม่เกี่ยวกับ รต. แต่เนื่องจากบริษัททีเค เอ็นเตอร์ไพรส์ ผู้เช่าเวลาแจ้งว่า ได้ทำการปรับปรุงรายการใหม่ทั้งหมดจึงสั่งปิดรายการ ซึ่งไม่เป็นไปตามข้อตกลงที่ได้ลงนามไปก่อนหน้านี้

โฆษกกองทัพบก ปฏิเสธว่า คณะกรรมการบริหารวิทยุ ทบ. ไม่เคยมีคำสั่ง หรือเงื่อนไขห้ามวิจารณ์การเมือง เพียงแต่ต้องการให้ดำเนินการตามนโยบายที่วางไว้ คือ ไม่ให้คุณให้โทษแก่ฝ่ายใดทางการเมือง และห้ามวิจารณ์กองทัพ หรือราชการในทางเสื่อมเสีย

ทางด้านโฆษกกองบัญชาการทหารสูงสุด พันเอกอนุสรณ์ กฤษณะเศรณี เปิดเผยว่า “การกล่าววิพากษ์วิจารณ์ของ ส.ศิวรักษ์ ในรายการเนชั่น นิวส์ทอล์ค เป็นการ “ลำเอียง” ต่อกองทัพ ซึ่งผู้บัญชาการทหารบกได้วางนโยบายไว้ว่า ไม่อนุญาตให้สถานีวิทยุในสังกัดกองทัพกวิพากษ์วิจารณ์กองทัพ” (เดอะเนชั่น, 18 พฤษภาคม 2537, หน้า A9)

ในขณะที่สุภาพ คลีชงาย หนึ่งในผู้ดำเนินรายการวิเคราะห์ข่าว กล่าวถึงสาเหตุที่มีการสั่งปิดคลื่นเอฟเอ็ม 96 ว่า เนื่องจากการเชิญอาจารย์ ส.ศิวรักษ์มา เพื่อพูดถึงเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ และมีการวิพากษ์วิจารณ์ว่า การแสดงความคิดเห็นของอาจารย์ ส. ในวันนั้น มีความรุนแรง จนเป็นเหตุให้ถูกบังคับถอนหุ้น อย่างไรก็ตาม ต่อมาบริษัทมีเดีย พลัส ได้เข้าช่วงเวลาทางสถานีวิทยุรต.ต่อ พร้อมกับได้ติดต่อให้วิทยุเนชั่นเข้าร่วมผลิตรายการในช่วงเช้า และเย็นเหมือนเดิม เนื่องจากเป็นรายการที่มีกลุ่มของคนฟังอยู่มาก แต่ทางเนชั่นได้ปฏิเสธไป

ในขณะที่นักการเมืองอย่างพล.อ.ชาติชาย ชุณหะวัณ หัวหน้าพรรคชาติพัฒนา แสดงความไม่เห็นด้วยกับคำสั่งปิดรายการข่าววิทยุเนชั่นว่า “ถ้าไม่ให้สื่อมวลชนพูดเรื่องการเมืองแล้วจะให้พูดเรื่องอะไร เมื่อเราเป็นประชาธิปไตย ควรเปิดเสรีกับสื่อมวลชนในการเสนอข่าวสารหรือวิพากษ์วิจารณ์ และตนเป็นผู้ยกเลิก พร. 42 แต่ก็คิดว่า กองทัพคงมีเหตุผลในการสั่งดังกล่าว” (แนวหน้า, 27 พฤษภาคม 2537)

สำหรับท่าทีของวิทยุเนชั่นนั้น คณะผู้บริหารวิทยุเนชั่นได้ออกแถลงการณ์แสดงจุดยืนในการจัดรายการทางวิทยุกระจายเสียงในเวลาต่อมา ดังนี้

จากการที่กรมการรักษาดินแดน ได้กำหนดนโยบายใหม่ให้กับผู้ดำเนินงานสถานีวิทยุกระจายเสียงของกรมการรักษาดินแดน 96.0 เมกะเฮิร์ตซ์ ไม่ให้มีการวิจารณ์การเมือง และได้มีการสั่งไม่ให้มีการกระจายข่าว และรายการที่ส่งมาจากศูนย์ข่าววิทยุเนชั่น ตั้งแต่วันอังคารที่ 24 พฤษภาคมนั้น

ทางเครือเนชั่น ในฐานะผู้รับช่วงดำเนินงานสถานีวิทยุแห่งนี้ ได้พิจารณาเห็นว่า เมื่อมีการจำกัดเสรีภาพการเสนอข่าวสารด้านการเมือง จึงตัดสินใจถอนรายการ “เก็บตกจากเนชั่น” ออกจากสถานีแห่งนี้ ทั้งภาคเช้าเวลา 08.00 - 09.00 น. และภาคเย็นเวลา 18.00 - 19.00 น. อันเป็นรายการที่นายสุทธิชัย หยุ่น บรรณาธิการอำนวยการเครือเนชั่น เป็นผู้ดำเนินรายการที่มีเนื้อหา และรูปแบบรายการเน้นหนักที่การเสนอข่าวสารด้านการเมือง และวิจารณ์การเมือง

อย่างไรก็ตาม สถานีวิทยุแห่งนี้ จะยังให้บริการข่าวที่ไม่เกี่ยวข้องกับการเมืองต่อไป เพื่อให้ประชาชน ยังได้รับรู้ข่าวบางส่วนที่ไม่ได้ถูกห้าม เช่น ข่าวเศรษฐกิจ ข่าวสิ่งแวดล้อม ข่าวสังคม ข่าวการศึกษา ข่าวจราจร ตั้งแต่วันที่ 26 พฤษภาคม 2537 เป็นต้นไป

ในขณะเดียวกัน สุทธิชัย หยุ่น ผู้ดำเนินรายการหลักของวิทยุเนชั่นได้ตัดสินใจยุติการจัดรายการ “เก็บตกจากเนชั่น” ทั้ง 2 สถานี คือ สถานี รต. 96.0 เมกะเฮิร์ตซ์ และสถานีวิทยุของกรมประชาสัมพันธ์ 97.0 เมกะเฮิร์ตซ์ โดยให้เหตุผลว่า เนื่องจากอยู่ในสภาพที่ไม่สามารถยอมรับได้

“เมื่อผมไม่สามารถรายงาน และวิเคราะห์เหตุการณ์บ้านเมืองอย่างตรงไปตรงมา ผมก็จะยุติการทำรายการวิทยุทั้งหมด เพราะแต่ละหน่วยราชการที่เป็นเจ้าของสถานีวิทยุ นั้น ยังถือเสมือนว่า สถานีวิทยุ นั้น ๆ เป็นเครื่องมือโฆษณาชวนเชื่อของหน่วยงานนั้น ไม่มีสถานีใดที่ยอมเป็นสื่อของประชาชน โดยประชาชน เพื่อประชาชนอย่างแท้จริง” (กรุงเทพธุรกิจ, 26 พฤษภาคม 2537, หน้า 1,6)

สุทธิชัย หยุ่น กล่าวว่า “ทางสถานีวิทยุ รต. ไม่ต้องการให้ทางเดอะเนชั่นเสนอรายการวิเคราะห์ข่าวทางการเมือง จึงแจ้งให้ทางเดอะเนชั่นเสนอผังรายการใหม่ทั้งหมด โดยในช่วงเวลา 3 วัน จะเปิดเพลงไปพลาง ๆ ก่อน อย่างไรก็ตาม ในวันที่ 26 พฤษภาคม 2537 ทางวิทยุเนชั่นจะจัดรายการต่อไป แต่จะไม่มีรายการเก็บตกจากเนชั่น สายตรงจากห้องข่าว หนังสือพิมพ์เข้านี้ มีอะไร และรายการเนชั่นนิวส์ทอล์ค รวมทั้งรายการวิเคราะห์ข่าวทางการเมืองทั้งหมด คงจะมีเพียงข่าวเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และศิลปวัฒนธรรม และข่าวต้นชั่วโมง”

สุทธิชัย กล่าวว่า “ตนได้ตกลงใจว่า จะเลิกอ่านข่าว หรือจัดรายการทางวิทยุทั้งหมด รวมทั้งสถานีวิทยุเอฟเอ็ม 97 จนกว่าบรรยากาศทางการเมืองดีขึ้น เพราะต้องการรักษาหลักการว่า เสรีภาพของสื่อมวลชนต้องได้รับการปกป้อง ต้องมีเสรีภาพในการวิจารณ์ และแสดงความคิดเห็นอย่างตรงไปตรงมา ไม่ต้องมาอ้า ๆ อึ้ง ๆ และต้องการแสดงให้เห็นว่าถึงเวลาแล้วที่สถานีวิทยุจะต้องเป็นของเอกชน เพราะที่มีอยู่ถึง 400 - 500 สถานี ถ้าไม่เป็นของหน่วยราชการอื่น ก็เป็นสถานีของทหารทั้งหมด. . . ถึงเวลาแล้ว ที่ประชาชนจะต้องช่วยกันคิดว่า จะทำอย่างไรให้สถานีวิทยุเป็นของเอกชน เพื่อที่จะได้มีเสรีภาพ”

ทั้งนี้ เสรีภาพในความหมายของสุทธิชัย หยุ่น นั้น เป็นความหมายที่ “ภาคธุรกิจเอกชน” ต้องการเป็นเจ้าของสถานีวิทยุกระจายเสียง เพื่อที่จะมีเสรีภาพในการรายงานข่าวตามบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชนมืออาชีพ อย่างไรก็ตาม ดูเหมือนว่า ยังไม่มีหลักประกันได้ว่า หาก “ภาคธุรกิจเอกชน” เป็นเจ้าของสถานีวิทยุกระจายเสียงที่แท้จริงแล้ว เสรีภาพในการรายงานข่าวจะเป็นไปตามบทบาทด้านสื่อมวลชนมืออาชีพจริงหรือไม่

ส่วนกรณีที่ต้องเลิกอ่านข่าวทางคลื่น 97.0 เมกะเฮิร์ตซ์ สถานีวิทยุกระจายเสียงของกรมประชาสัมพันธ์ด้วย แม้ไม่ได้เป็นสถานีของทหาร และไม่ได้มีปัญหาเกี่ยวกับวิทยุเนชั่นนั้น สุทธิชัย กล่าวว่า “ทางสถานีวิทยุเอฟเอ็ม 97 ก็ได้รับคำต่อว่าว่าวิจารณ์รัฐบาลแรงไปอยู่เรื่อย ๆ เช่นเดียวกัน และถือว่า เป็นเรื่องตลกที่มักจะได้รับคำถามว่า วิทยุของรัฐบาล หรือวิทยุของ

ทหารวิจารณ์รัฐบาลแรง ๆ . . . ทหารเองมีคณะกรรมการบริหารวิทยุโทรทัศน์ของทหารเองต่างหาก และตนเองก็ทำได้เพียงแค่นี้ คือ การหยุดอ่านข่าว เพื่อให้เป็นเงื่อนไขให้บรรยากาศต่าง ๆ ดีขึ้น และเป็นการแสดงให้เห็นว่า รัฐบาลควรมีนโยบายที่ชัดเจนในเรื่องนี้ ในฐานะที่ทหารเป็นกลไกส่วนหนึ่งของรัฐบาล” (มติชน, 26 พฤษภาคม 2537, หน้า 1, 13)

จะเห็นได้ว่า การดำเนินรายการทางสถานีวิทยุใด ๆ ที่อยู่ในสภาพที่สื่อวิทยุยังถูกผูกขาด โดยหน่วยงานราชการ และกองทัพ ซึ่งยังมีนโยบายจำกัดรูปแบบ และเนื้อหาการเสนอข่าวสาร ไม่ตรงตามนโยบายของรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งที่จะเปิดโอกาสให้มีสื่อมวลชนมีเสรีภาพในการเสนอข่าว อันเป็นผลประโยชน์ต่อประชาชนอย่างตรงไปตรงมา

ทั้งนี้ เพราะตราบไต่ที่ประชาชนยังไม่มีสิทธิเป็นเจ้าของ หรือกำหนดรูปแบบและเนื้อหาของรายการที่ประชาชนต้องการได้อย่างอิสระ นั่นก็หมายความว่า ยังไม่มีหลักประกันใด ๆ ว่าประชาชนยังมีเสรีภาพในการรับรู้ข่าวสารได้อย่างเต็มที่ ในขณะที่สังคมไทยกำลังก้าวสู่สังคมแห่งข้อมูลข่าวสาร

ส่วนความเคลื่อนไหวของ สุลักษณ์ ศิวรักษ์ หรือ ส. ศิวรักษ์ กล่าวถึงกรณีนี้ที่หนังสือพิมพ์มติชน และผู้จัดการลงตีพิมพ์ว่า เขาได้ไปขอโทษทหารที่ไปออกรายการวิทยุเนชั่นว่า ไม่เป็นความจริง เพราะไม่ได้ไป และไม่ได้ทำผิดคิดร้ายใคร

ส.ศิวรักษ์ กล่าวว่า “ทหารควรเป็นหน่วยที่ป้องกันประเทศหรือไม่ ทหารมาอยู่ทุกเรื่องยุ่งกับเขมรแดง ยุ่งกับเขมรแดง ยุ่งกับสลอร์ค อาศัยสภาพความมั่นคงแห่งชาติ มีนโยบายเหนือกระทรวงต่างประเทศ ตนเป็นคน ๆ เดียว กองทัพทั้งกองทัพจะไปต่อสู้อะไรได้ ใช้อิทธิพลวิทยุอย่างนี้ ไหนว่าเป็นประชาธิปไตย วันที่ไปออกรายการวิทยุของเดอะเนชั่น ไม่ได้พูดอะไรรุนแรง เพียงแต่พูดว่า ในเนื้อหาสาระของทหารเป็นประชาธิปไตยไม่ได้ นี่เป็นหลักของสากลของโลก ถ้านายพันต้องเชื่อนายพลเป็นคำสั่งของเบื้องบนสั่งมา ฉลาดหรือโง่ไม่รู้ แต่มันไม่เป็นประชาธิปไตย ขอถามว่า ทหารไม่ยุ่งเกี่ยวกับการเมืองหรือ ที่ผ่านมารัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมลงคะแนนเสียงต่อต้านรัฐบาลของตัวเอง ไม่ยุ่งการเมืองอย่างไร ถ้ามีศึกศัตรูต้องลาออก สถานีวิทยุสร้างจากภาษีประชาชน เป็นสมบัติของทหารได้อย่างไร ที่ผ่านมามหาทหารไม่เคยเปลี่ยนแปลงยังนึกว่า ตัวเองวิเศษอยู่” (มติชน, 2 มิถุนายน 2537)

ส่วนความเห็นของนักวิชาการอย่างอาจารย์เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง อาจารย์ประจำคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ แสดงความเห็นที่ “ไม่ได้แปลกใจที่มีเหตุการณ์เช่นนี้เกิดขึ้น แสดงว่า 2 ปีที่ผ่านมา ตั้งแต่เหตุการณ์เดือนพฤษภาคม ไม่ได้เปลี่ยนไป ในตอนแรกที่ทางสถานีวิทยุทหารให้นายสุทธิชัย หยุ่น จัดรายการ ยังรู้สึกแปลกใจว่า ทหารก้าวหน้า แต่ตอนนั้นรู้แล้วว่า เป็นการก้าวหน้าเพียงชั่วคราว หรือก้าวหน้าตามกระแสในขณะนั้น”

ในขณะที่นายปราโมทย์ ฝ่ายอุประ นายกสภาคมนักข่าวแห่งประเทศไทย และนายกสมาพันธ์นักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย มองว่า หากมองในแง่วิทยุเนชั่นเป็นสื่ออันหนึ่งที่นำข่าวสารเสนอต่อประชาชน การถูกระงับไม่ให้ออกอากาศ เป็นสิ่งไม่ถูกต้องแน่นอน หากมองในแง่การที่กรมการรักษาดินแดนเป็นเจ้าของย่อมมีสิทธิไม่ให้ออกอากาศ เพราะชาวนั้น ส่งผลกระทบต่อเจ้าของ จำเป็นต้องทำตาม ยกเว้นแต่เพียงว่า จะมีวิทยุเสรีมากขึ้นให้เอกชนเข้าไปบริหาร และจัดรายการเอง เนื่องจากปัจจุบันนี้ สถานีวิทยุส่วนใหญ่เป็นของรัฐบาล ดังนั้นรัฐบาลควรมีวิทยุเสรีได้แล้ว แต่จริง ๆ แล้ว การจัดรายการต่าง ๆ รัฐบาลไม่ได้ทำเอง และไม่ได้เข้าไปควบคุม ดังนั้น ควรปล่อยให้เจ้าของรายการจัดเอง เพราะบางรายการรัฐบาลมักจะปิดโดยที่ไม่คิดว่า รายการนั้น มีประโยชน์ต่อประชาชนหรือไม่ (มติชน 27 พฤษภาคม 2537, หน้า 1,15)

ทั้งนี้ มีการเสนอโครงสร้างวิทยุกระจายเสียงที่ “ภาคธุรกิจเอกชน” เข้าไปบริหาร และจัดรายการเอง ซึ่งจะทำให้การจัดรายการวิเคราะห์ข่าวมีเสรีภาพมากขึ้น และทำให้มีความรับผิดชอบต่อการรายงานข่าวเพิ่มมากขึ้น แต่การเสนอโครงสร้างดังกล่าวก็ดูเหมือนว่า จะไม่คืบหน้าเท่าที่ควร

ทางด้านนายสีก กอแสงเรือง นายกสภานายความแห่งประเทศไทย มองในทำนองเดียวกันว่า การงดสิทธิการวิพากษ์วิจารณ์ข่าวสารการเมือง ไม่ควรจะเกิดขึ้นในยุคสมัยนี้ ซึ่งปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตย ทหารควรจะเปิดกว้างได้แล้ว ไม่เช่นนั้น ก็จะถูกกล่าวหาว่า ทหาร และรัฐบาลใช้อำนาจหน้าที่ไม่ถูกต้องไม่ยอมให้มีการเปิดเผยความจริงว่า เกิดอะไรขึ้นกับบ้านเมืองนี้

“ผมไม่เห็นด้วยที่มีการจำกัดสิทธิการวิจารณ์ข่าวของวิทยุเนชั่นครั้งนี้ ถ้าหากผู้ดำเนินรายการต้องการให้ช่วยเหลือ เราก็ยินดีที่จะช่วย นอกจากนี้ ในทางรัฐสภาก็ยังมีคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนที่จะพิจารณากรณีนี้ได้ โดยเรียกผู้เกี่ยวข้องมาชี้แจง ทั้งฝ่ายทหารและผู้ดำเนินรายการ ผมเห็นว่า การอ้างความมั่นคงมาเป็นเหตุผลไม่น่าจะถูกต้อง เพราะการเปิดเผยข้อมูลความจริงทางการเมือง ก็เป็นการเสริมสร้างความมั่นคงอย่างหนึ่ง เพื่อจะได้ไม่เกิดเหตุการณ์เลวร้ายเช่นในอดีตที่ผ่านมา”

และจากผลการปิดสถานีวิทยุเนชั่นในครั้งนั้น ส่งผลให้มีการวิพากษ์วิจารณ์อย่างกว้างขวางเกี่ยวกับความเหมาะสม และไม่เหมาะสม รวมถึงบทบาทที่ควรจะเป็นของสื่อวิทยุโทรทัศน์ของทหารทั้งหมดโดยรวม รวมทั้งความพยายามที่จะเสนอกฎหมายว่าด้วยวิทยุโทรทัศน์ใหม่ โดยนายสุทิน นพเกตุ ส.ส.กทม. พรรคพลังธรรม ในฐานะประธานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน ได้รวบรวมเรื่องราวที่เกิดขึ้นทั้งหมด เพื่อเสนอเป็นพ.ร.บ. วิทยุโทรทัศน์ ว่าด้วยหลักประกันเสรีภาพการเสนอข่าวที่จะปกป้องความถูกต้องของผู้ประกอบการ

“... เราจะเห็นได้ว่า การปิดกั้นข่าวสารมีผลเสียอย่างมาก โดยเฉพาะเหตุการณ์ พฤษภาทมิฬ ที่มีการบิดเบือนข่าว ซึ่งก่อให้เกิดความเสียหายต่อภาพรวม และประชาชนไม่ทราบข้อมูลข่าวสารข้อเท็จจริงว่า เหตุการณ์ความจริงเป็นเช่นไร” (กรุงเทพธุรกิจ, 27 พฤษภาคม 2537, หน้า 20)

ในขณะที่หนังสือพิมพ์มติชนฉบับวันที่ 30 พฤษภาคม พ.ศ. 2537 ได้นำรายงานผลการสำรวจของสถาบันราชภัฏสวนดุสิต กรมการฝึกหัดครู กระทรวงศึกษาธิการ ที่ได้สำรวจ “ทัศนคติของประชาชนที่มีต่อกองทัพบก” ในช่วงเดือนมีนาคม พ.ศ. 2537 มาตีพิมพ์เผยแพร่อีกครั้ง ซึ่งใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 47,291 คน ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการดำเนินงานของกองทัพบก กรณีให้เอกชนเข้ามาดำเนินการสถานีโทรทัศน์และวิทยุปรากฏผลดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงผลการสำรวจในหัวข้อ “ทัศนคติของประชาชนที่มีต่อกองทัพบก” ของสถาบันราชภัฏสวนดุสิต

ความคิดเห็น	X'	SD	ลำดับที่
1.เป็นการขยายประสิทธิภาพของสถานี	3.696	0.915	1
2.เป็นสิ่งที่ควรสนับสนุน	3.640	0.909	3
3.เป็นการเปิดโอกาสให้เอกชนมากขึ้น	3.638	0.919	4
4.เอกชนมีความพร้อมมากกว่า	3.593	0.993	5
5.ควรศึกษานโยบายของเอกชนก่อน	3.693	0.963	2
6.เพิ่มการแข่งขันให้มากขึ้น	3.576	0.963	6
7.เป็นการลดงบประมาณของกองทัพบก	3.531	0.954	8
8.ทางกองทัพบกได้รับผลประโยชน์	3.563	0.936	7
9.รายการต่าง ๆ อาจไม่น่าสนใจ	3.236	0.987	10
10. เป็นไปตามแต่กองทัพบกควรควบคุมรายการ	3.476	1.000	9

X แทนค่ามัชฌิมเลขคณิต

SD แทนค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

X2 แทนค่าไคสแคว

ผลการวิเคราะห์ พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นว่าเป็นการขยายประสิทธิภาพของสถานีสูงสุด ($X = 3.696$) รองลงมา คือ ควบศึกษานโยบายของเอกชนก่อน ($X = 3.693$) แต่เห็นด้วยน้อยที่สุด คือ รายการต่าง ๆ อาจไม่น่าสนใจ ($X = 3.236$)

ในด้านความแตกต่างของความคิดเห็นของประชาชน พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นแตกต่างกันมากที่สุดในเรื่องความเป็นไปได้ที่จะให้เอกชนเข้ามาเช่าดำเนินการ แต่กองทัพพบควรควบคุมรายการ ($SD = 1.000$) รองลงมา คือ รายการต่าง ๆ อาจไม่น่าสนใจ ($SD = 0.987$) แต่มีความคิดเห็นแตกต่างกันน้อยที่สุดในเรื่องการให้เอกชนเข้ามาเช่าดำเนินการนั้นเป็นสิ่งที่ควรสนับสนุน ($SD = 0.909$)

ผลการสำรวจครั้งนี้ สะท้อนให้เห็นว่า ประชาชนส่วนใหญ่เห็นด้วยกับกรณีที่กองทัพจะให้เอกชนเข้ามาดำเนินการสถานีโทรทัศน์และวิทยุกระจายเสียงที่กองทัพเป็นเจ้าของ และถือกรรมสิทธิ์อยู่ เพราะจะเป็นการขยายประสิทธิภาพของสถานี อย่างไรก็ตาม หากมีการดำเนินการให้เอกชนเข้ามาดำเนินการสถานีโทรทัศน์และวิทยุกระจายเสียงของกองทัพจริง กองทัพจะต้องศึกษานโยบายของเอกชนก่อนด้วย และเชื่อว่า หากให้เอกชนเข้ามาดำเนินการแล้ว รายการต่าง ๆ น่าจะได้รับสนใจมากกว่านี้ ในขณะที่ความคิดเห็นของประชาชนยังแตกต่างกันมากในกรณีที่ว่า หากกองทัพให้เอกชนดำเนินการ แต่มีการควบคุมรายการด้วย และประชาชนมีความคิดเห็นแตกต่างกันน้อยที่สุด หรืออาจจะเรียกได้ว่า มีความเห็นที่เกือบจะเหมือนกันว่าการให้เอกชนเข้ามาเช่าดำเนินการสถานีโทรทัศน์และวิทยุกระจายเสียงนั้น เป็นสิ่งที่ควรสนับสนุน และสอดคล้องกันว่า จะทำให้รายการต่าง ๆ น่าสนใจเพิ่มขึ้นด้วย

นี่คือ บทเรียนครั้งสำคัญของวิทยุเนชั่น ซึ่งตอกย้ำถึงโครงสร้างการถือกรรมสิทธิ์ของวิทยุกระจายเสียงที่รัฐเป็นเจ้าของ จากบทเรียนครั้งนี้ ทำให้วิทยุเนชั่นต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบในการร่วมดำเนินธุรกิจ และคอนเซ็ปต์ในการจัดรายการวิเคราะห์ข่าวทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ประเภทวิทยุกระจายเสียง ซึ่งจะได้วิเคราะห์ต่อไป

วิทยุเนชั่นกับสถานีวิทยุกระจายเสียงมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์เอเอ็ม 1107 กิโบลีร์ตซ์

หลังจากวิทยุเนชั่น ประสบความสำเร็จในการผลิตรายการข่าวทางคลื่นเอฟเอ็ม ที่เน้นกลุ่มผู้ฟังในกรุงเทพมหานครเป็นหลักแล้ว วิทยุเนชั่นจึงได้มุ่งที่จะพัฒนาคลื่นเอเอ็มให้เป็นคลื่นข่าวเช่นเดียวกับคลื่นเอฟเอ็มในกรุงเทพมหานคร ซึ่งอาจจะมองได้ว่า เป็นการตระหนักถึงความต้อโอกาสในการรับรู้ข่าวสารของประชาชนในส่วนภูมิภาคด้วย

สุทธิชัย หยุ่น กล่าวถึงเป้าหมายในการดำเนินรายงานข่าวทางคลื่นเอเอ็มว่า “การออกอากาศคลื่นเอเอ็ม ก็จะทำให้สามารถให้ข่าวสารแก่ประชาชนที่อยู่ในชนบทที่ห่างไกลให้ได้รับรู้ข่าวสารได้พร้อม ๆ กับคนกรุงเทพ ซึ่งเป็นเป้าหมายหลักของเครือข่ายเนชั่นที่จะขยายโอกาสทางด้านนี้ให้แก่ประชาชนอย่างเท่าเทียมกันทั่วประเทศ เพราะเชื่อว่า ไม่ว่าจะเป็นเด็กเลี้ยงควายหรือผู้จัดการบริษัท ก็มีสิทธิ์ที่จะรับรู้ข่าวสารได้อย่างเท่า ๆ กัน และควรจะพร้อม ๆ กันด้วย” (กรุงเทพธุรกิจ, 30 กรกฎาคม 2537, หน้า 1,6)

สอดคล้องกับสุภาพ คลีชฉาย บรรณาธิการบริหารวิทยุเนชั่นในขณะนั้นที่มองว่า “รูปแบบของรายการ จะเน้นไปที่การวิเคราะห์ข่าวเป็นหลัก เวลาส่งออกอากาศตามต่างจังหวัด จะมีการใช้ภาษาที่ง่ายต่อความเข้าใจ มีการปรับปรุงรูปแบบรายการให้เข้ากับกลุ่มเป้าหมายมากยิ่งขึ้น แต่หลักของข่าวก็ยังคงเน้นข่าวเศรษฐกิจ การเมืองเช่นเดิม เพราะเชื่อว่า คนต่างจังหวัด สามารถรับรู้ และต้องการรับข่าวสารมากเท่าคนในกรุงเทพฯ” (คู่แข่ง, 7 พฤศจิกายน 2537, หน้า 36)

วิทยุเนชั่น เริ่มดำเนินรายการวิทยุทางสถานีวิทยุมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ บางเขน หรือสถานีวิทยุ มก. คลื่นเอเอ็ม 1116 กิโลเฮิร์ตซ์ เมื่อวันที่ 1 สิงหาคม พ.ศ. 2537 (ต่อมาได้ปรับเปลี่ยนคลื่นเป็น 1107 กิโลเฮิร์ตซ์) โดยร่วมดำเนินธุรกิจกับบริษัทหนังสือดี จำกัด (ต่อมาได้มีการจัดตั้งบริษัทวิทยุดี จำกัด เพื่อการบริหารงานด้านวิทยุโดยเฉพาะ) ซึ่งได้รับสัมปทานจากวิทยุ มก. มีกำหนดระยะเวลา 10 ปี (เริ่มตั้งแต่วันที่ 30 พฤษภาคม พ.ศ. 2537)

การดำเนินธุรกิจของวิทยุเนชั่นกับบริษัทวิทยุดีเป็นไปในรูปแบบของการแยกกันขายโฆษณา เมื่อได้เท่าไรก็นำมาแบ่งรายได้ออกเป็นฝ่ายละ 50 เปอร์เซ็นต์

การดำเนินงานทางคลื่นเอเอ็ม วิทยุเนชั่นใช้สโลแกนว่า “เจาะลึกทุกชุมชนทั่วไทย” เนื่องจากสถานีวิทยุ มก. เป็นสถานีวิทยุกระจายเสียงที่มีเครือข่ายสถานี 3 ภาค คือ ภาคเหนือ อ.สันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ภาคใต้ อําเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อ.เมือง จังหวัดขอนแก่น โดยใช้เทคโนโลยีระบบดาวเทียมสื่อสาร ซึ่งทำให้เครือข่ายวิทยุเนชั่นสามารถส่งกระจายเสียงได้ครอบคลุมพื้นที่ 90 เปอร์เซ็นต์ทั่วประเทศ

ในขณะนั้น คลื่นเอเอ็ม 1107 เป็นสถานีที่มีกลุ่มผู้ฟังมากติดอันดับ 1 ใน 10 ของสถานีเอเอ็ม ที่มีคนฟังมากที่สุด และเฉพาะในภาคกลางนั้น ติด 1 ใน 5 โดยบริษัทวิทยุดี ได้เวลาประมูลมาทั้งสิ้น 18 ชั่วโมง คือ ตั้งแต่เวลา 04.00 - 02.00 น. แบ่งให้วิทยุเนชั่น 6 ชั่วโมงต่อวัน ในช่วง 08.00-10.00 น. ช่วง 17.00 - 19.00 น. และ 21.00 - 23.00 น.

สำหรับรายการที่จะออกอากาศนั้น ทางศูนย์ข่าววิทยุเนชั่นจะเสนอทั้งข่าวต้นชั่วโมง และรายการวิเคราะห์ข่าว “เก็บตกจากเนชั่น” ในส่วนของข่าวต้นชั่วโมงนั้น ก็จะดำเนินงานโดยผู้สื่อข่าว ทั้งในส่วนกลาง และส่วนภูมิภาคของเครือข่ายเนชั่น - กรุงเทพมหานคร ซึ่งเครือข่ายเนชั่น ก็มีศูนย์ข่าวภูมิภาคอยู่แล้ว ทั้งภาคเหนือ จังหวัดเชียงใหม่ ภาคอีสาน จังหวัดขอนแก่น และภาคใต้ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

นอกจากรายการ “เก็บตกจากเนชั่น” แล้ว รายการที่เด่น ๆ ของเอเอ็ม 1107 ยังมี “ร้องทุกข์ทั่วไทย” ซึ่งเป็นรายการที่คล้ายกับรายการปากท้องร้องทุกข์ ที่ประสบความสำเร็จทางคลื่นเอฟเอ็ม 96.0 เมกะเฮิรตซ์มาแล้ว ดำเนินรายการโดย ลักษณ์า คนอยู่ดี รายการนี้ จะเปิดโอกาสให้ประชาชนในต่างจังหวัดได้ร้องเรียนถึงปัญหาความเดือดร้อนทุกข์ยาก เข้ามาด้วยเสียงออกอากาศสด ๆ ผ่านเครือข่ายดาวเทียมของศูนย์ข่าวภูมิภาคของเครือข่ายเนชั่น - กรุงเทพมหานคร เข้ามายังศูนย์ข่าววิทยุเนชั่นได้โดยตรง โดยจะมีผู้รับผิดชอบเรื่องในส่วนนั้น ๆ จะมารับทราบปัญหา และช่วยเหลือแก้ไขให้โดยตรง

รายการเนชั่นเดือนภัย ดำเนินรายการโดย อรสา มุขเดียรร์ เป็นรายการตรวจสอบคดีอาชญากรรมที่เกิดขึ้นทั่วประเทศทุกวัน และจะเจาะลึกคดีสะเทือนขวัญต่าง ๆ จากเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบในคดีนั้น ๆ รวมทั้งผลของการดำเนินคดีด้วย เพื่อเตือนภัยให้ประชาชนระมัดระวังตัวเอง

รายการโต๊ะข่าวหลังไมค์ ดำเนินรายการโดย เฉลียว คงตุก บรรณาธิการศูนย์ข่าววิทยุเนชั่นในขณะนั้น จะพูดคุยกับทีมข่าววิทยุเนชั่นถึงเรื่องเบื้องหลังของการทำข่าวสำคัญ ๆ ในแต่ละวัน รายการข่าวชาวบ้าน ดำเนินรายการโดย ณัฐพันธ์ อนุะมาน เป็นรายการเล่าเรื่องที่นำเสนอใจ นอกเหนือไปจากเรื่องของการเมือง

ภายหลังดำเนินรายการทางคลื่นเอเอ็ม 1107 ได้ประมาณ 1 เดือน สุภาพ คลีชฉาย กล่าวไว้ว่า “ผลการสำรวจผลการตอบรับจากกลุ่มของคนฟัง ทราบว่า ยังมีปัญหาในเรื่องของคลื่นที่ไม่ชัดเจน แต่หลังจากวันที่ 1 กันยายน พ.ศ. 2537 ได้มีการเปลี่ยนเป็นสถานีเอเอ็ม สเตริโอ มีการลงทุนเปลี่ยนอุปกรณ์รับส่งสัญญาณใหม่ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการรับให้ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น” (คู่แข่ง, 7 พฤศจิกายน 2537, หน้า 36)

การร่วมงานระหว่างวิทยุเนชั่น กับบริษัทวิทยุดี จำกัด ทางคลื่นวิทยุ มก. ดำเนินไปได้เพียงช่วงหนึ่งเท่านั้น เดือนกันยายน พ.ศ. 2538 คณะกรรมการบริหารของวิทยุเนชั่น มีมติให้ยกเลิกการเช่าเวลาอยู่กับบริษัทวิทยุดี จำกัด ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2538 เป็นต้นไป เนื่องจากปัญหาโฆษณาไม่เข้ารายการเป็นสำคัญ นอกจากนี้ ยังมีปัญหาระบบเครือข่ายที่ยังไม่ดีเท่าที่ควร ทำให้วิทยุเนชั่นถอนตัวออกมาในที่สุด

ทั้งนี้ แสดงให้เห็นว่า ปัจจัยทางด้านโฆษณา ซึ่งถือเป็นรายได้หลักของการดำเนินธุรกิจร่วมกันระหว่างบริษัทที่ผลิตข้าวสาร กับบริษัทที่ได้รับสัมปทานเวลาออกอากาศ นับเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้การดำเนินธุรกิจดำรงอยู่ หรือจะอยู่รอดต่อไปหรือไม่ เมื่อ “โฆษณาไม่เข้า” ก็เลยส่งผลให้ผู้ร่วมดำเนินธุรกิจต้องถอนตัวจากการจัดรายการทางคลื่นเอเอ็ม แม้เป้าหมายที่ตั้งไว้ก่อนหน้านี้ เพื่อการรายงานข่าวสารให้กับผู้ที่อยู่ในต่างจังหวัด โดยเฉพาะในพื้นที่ชนบทของประเทศไทย

อย่างไรก็ดี ในปี พ.ศ. 2539 วิทยูเนชั่นได้มีการเจรจาตกลงร่วมกับบริษัทวิทยุดี จำกัด อีกครั้ง โดยมีการเปิดตัวอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 1 กันยายน พ.ศ. 2539 การร่วมมือครั้งใหม่นี้ ได้มีการเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขในด้านการตลาด โดยวิทยุดีได้มอบเวลาทั้งหมดให้วิทยูเนชั่นดำเนินการผลิตรายการ และจัดการบริหารด้านการตลาด การโฆษณาประชาสัมพันธ์ รวมทั้งการขายโฆษณาด้วย โดยจะแบ่งรายได้ฝ่ายละ 50 เปอร์เซ็นต์ กำหนดอัตราค่าโฆษณา 800 บาทต่อหนึ่งสปอต

เมื่อการร่วมมือทางธุรกิจครั้งใหม่ มีผลกำไรบ้าง แต่ถือว่าเป็นผลกำไรที่น้อยที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับกำไรจากการดำเนินธุรกิจทางคลื่นเอฟเอ็ม ทำให้วิทยูเนชั่นยังคงดำเนินการกับบริษัทวิทยุดี จนถึงปัจจุบันนี้

วิทยูเนชั่นกับสถานีวิทยุกระจายเสียงพล.1 รักษาพระองค์เอฟเอ็ม 90.0 เมกะเฮิร์ตซ์

วิทยูเนชั่นเริ่มดำเนินการทางธุรกิจทางสถานีวิทยุกระจายเสียง พล.1 รักษาพระองค์ สังกัดกองทัพก เอฟเอ็ม 90.0 เมกะเฮิร์ตซ์ ร่วมกับบริษัทเอ็ม เรดิโอ จำกัด เมื่อกลางปี พ.ศ. 2538 เพื่อรองรับการแข่งขันกีฬาซีเกมส์ครั้งที่ 18 ที่เชียงใหม่ ซึ่งจัดขึ้นในปีเดียวกัน ที่มาของการร่วมดำเนินธุรกิจทางสถานีวิทยุแห่งนี้ เนื่องจากอรรถา มุขเตียรย์ บรรณาธิการบริหารวิทยูเนชั่นเคยเป็นลูกน้องเก่าของวิทยา ศุภพรโอภาส กรรมการผู้จัดการบริษัทเอ็ม เรดิโอ จำกัด จึงได้ติดต่อเป็นการส่วนตัว เพื่อขอผลิตข่าวกีฬาให้กับสถานีวิทยุแห่งนี้ เนื่องจากเป็นสถานีวิทยุคลื่นแรกที่ มีนโยบายจะจัดทำเป็นคลื่นกีฬา การดำเนินธุรกิจครั้งนี้ วิทยูเนชั่นรับผลิตเฉพาะข่าวกีฬา โดยจะรายงานต่อจากข่าวสั้นต้นชั่วโมงจากศูนย์ข่าวแปซิฟิกเป็นเวลา 5 นาที การดำเนินธุรกิจทางสถานีแห่งนี้ ใช้รูปแบบการซื้อเวลาออกอากาศ ในช่วงแรกสามารถทำกำไรได้อย่างดี เนื่องจากมีโฆษณาเข้าจำนวนมาก ปัจจัยสำคัญประการหนึ่ง เนื่องจากในขณะนั้น เป็นช่วงที่เศรษฐกิจกำลังเติบโต แต่เมื่อเศรษฐกิจของประเทศไทยเริ่มถดถอย ส่งผลกระทบต่อธุรกิจโดยทั่วไป เครือข่ายจึงยกเลิกการดำเนินธุรกิจทางสถานีวิทยุแห่งนี้ ในช่วงปลายปี พ.ศ. 2539 หลังจากนั้นวิทยูเนชั่นไม่เคยดำเนินธุรกิจวิทยุในรูปแบบของการซื้อเวลาอีกเลย เนื่องจากต้องเสียค่าใช้จ่ายจำนวนมาก

ทั้งนี้ จะสังเกตเห็นได้ว่า วิทยุเนชั่นเคยมีปัญหาเกี่ยวกับสถานีวิทยุรต.เอฟเอ็ม 96.0 เมกะเฮิร์ตซ์ ในปี พ.ศ. 2537 จนต้องยุติการร่วมดำเนินธุรกิจทางสถานีวิทยุแห่งนี้มาแล้ว ดังนั้น การดำเนินธุรกิจทางสถานีวิทยุ พล. 1 รักษาพระองค์ ซึ่งสังกัดกองทัพบกเช่นเดียวกัน ได้เริ่มต้นขึ้นในช่วงปี พ.ศ. 2538 แต่เป็นการรายงานข่าวกีฬาเท่านั้น ไม่มีการรายงานข่าวการเมือง เศรษฐกิจ หรือสังคม รวมทั้งการจัดรายการวิเคราะห์ข่าวแต่อย่างใด ทั้งนี้ การดำเนินธุรกิจ หากไม่มีผลกำไร หรือไม่คุ้มทุน หมายความว่า ธุรกิจดังกล่าวจะต้องถูกยกเลิกทันที นอกจากนี้ อาจกล่าวได้ว่า นับเป็นครั้งแรกที่วิทยุเนชั่นพยายามจะนำรายงานข่าวกีฬาผ่านทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ประเภทวิทยุกระจายเสียง ซึ่งไม่แตกต่างจากการนำ“สินค้าตัวใหม่” ออกสู่ท้องตลาด เพื่อตรวจสอบดูว่า จะสามารถสร้างผลกำไรได้หรือไม่

วิทยุเนชั่นกับสถานีวิทยุกระจายเสียงกรมการพลังงานทหารคลื่นเอฟเอ็ม 90.5 เมกะเฮิร์ตซ์

ปี พ.ศ. 2536 วิทยุเนชั่น ได้ดำเนินงานทางคลื่นเอฟเอ็ม 90.5 ร่วมกับวิทวัส บุญญสถิตย์ จากค่ายเพลงสมาร์ทบอมบ์ ซึ่งถือเป็นการตกลงในเชิงธุรกิจเป็นครั้งแรก โดยคลื่น 90.5 ตกลงจะซึก และรับข่าว จากกองบรรณาธิการข่าววิทยุเนชั่น รวมทั้งจะส่งข่าวต้นชั่วโมง โดยระบบโทรสารไปยังสถานีในเครือข่ายกองทัพบกอีก 7 สถานี

การดำเนินงานของวิทยุเนชั่นร่วมกับคลื่นเอฟเอ็ม 90.5 เมกะเฮิร์ตซ์ มีการปรับเปลี่ยนอีกครั้งเมื่อวันที่ 1 กันยายน พ.ศ. 2537 โดยในครั้งนี้ได้ดำเนินไปในลักษณะของการจ้าง เพื่อผลิตรายการวันละ 3 ชั่วโมง คือ เวลา 08.00 - 10.00 น. และ 17.00 - 18.00 น. และเพิ่มเป็น 4 ชั่วโมงในเวลาต่อมา คือ เวลา 08.00 - 10.00 น. และ 17.00 - 08.00 น.

ลักษณะรูปแบบรายการ จะเน้นด้านข่าวเศรษฐกิจ โดยได้ร่วมมือกับหนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจผลิตรายการให้ ในช่วงแรกดำเนินรายการโดยอดีตศักดิ์ ลิมปรุ่งธนกิจ บรรณาธิการบริหารของหนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ (คู่แข่ง, 7 พฤศจิกายน 2537, หน้า 35,36)

ปัจจุบัน วิทยุเนชั่นยังดำเนินรายการทางคลื่น 90.5 เมกะเฮิร์ตซ์ โดยใช้ชื่อว่า คลื่นข่าวธุรกิจ โดยมีรายการ“เก็บตกจากเนชั่น” เป็นรายการหลัก และถือเป็นคลื่นหลักของวิทยุเนชั่นในการดำเนินธุรกิจวิทยุในปัจจุบันนี้ด้วย แต่จาก “บทเรียน” ทางสถานีวิทยุรต. เอฟเอ็ม 96.0 เมกะเฮิร์ตซ์ ทำให้วิทยุเนชั่นต้องปรับเปลี่ยนคอนเซปต์สถานีวิทยุกรมการพลังงานทหาร ซึ่งสังกัดในสำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม เป็นคลื่นข่าวธุรกิจ ซึ่งเป็นเรื่องสำคัญที่จะได้วิเคราะห์ต่อไป

วิทยุเนชั่นกับสถานีวิทยุกระจายเสียงสถาบันเทคโนโลยีราชมงคลเอฟเอ็ม

89.5 เมกะเฮิร์ตซ์

วิทยุเนชั่นเริ่มดำเนินธุรกิจในการจัดรายการวิทยุทางสถานีวิทยุสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตเทเวศร์ สังกัดกระทรวงกระทรวงศึกษาธิการ เอฟเอ็ม 89.5 เมกะเฮิร์ตซ์ เมื่อได้ตกลงทำธุรกิจร่วมกับบริษัทเคซีเอส แอดเวอร์ไทซิ่ง จำกัด บริษัทที่ได้รับสัมปทานจากสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตเทเวศร์เป็นเวลา 5 ปี เมื่อเดือนธันวาคม พ.ศ. 2537 เนื่องจาก อรสา มุขเตียรย์ บรรณาธิการบริหารวิทยุเนชั่นรู้จักกับสมมาตร สถิตย์เสถียร กรรมการผู้จัดการ บริษัทเคซีเอส แอดเวอร์ไทซิ่ง จำกัด เนื่องจากทั้งสองเคยเป็นเพื่อนนักจัดรายการวิทยุด้วยกัน

รูปแบบการดำเนินธุรกิจของวิทยุเนชั่นกับบริษัทเคซีเอส แอดเวอร์ไทซิ่ง ดำเนินไปในลักษณะของการจ้างผลิต หรืออาจจะเรียกว่า “เป็นมือปืนรับจ้าง” โดยเริ่มจากการรายงานข่าวต้นชั่วโมง และจัดรายการ “พูดจาประสาข่าว” ตั้งแต่เดือนมกราคม พ.ศ. 2538

ในช่วงแรกสุทธิชัย หยุ่น บรรณาธิการอำนวยการเครือเนชั่นดำเนินรายการร่วมกับสรยุทธ สุทัศนะจินดา บรรณาธิการข่าวการเมืองหนังสือพิมพ์เดอะ เนชั่น ในช่วงเช้าระหว่างเวลา 07.30 - 08.30 และในช่วงบ่ายระหว่างเวลา 19.30 - 21.00 น. หลังจากนั้นได้เพิ่มเวลาจัดรายการในช่วงเช้าอีกครั้งชั่วโมง คือระหว่างเวลา 07.30 - 08.30 น. ต่อมาสรยุทธ สุทัศนะจินดา ดำเนินรายการเพียงคนเดียวในช่วงเช้า ส่วนในช่วงเย็นเปิดโอกาสให้ผู้สื่อข่าวรุ่นใหม่ร่วมจัดรายการด้วย

วิทยุเนชั่นกับสถานีวิทยุจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เอฟเอ็ม 101.5 เมกะเฮิร์ตซ์

หากจะมองย้อนกลับไปแล้ว วิทยุเนชั่นเข้าร่วมดำเนินรายการวิเคราะห์ข่าวทางสถานีวิทยุจุฬาฯ ตั้งแต่ในช่วงที่เกิดเหตุการณ์ทางการเมืองเมื่อเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2535 โดยเป็นการจัดรายการวิเคราะห์สถานการณ์ข่าวร่วมกับอาจารย์จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งเป็นช่วงที่ประชาชนกำลังต้องการข้อมูลข่าวสาร และการวิเคราะห์สถานการณ์ข่าวที่ถูกต้อง โดยได้ดำเนินการอยู่ประมาณ 3 เดือน

ต่อมาวิทยุเนชั่นได้ร่วมมือกับวิทยุจุฬาฯ อีกครั้งเมื่อวันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2540 โดยการผลิตรายการวิทยุในโครงการ “เตรียมความรู้สู่มหาวิทยาลัย “ ใช้นักรายการ “จุดประกายเอ็นทรานส์” นอกจากนี้ วิทยุเนชั่นยังได้รายงานข่าวกีฬาในชั่วโมงทางสถานีวิทยุจุฬาฯ ด้วย

วิทยุเนชั่นเคยประมูลคลื่นวิทยุอ.ส.ม.ท.เมื่อปี พ.ศ. 2536

หลังจากที่วิทยุเนชั่นได้เข้าจัดรายการข่าวทางสถานีวิทยุกรมการพลังงานทหาร (วพท.) สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม คลื่น 90.5 เมกะเฮิร์ตซ์ และสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย กรมประชาสัมพันธ์ เอฟเอ็ม 97.0 เมกะเฮิร์ตซ์แล้ว วิทยุเนชั่นมีความพยายามจะประมูลคลื่นวิทยุในสังกัดขององค์การสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทยด้วย

ต้นปี พ.ศ. 2536 องค์การสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทย หรืออ.ส.ม.ท. ได้เปิดให้บริษัทเอกชนทำการประมูลคลื่นวิทยุของ อ.ส.ม.ท. จำนวน 4 คลื่น คือ คลื่นเอฟเอ็ม 96.5, 97.5, 99.0 และ 107 เมกะเฮิร์ตซ์ ซึ่งวิทยุเนชั่น ได้ทำการยื่นซองประมูลทุกช่วงเวลาของแต่ละคลื่นที่ทาง อ.ส.ม.ท. ได้ทำการเปิดประมูล

ทั้งนี้ วิทยุเนชั่นมีความคาดหวังเป็นอย่างยิ่งว่า การประมูลครั้งนี้ น่าจะได้คลื่นความถี่ 107 เมกะเฮิร์ตซ์ ซึ่งทางวิทยุเนชั่นฯ ได้ยื่นประมูลด้วยการให้รายได้กับอ.ส.ม.ท. มากกว่าคู่แข่งรายอื่น คือ บริษัท ไอ.ที.อินเตอร์ แต่ทางคณะกรรมการตัดสินให้ทางวิทยุเนชั่นฯ ได้รับความล้มเหลวในการประมูลในช่วงเวลา 02.00 - 09.00 น. ของ 4 คลื่นความถี่ โดยที่ทางคณะกรรมการไม่ได้เปิดซองประมูล

เมื่อวิทยุเนชั่นเห็นว่า การประมูลครั้งนี้ไม่ได้รับความเป็นธรรม สุทธิชัย หยุ่น จึงได้หนังสือประท้วงไปยังนายเทอดพงษ์ ไชยนันท์ รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรีในขณะนั้น ให้แจ้งเหตุผลว่า ทำไมคณะกรรมการ อ.ส.ม.ท. จึงไม่เปิดซองประมูลของวิทยุเนชั่นฯ ทั้งที่มีผู้ประมูลเพียง 2 รายในคลื่นความถี่ 107

นายวินิจ บุญวิวัฒน์ ผู้อำนวยการสถานีวิทยุ ททท.ชี้แจงว่า สาเหตุที่ไม่ได้เปิดซองของวิทยุเนชั่นฯ เนื่องจาก คลื่น 107 นั้น อ.ส.ม.ท. ให้ทำเป็นคลื่นภาคภาษาอังกฤษทั้งคลื่น เนื่องจากการเน้นผู้ฟังชาวต่างประเทศ และคนไทยที่สนใจภาษาอังกฤษ และยังเป็นคลื่นที่ให้ความรู้ ข่าวสารบันเทิง แต่คุณสุทธิชัย ทำเทปรายการ “เก็บตกจากเนชั่น” มาเสนอ คือจะมีข่าวตลอด ซึ่งไม่ตรงกับวัตถุประสงค์ แต่ถึงแม้คุณสุทธิชัย จะเสนอมาในลักษณะนี้ คณะกรรมการก็รับพิจารณา แต่ก็มามองว่า ขณะนี้ อ.ส.ม.ท. เองก็มีสำนักข่าวในประเทศ และต่างประเทศ ถ้าให้คนอื่นเข้ามาผลิตก็ไม่ทราบว่าจะมีความรู้สักอย่างไร นอกจากนี้ คุณสุทธิชัยพยายามจะให้คลื่น 107 เป็นสถานีนิวส์ สเตชัน อีกสถานีหนึ่งของเดอะเนชั่น และในการพิจารณาก็ได้แบ่งออกเป็นสาม ส่วนแรกจะคัดเลือกในเรื่องของความเชื่อถือของผู้ประกอบการ เรื่องของเงินทุนจดทะเบียน เงินทุนหมุนเวียน ผลการประกอบการให้ไว้ 30 คะแนน ในเรื่องของคุณภาพรายการให้ไว้ 60 คะแนน เพราะการคัดเลือกได้เอารายการเป็นหลัก ส่วนอีก 10 คะแนน สำหรับผู้ที่ทำงานร่วมกับอ.ส.ม.ท. มาโดยมีประวัติการทำงานดี

เมื่อพิจารณาแล้ว ปรากฏว่า ในเรื่องคุณภาพ เดอะเนชั่น ไม่ตรงกับวัตถุประสงค์ แต่มาได้ที่สถานภาพด้านการเงิน เรื่องของการประกอบการ เงินทุนจดทะเบียน และด้านชื่อเสียง และจะนำหลักการ 4 ประการเข้าชี้แจงต่อสำนักนายกรัฐมนตรี ได้แก่ 1. คุณภาพเป็นหลัก 2. ราคาเป็นองค์ประกอบ 3. ไม่มีการผูกขาดในแต่ละคลื่นความถี่ 4. ให้โอกาสกับบริษัทใหม่ที่มีความคิดริเริ่ม (สยามรัฐ, 2 กุมภาพันธ์ 2536, หน้า 13)

เมื่อพลาดจากการประมูลคลื่นอ.ส.ม.ท. แล้ว วิทยูเนชั่นก็ไม่เคยประมูลคลื่นใหม่อีกเลย แต่ใช้วิธีการรับจ้างผลิตรายการ และเช่าช่วงเวลารายการแทน ซึ่งถือว่าเป็นการ “เอาตัวรอด” ในการอยู่ในอุตสาหกรรมวิทยุกระจายเสียงในระบบโครงสร้างในปัจจุบันได้อย่างดี เนื่องจากไม่ต้องรับภาระในการจ่ายค่าสัมปทานเวลาออกอากาศเหมือนกับบริษัทผู้รับสัมปทานเวลาออกอากาศ

จากจุดก่อกำเนิดของวิทยูเนชั่นที่เริ่มจากการจัดรายการ “เก็บตกจากเนชั่น” ของสุทธิชัย หยุ่น ในรูปแบบการให้บริการสาธารณะ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย กรมประชาสัมพันธ์ เอฟเอ็ม 92.5 เมกะเฮิร์ตซ์ เมื่อปี พ.ศ. 2534 เหมือนกับเป็นการหยั่งดูว่า ผู้ฟังวิทยุกระจายเสียงทางคลื่นเอฟเอ็มพร้อมแล้วหรือไม่สำหรับการรับรู้ข่าวสารผ่านทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ประเภทวิทยุกระจายเสียง ในรูปแบบที่ “ภาคธุรกิจเอกชน” ดำเนินรายการ

ประกอบกับในช่วงเวลาดังกล่าว ได้เกิดสงครามอ่าวเปอร์เซีย ซึ่งสุทธิชัย หยุ่นได้ปรากฏตัวผ่านสถานีโทรทัศน์ช่อง 3 อ.ส.ม.ท. เพื่อวิเคราะห์สถานการณ์ที่เกิดขึ้นแล้วด้วย ทำให้การจัดรายการทางวิทยุกระจายเสียงผ่านทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย เอฟเอ็ม 92.5 เมกะเฮิร์ตซ์ ได้รับความนิยมจากผู้ฟังในเวลาเพียงไม่นานนัก นอกจากนี้ อาจกล่าวได้ว่า ในช่วงเวลาดังกล่าว ไม่มีสถานีวิทยุเอฟเอ็มแห่งใดที่วิเคราะห์ถึงสถานการณ์สงครามอ่าวเปอร์เซียอย่างทันถ่วงที

ต่อมาเมื่อเกิดเหตุการณ์ทางการเมืองในเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2535 ยิ่งทำให้ประชาชนต้องการข้อมูลข่าวสารในรูปแบบของการวิเคราะห์ถึงสถานการณ์ทางการเมืองที่เกิดขึ้น เนื่องจากในช่วงวิกฤติทางการเมืองดังกล่าว สถานีวิทยุส่วนใหญ่เสนอข่าวสารที่บิดเบือนและไม่ตรงความจริง แต่เมื่อ “สินค้าสาธารณะ” ประเภทนี้ บังเอิญว่า สามารถดำเนินการในเชิงธุรกิจได้ เครือเนชั่นจึงได้มีการจัดตั้งทีมงานกองบรรณาธิการวิทยูเนชั่นแยกออกมาจากกองบรรณาธิการหนังสือพิมพ์เดอะ เนชั่นอย่างเป็นทางการ

อย่างไรก็ดี แม้การจัดทำรายการข่าวทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย เอฟเอ็ม 92.5 เมกะเฮิร์ตซ์ จะดำเนินไปในรูปแบบสาธารณะ แต่ในโครงสร้างที่รัฐเป็นเจ้าของ และถือกรรมสิทธิ์อย่างเต็มที่ ทำให้การจัดรายการของสุทธิชัยที่บ่อยครั้งมีเนื้อหาเป็นการวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาลที่ได้รับการแต่งตั้งจากคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ หรือรสช.

ต้องประสบกับปัญหาจากการแทรกแซงเนื้อหา เริ่มจากการกรมประชาสัมพันธ์ได้แจ้งให้สุทธิชัย หยุ่น ต้องส่งเทปบันทึกเสียงให้ทางสถานีวิทยุกรมประชาสัมพันธ์ก่อนออกอากาศ 1 ชั่วโมง เพื่อการตรวจสอบเนื้อหาข่าว และไม่ให้กล่าวพาดพิง หรือวิพากษ์วิจารณ์กองทัพ และரசข.

ทั้งนี้ เมื่อถูกคุมคามในลักษณะดังกล่าวแล้ว สิ่งที่สุทธิชัย หยุ่นสามารถกระทำได้ในขณะนั้น คือ การยุติการจัดรายการเท่านั้น จากปรากฏการณ์ดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า เสรีภาพในการนำเสนอข่าวสารของมืออาชีพสื่อมวลชนทางวิทยุกระจายเสียงไม่สามารถเกิดขึ้นได้ ในสภาพโครงสร้างที่รัฐเป็นเจ้าของ

ต่อมาเมื่อวิทยุเนชั่นดำเนินธุรกิจทางวิทยุกระจายเสียงอย่างเต็มรูปแบบทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย กรมประชาสัมพันธ์ เอฟเอ็ม 97.0 เมกะเฮิร์ตซ์ ซึ่งเป็นการร่วมดำเนินธุรกิจอย่างเต็มรูปแบบกับบริษัทที่ได้รับสัมปทานเวลาออกอากาศจากกรมประชาสัมพันธ์เป็นครั้งแรก นับเป็นปรากฏการณ์ครั้งสำคัญในวงการวิทยุไทย เนื่องจากวิทยุเนชั่นต้องการจะให้เป็นที่สถานีวิทยุข่าวสาร (News Station) ในสภาพโครงสร้างที่รัฐยังเป็นเจ้าของ

รายการ “สายตรงจากห้องข่าว” เป็นรายการวิเคราะห์ข่าวที่ได้รับความนิยมอย่างมากทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย กรมประชาสัมพันธ์ เอฟเอ็ม 97.0 เมกะเฮิร์ตซ์ แต่จากสภาพโครงสร้างที่รัฐเป็นเจ้าของสถานีที่แท้จริง ทำให้เจ้าของสถานี คือ กรมประชาสัมพันธ์ส่งค่าเดือนมายังผู้รับสัมปทานเวลาออกอากาศผ่านมายังวิทยุเนชั่น ไม่ให้วิพากษ์วิจารณ์รัฐบาลในลักษณะที่รุนแรงเกินไป

อย่างไรก็ดี เนื่องจากกรมประชาสัมพันธ์ต้องอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี มีรัฐมนตรีที่เปลี่ยนเข้ามาดูแลหลายครั้งหลายช่วง ทำให้วิทยุเนชั่นสามารถที่จะวิพากษ์วิจารณ์สถานการณ์ข่าวการเมืองทั่วไปได้ในระดับหนึ่ง ประกอบกับความต้องการข้อมูลข่าวสารของประชาชน หลังจากเหตุการณ์ทางการเมืองในเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2535 ยังไม่เปลี่ยนแปลง ทำให้สถานีวิทยุข่าวสารในความหมายของวิทยุเนชั่น (ซึ่งในความจริงมีการจัดรายการเพลงประกอบด้วยในบางช่วง) ยังอยู่บนแผงหน้าปัดได้

ขณะเดียวกัน สุทธิชัย หยุ่น ต้องนำบุคคลากรภายในเครือเนชั่น ไม่ว่าจะเป็น โสภณ องค์การ บรรณาธิการบริหารหนังสือพิมพ์เดอะ เนชั่น เทพชัย หย่อง บรรณาธิการหนังสือพิมพ์เดอะเนชั่นในขณะนั้น เข้าร่วมในการจัดรายการวิเคราะห์ข่าวทางวิทยุด้วย เพื่อรองรับกับการขยายตัวในการจัดตั้งกองบรรณาธิการวิทยุ รวมทั้งการดึงนักหนังสือพิมพ์จากเครือสิ่งพิมพ์อื่น อาทิ สุภาพ คลีจาย นักหนังสือพิมพ์แกนนำจากค่ายแนวหน้า และเกษม อัจฉาสัย จากค่ายสยามรัฐมาร่วมจัดรายการด้วย ซึ่งอาจจะกล่าวได้ว่า การจัดรายการวิเคราะห์ข่าวทางวิทยุกระจายเสียง ทำให้บุคคลทั้งสองเป็นที่รู้จักผ่านทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์นับแต่นั้นเป็นต้นมา

ต่อมาเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงรัฐบาล รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรีในขณะนั้นได้เปลี่ยนแปลงผู้รับสัมปทานเวลาออกอากาศรายใหม่ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย กรมประชาสัมพันธ์ เอฟเอ็ม 97.0 เมกะเฮิร์ตซ์ด้วย วิทยุเนชั่นจึงต้องเริ่มดำเนินธุรกิจกับผู้รับสัมปทานเวลาออกอากาศรายใหม่ในเงื่อนไขทางธุรกิจที่ยังเหมือนเดิมในช่วงแรก คือ การรับจ้างผลิตข่าวต้นชั่วโมง และรายการวิเคราะห์ข่าว

ทั้งนี้ จะเห็นได้ว่า การดำเนินธุรกิจของวิทยุเนชั่น กับผู้รับสัมปทานเวลาออกอากาศทางสถานีวิทยุแห่งประเทศไทย กรมประชาสัมพันธ์ มีการเมืองแทรกเข้ามาในบางช่วง แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า การดำเนินรายการวิเคราะห์ข่าวทางสถานีวิทยุต้องดำเนินไปอย่างระมัดระวัง เพื่อป้องกันไม่ให้เกิด “ปัญหา” กับเจ้าของสถานีที่แท้จริง

แม้ว่า การดำเนินรายการวิเคราะห์ข่าวทางวิทยุจะมีปัญหาอยู่บ้าง แต่ในมิติการขยายตัวของวิทยุเนชั่นใน “ธุรกิจวิทยุ” ก็ยังคงดำเนินต่อไป โดยเฉพาะการก้าวเข้าสู่การดำเนินธุรกิจร่วมกับผู้รับสัมปทานเวลาออกอากาศทางสถานีวิทยุกรมการรักษาดินแดน (รด.) เอฟเอ็ม 96.0 เมกะเฮิร์ตซ์ ซึ่งนับเป็นการขยายธุรกิจครั้งสำคัญทั้งในแง่ของการกระจายข้อมูลข่าวสารผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ไปยังผู้ฟังทั่วประเทศในเวลาพร้อมๆ กัน และรายได้จำนวนมหาศาลจากการโฆษณาที่ครอบคลุมเป้าหมายทั่วประเทศ เนื่องจากสถานีวิทยุรด.เป็นสถานีเอฟเอ็มที่มีเครือข่ายทั่วประเทศ

อย่างไรก็ดี วิทยุเนชั่นก็ต้องเจอบทเรียนครั้งสำคัญ เมื่อเจ้าของสถานีที่แท้จริงได้สั่งยุติรายการ “เนชั่น นิวส์ทอล์ค” ที่ผู้ดำเนินรายการได้วิพากษ์วิจารณ์บทบาทของทหารในโอกาสที่ครบรอบ 2 ปีของเหตุการณ์ทางการเมืองเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2535 และในที่สุดก็ต้องยุติการดำเนินธุรกิจร่วมกับผู้รับสัมปทานเวลาออกอากาศทางสถานีวิทยุรด.

จากบทเรียนครั้งนั้น ถือเป็นการตอกย้ำอย่างชัดเจนว่า ในระบบโครงสร้างของวิทยุกระจายเสียงที่รัฐเป็นเจ้าของสถานีที่แท้จริง แม้จะเปิดการสัมปทานเวลาออกอากาศให้กับบริษัทธุรกิจเอกชน และเมื่อบริษัทเหล่านี้ไม่สามารถจัดรายการวิเคราะห์ข่าวเองได้ จึงต้องมีการจ้างบริษัทที่ผลิตรายการวิเคราะห์ข่าวได้มาดำเนินรายการ ย่อมไม่มีหลักประกันว่า การวิเคราะห์ข่าวทางวิทยุจะกระทำได้อย่างเต็มที่ เพราะหากมีการวิพากษ์วิจารณ์เจ้าของสถานีโดยตรง ย่อมเป็นสิ่งที่ไม่สามารถกระทำได้ และยังเป็นสิทธิของเจ้าของสถานีที่จะดำเนินการยุติรายการ หรือสั่งปิดรายการไปเลย ดังนั้นในโครงสร้างที่รัฐยังเป็นเจ้าของสถานีวิทยุกระจายเสียงบริษัทธุรกิจเอกชนที่ปรารถนาจะเผยแพร่ข่าวสาร รวมทั้งการวิเคราะห์สถานการณ์ข่าวอย่างตรงไปตรงมา และผลพลอยได้ที่จะได้กำไรจากการแพร่กระจายไปทั่วประเทศ แต่ในที่สุดแล้ว เสรีภาพอย่างแท้จริง ย่อมไม่สามารถเกิดขึ้นได้

นอกจากนี้ อาจมองได้ว่า การที่สถานีวิทยุรุด. ใช้ระบบสัมปทานเวลาออกอากาศ แสดงให้เห็นว่า ทหารกำลังใช้สถานีไปในทางธุรกิจ ไม่สอดคล้องกับเป้าหมายของวิทยุทหารที่ต้องการใช้เพื่อความมั่นคง และแสดงให้เห็นว่า กองทัพบกถือกรรมสิทธิ์เป็นเจ้าของวิทยุกระจายเสียงมากเกินไป จนต้องใช้สถานีเพื่อการแสวงหากำไรด้วย

ทั้งนี้ แม้ผู้บริหารเครือเนชั่นจะยืนยันว่า สถานีวิทยุกระจายเสียงในปัจจุบันจะมีอยู่ประมาณ 400 - 500 สถานี แต่หากภาคธุรกิจเอกชนสามารถเป็นเจ้าของสถานีได้ ก็จะทำให้มีเสรีภาพเพิ่มมากขึ้น อย่างไรก็ตาม ในทางวิชาการแล้ว ยังคงเป็นที่ถกเถียงกันว่า ในการแข่งขันอย่างเสรีนั้น มีเพียงองค์กรธุรกิจเอกชนรายใหญ่เท่านั้นที่จะสามารถเข้าร่วมในการแข่งขันได้ ในขณะที่องค์กรขนาดเล็ก หรือองค์กรอื่น ๆ ที่ไม่ได้แสวงหากำไรจะไม่สามารถเข้าร่วมในการเป็นเจ้าของสถานีวิทยุกระจายเสียงได้

อย่างไรก็ตาม เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นถือเป็นบทเรียนที่สำคัญอย่างยิ่ง สำหรับการดำเนินรายการข่าวทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ประเภทวิทยุกระจายเสียง ผู้บริหาร และผู้ดำเนินรายการวิทยุเนชั่น มองว่า

“...เป็นบทเรียนที่ว่า การที่เรามีสถานีข่าวที่วิเคราะห์สถานการณ์ ที่บางครั้งจะมีการวิจารณ์รัฐบาล สิ่งที่รัฐบาลทำ ก็ทำให้ทาง 96 ผู้ใหญ่ เจ้าหน้าที่รู้สึกไม่สบายใจ เพราะว่า เขายังเชื่อกันว่า สถานีวิทยุต้องสะท้อนถึงความเห็นของรัฐบาล ไม่ควรที่จะวิจารณ์รัฐบาล ฉะนั้นทางผู้ใหญ่ของเอฟเอ็ม 96 จึงเห็นว่า ไม่ควรที่จะให้เราทำ บทเรียนที่เราได้ก็คือว่า ความเป็นวิชาชีพ อิสรภาพของสถานีวิทยุเมืองไทยยังไม่มีพอ ยังต้องต่อสู้ ยังต้องพยายามอธิบายให้เจ้าหน้าที่บ้านเมืองเข้าใจว่า ความดีวิทยุ หรือโทรทัศน์นั้น ไม่ใช่ของรัฐบาล เป็นของรัฐ ซึ่งต่างกัน รัฐคือประชาชน รัฐบาลคือผู้ที่บังเอิญมาใช้อำนาจในช่วงหนึ่งช่วงใดเท่านั้นเอง แต่ว่าหลายคนจำนวน มากยังเข้าใจคำว่า รัฐว่า เป็นรัฐบาล ฉะนั้นนี่คือสิ่งที่เราเรียนรู้ว่า ยังต้องทำความเข้าใจกันอีกมากพอสมควร...” (สุทธิชัย หยุ่น, สัมภาษณ์, 28 กุมภาพันธ์ 2541)

“...ยอมรับว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นกับคลื่น 96 เป็นบทเรียนอย่างหนึ่ง... เราพยายามทำให้ภาพของเรากับทหาร relationship มันดี เขาอาจจะมองเราผิด เราอาจจะมองเขาผิดใน ระยะเวลาหนึ่ง แต่ผมคิดว่า ช่วงหลัง ทหารเข้าใจการทำงานของนักข่าวเยอะมาก ๆ แล้ว เรา fair กับ ทหารหลายเรื่อง ทหารเองยังบอกว่า เนชั่นมองทหารในเชิง realistic คือไม่ได้เอาความรู้สึกเก่า ๆ เข้ามามีใจ อย่างพลเอกเชษฐา (ฐานะจาโร ผู้บัญชาการทหารบก) ก็ให้สัมภาษณ์ของเครือเนชั่น ทั้ง ไอทีวี หนังสือเนชั่น กรุงเทพ ผมก็ไม่เห็นว่า เขาจะให้สัมภาษณ์ฉบับอื่น แสดงว่าเขาคงเชื่อใจ ความไว้วางใจระหว่างกันเกิดขึ้น เพราะว่า เราเองก็รักษาบทบาทของเราให้เหมาะสม โอเค ระยะเวลาที่เราอาจจะ aggressive อาจจะอะไรไปบ้าง แต่ผมคิดว่า เรามีการปรับตัวให้เหมาะสม สร้างความไว้วางใจระหว่างกัน” (อดิศักดิ์ ลิ้มปรุ่งพัฒนกิจ, สัมภาษณ์, 25 กุมภาพันธ์ 2541)

“คลีน 96 ที่มีปัญหา เนื่องจากความไม่ไว้วางใจมากกว่า เนื่องจากเขาไม่ไว้วางใจเรา เรามองเขาในแง่ลบ แต่หลังจากพฤษภามิฬ เขาก็พยายามปรับตัว เราก็พยายามมองเขาจาก ปัจจุบัน อดีตนั้นเก็บไว้ก่อน ว่า ปัจจุบันเขาทำอะไร ผมคิดว่า ในช่วงหลังทหารมีการปรับตัว”

“คลีน 96.0 เป็นบทเรียนที่เรารู้ว่า ไม่ทุกเรื่องที่วิทย์สามารถพูดได้ ก็พยายามจะพูดให้ได้ที่สุด แต่ไม่ทุกเรื่อง. . .” (กนก รัตน์วงศ์กุล,สัมภาษณ์,25 มกราคม 2541)

หลังจากวิทย์เนชั่นประสบปัญหาทางสถานีวิทยุรุด. จนต้องถอนตัวจากดำเนินธุรกิจร่วมกับบริษัทที่เขาเวลาออกอากาศแล้ว เครือเนชั่นได้หาผู้ร่วมธุรกิจวิทยุรายใหม่ ส่วนใหญ่จะเป็นความสัมพันธ์ส่วนตัวระหว่างผู้บริหารเครือเนชั่น หรือผู้บริหารวิทย์เนชั่นกับบริษัทที่ได้รับสัมปทานเวลาออกอากาศ เริ่มจากสถานีวิทยุกรมการพลังงานทหาร (วพท.) สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม เอฟเอ็ม 90.5 เมกะเฮิร์ตซ์ โดยสุทธิชัย หยุ่น ได้รู้จักเป็นการส่วนตัวกับวิฑวัส บุญญสถิตย์ กรรมการผู้จัดการบริษัทเวลลรอยด์ จำกัด จึงตกลงทำธุรกิจร่วมกัน (ใช้บริษัทสมาร์ท บอม จำกัดในการดำเนินธุรกิจทางด้านวิทยุกระจายเสียง)

ส่วนการดำเนินธุรกิจทางสถานีวิทยุสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตเทเวศร์ เอฟเอ็ม 89.5 เมกะเฮิร์ตซ์นั้น อรสา मुखเตียร บรรณาธิการบริหารวิทย์เนชั่นรู้จักเป็นการส่วนตัวกับสมมาตร สถิตย์เสถียร กรรมการผู้จัดการบริษัทเคซีเอส แอดเวอร์ไทซิ่ง จำกัด ในฐานะที่เคยเป็นนักจัดรายการวิทยุในช่วงเวลาที่ไล่เลี่ยกัน

แต่ที่น่าสนใจคือ จากบทเรียนทางสถานีวิทยุรุด. ทำให้วิทย์เนชั่นเริ่มปรับเปลี่ยนคอนเซ็ปต์รายการทางสถานีวิทยุทหารทางสถานีวิทยุกรมการพลังงานทหาร (วพท.) เอฟเอ็ม 90.5 เมกะเฮิร์ตซ์ เป็น “คลีนข่าวธุรกิจ” ในขณะที่สถานีวิทยุสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตเทเวศร์ เอฟเอ็ม 89.5 เมกะเฮิร์ตซ์ ใช้คอนเซ็ปต์ “คลีนข่าวทั่วไป”

ความเปลี่ยนแปลงครั้งนี้ ทำให้สามารถมองได้ว่า วิทย์เนชั่นสามารถที่จะ “เอาตัวรอด” ทางกลางการแข่งขันอย่างสูงใน “ธุรกิจวิทยุ” ในสภาพโครงสร้างที่รัฐถือกรรมสิทธิ์การเป็นเจ้าของของสถานีวิทยุกระจายเสียงในปัจจุบันนี้ได้ แต่ก็ต้องถือว่า วิทย์เนชั่นได้สูญเสียเสรีภาพบางอย่างบนเงื่อนไขของคอนเซ็ปต์ของแต่ละสถานี ซึ่งจะได้อธิเคราะห์ในบทที่ 5 ว่าด้วยเรื่องการนำเสนอประเด็นเนื้อหาการวิเคราะห์ข่าววิทย์เนชั่นต่อไป

ส่วนการดำเนินธุรกิจของวิทย์เนชั่นกับบริษัทที่ได้รับสัมปทานเวลาออกอากาศทางสถานีวิทยุมก. หรือสถานีวิทยุมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เอเอ็ม 1107 กิโลเฮิร์ตซ์นั้นดูเหมือนว่า ปัญหาที่สำคัญที่สุด เป็นปัญหาจากรายได้ เนื่องจากไม่ค่อยมีโฆษณาเข้ารายการ จนส่งผลให้วิทย์เนชั่นต้องยุติการดำเนินธุรกิจร่วมกับบริษัทวิทยุติมาแล้วช่วงหนึ่ง หลังจากที่ได้ดำเนินธุรกิจ

ร่วมกันได้เพียงประมาณ 1 ปีเท่านั้น และเริ่มดำเนินธุรกิจร่วมกันใหม่เมื่อปี 2539 เมื่อมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการบริหารด้านการตลาด

ทั้งนี้ จะสังเกตเห็นได้ว่า แม้ผู้บริหารวิทยุเนชั่นจะตั้งเจตนารมณ์ไว้ว่า จะพัฒนาเนื้อหาสถานีวิทยุในคลื่นเอเอ็มให้ทัดเทียมกับสถานีวิทยุในคลื่นเอฟเอ็ม โดยเฉพาะการตระหนักถึงการด้อยโอกาสในการรับรู้ข่าวสารของประชาชนในส่วนภูมิภาค แต่เมื่อการดำเนินธุรกิจร่วมกับบริษัทที่ได้รับสัมปทานเวลาออกอากาศทางคลื่นเอเอ็มประสบกับความล้มเหลว (โฆษณาไม่เข้ารายการ) เจตนารมณ์ที่ตั้งไว้ก็ไม่สามารถเป็นจริงในทางปฏิบัติได้

อย่างไรก็ดี แม้วิทยุเนชั่นจะเริ่มดำเนินธุรกิจร่วมกับบริษัทวิทยุดีอีกครั้งหนึ่ง แต่น่าสนใจที่ว่า มีการปรับเปลี่ยนให้วิทยุเนชั่นดำเนินการในด้านการหารายได้ทั้งหมด เนื่องจากทีมงานโฆษณาของเครือเนชั่นสามารถใช้ภาพลักษณ์ของความเป็นเนชั่นหาโฆษณาได้ง่ายกว่านั่นเอง

ส่วนการร่วมกันผลิตรายการ “เตรียมความรู้สู่มหาวิทยาลัย” ของวิทยุเนชั่นกับสถานีวิทยุจุฬาฯ เอฟเอ็ม 101.5 เมกะเฮิร์ตซ์นั้น นับเป็นความร่วมมือกับสถานีวิทยุกระจายเสียงครั้งล่าสุดของเครือเนชั่น หลังจากที่เครือเนชั่นเคยเข้าร่วมจัดรายการวิเคราะห์สถานการณ์ข่าวการเมืองทางสถานีวิทยุแห่งนี้ ในช่วงเหตุการณ์ทางการเมืองเมื่อเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2535 เป็นเวลาประมาณ 3 เดือน ความเคลื่อนไหวของวิทยุเนชั่นครั้ง นับเป็นปรากฏการณ์ที่น่าสนใจอย่างยิ่ง เนื่องจากองค์กรเนชั่นมีภาพลักษณ์ขององค์กรธุรกิจเอกชนที่มีอุดมการณ์ในการนำเสนอข่าวสาร และมีจุดยืนว่า จะเป็นกระบอกเสียงให้กับประชาชน เมื่อมีการปรับเปลี่ยนมาสู่ “คลื่นเพื่อการศึกษา” จึงมองได้ว่า วิทยุเนชั่นกำลังทดลอง “สินค้าตัวใหม่” ในการดำเนินธุรกิจทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ประเภทวิทยุกระจายเสียง อาจจะกล่าวได้ว่า วิทยุเนชั่นกำลังขายสินค้าประเภทการศึกษา นอกเหนือจากข้อมูลข่าวสารที่ดำเนินมาเป็นเวลากว่า 26 ปี

และแน่นอนที่สุด เมื่อการดำเนินรายการวิเคราะห์ข่าวในปัจจุบัน ยังต้องประสบกับปัญหาจากเจ้าของสถานีที่แท้จริงแล้ว ความพยายามที่จะจัดตั้งสถานีข่าวสาร 24 ชั่วโมงนั้น ดูเหมือนว่า ยังเป็นไปได้อย่างยิ่งนักในสังคมไทย

“ขณะนี้ ตลาดยังไม่พร้อม เพราะการทำงานในลักษณะนี้ (สถานีข่าวสาร 24 ชั่วโมง) ต้องใช้เวลาอีกมาก นอกจากจะมีฐานข้อมูลที่ดีแล้ว ในแง่ของการลงทุนยังใช้งบประมาณค่อนข้างสูงอีกด้วย ขณะเดียวกัน ในส่วนของผู้ฟัง อาจเกิดความเครียด ไม่สามารถรับฟังได้ตลอด 24 ชั่วโมงแน่ ดังนั้น จึงคิดว่า ควรที่จะมีรายการบันเทิงแทรกในบางช่วง . . .”

“ปัญหาที่เกิดขึ้นกับคลื่นข่าวสารในเวลานี้ ไม่ได้เป็นเพราะความต้องการของผู้ฟังไม่มี แต่มาจากความไม่แน่นอนในตัวกติกาของรัฐบาลที่ควบคุมสื่อ ซึ่งทำให้คนทำธุรกิจวิทยุเกิด

ความลำบาก...และเชื่อว่า สูตรผสมที่ลงตัวที่สุดของคลื่นวิทยุ คือ คลื่นเพลงผสมข่าว คลื่นข่าว 24 ชั่วโมงคงต้องใช้เวลาอีกระยะหนึ่ง”

แนวความคิดของสุทธิชัย หยุ่น สะท้อนให้เห็นอย่างชัดเจนว่า ในระบบโครงสร้างหรือกรรมสิทธิ์การเป็นเจ้าของสถานีวิทยุกระจายเสียงในปัจจุบันนี้ ที่ “ภาครัฐ” ยังเป็นเจ้าของสถานีวิทยุกระจายเสียง ส่งผลให้บริษัทรับจ้างผลิตข่าว ไม่สามารถทำหน้าที่ของสื่อมวลชนมืออาชีพได้อย่างเต็มที่ อาทิ ถูกแทรกแซงจากปัจจัยทางการเมือง ปัจจัยทางด้านผู้สนับสนุนรายการ รวมทั้งการเซ็นเซอร์ของผู้ดำเนินรายการเอง ผลกระทบที่ติดตาม คือ ประชาชน หรือผู้ฟังจะไม่ได้รับประโยชน์จากการรายงานข้อเท็จจริงที่ควรจะได้รับ

กล่าวโดยสรุปแล้ว ในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2535 - 2540 ระยะเวลาเพียง 5 ปีที่เครือเนชั่นเข้าสู่ “ธุรกิจวิทยุกระจายเสียง” ได้มีการปรับเปลี่ยนโยกย้ายคลื่นความถี่วิทยุหลายครั้งหลายครา ต้องประสบปัญหาในด้าน “ความไม่มั่นคง” ในการดำเนินรายการวิเคราะห์สถานการณ์ข่าว โดยเฉพาะข่าวการเมือง และทหาร จนในที่สุดเหลือฐานที่มั่นในการดำเนินธุรกิจวิทยุจำนวน 4 สถานี เป็นคลื่นเอฟเอ็ม 3 คลื่น เอเอ็ม 1 คลื่น จะสังเกตเห็นว่า ลักษณะที่โดดเด่นของวิทยุเนชั่น คือ การเป็นผู้รับจ้างผลิตข่าวต้นชั่วโมง และรายการวิเคราะห์ข่าว มิได้เป็นผู้รับสัมปทานเวลาออกอากาศโดยตรง หรือเข้าบริหารเวลาออกอากาศโดยตรงจากเจ้าของสถานี ณ จุดนี้ แม้จะเป็นจุดอ่อนในแง่ของความไม่แน่นอน แต่นับเป็นจุดแข็งที่สามารถจะเข้าเชื่อมต่อกับผู้ที่ได้รับเวลาสัมปทานออกอากาศที่มีปัญหาในด้านการผลิตรายการ หรือปัญหาด้านอื่น ๆ

สิ่งที่วิทยุเนชั่นดำเนินการในปัจจุบันนี้ คือ การผลิตรายการ ทำตลาดโฆษณาให้ และแบ่งค่าโฆษณาโดยไม่ต้องเสียค่าเช่าเวลาจากสถานี ในขณะที่ผู้รับสัมปทานเวลาออกอากาศจะรับภาระการเสียค่าสัมปทานเวลาออกอากาศแต่เพียงผู้เดียว

นอกจากนี้ จากสภาพโครงสร้างของวิทยุกระจายเสียงในปัจจุบันนี้ ที่รัฐเป็นเจ้าของ การปรับเปลี่ยนโยกย้ายคลื่นวิทยุของเครือเนชั่น ดูเหมือนว่า วิทยุเนชั่นจะ “เอาตัวรอด” ในโครงสร้างระบบวิทยุกระจายเสียงในปัจจุบันได้ แต่อย่างไรก็ตาม ไม่ได้เป็นหลักประกัน หรือหมายความว่า การดำเนินธุรกิจลักษณะนี้จะทำให้โครงสร้างของวิทยุกระจายเสียงในปัจจุบันดีขึ้น ดังนั้น การปรับเปลี่ยนโครงสร้างของการเป็นเจ้าของสถานีวิทยุกระจายเสียง จึงเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นอย่างแน่นอน เพื่อที่จะทำให้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ประเภทวิทยุกระจายเสียงมีเสรีภาพในการเสนอข่าวสาร รวมทั้งเป็นหลักประกันต่อผู้ที่ประกอบอาชีพในวงการวิทยุกระจายเสียงประเภทรายการสาระด้วย

โครงสร้างการบริหารของวิทยุเนชั่น

วิทยุเนชั่น เป็นส่วนหนึ่งของบริษัทเนชั่น บรอดคาสต์ คอร์ปอเรชั่น จำกัด หรือเอ็นบีซี ซึ่งเป็นบริษัทสาขาของบริษัทเนชั่นมัลติมีเดีย กรุ๊ป จำกัด มีหน้าที่ในการผลิตข่าวต้นชั่วโมง รายการข่าวประเภทสาระ การเมือง เศรษฐกิจ สังคม ต่างประเทศ และกีฬาให้กับสถานวิทยุกระจายเสียงที่ตกลงร่วมดำเนินธุรกิจกับบริษัทที่ได้รับสัมปทานเวลาออกอากาศจำนวน 4 สถานี ในเบื้องต้นมีทุนจดทะเบียนจำนวน 120 ล้านบาท

วิทยุเนชั่นได้แยกตัวออกมาจากบริษัทเนชั่น มัลติมีเดีย กรุ๊ป จำกัด เมื่อบริษัท เอ็นพีจี บรอดคาสต์ติ้ง จำกัด (ซึ่งจดทะเบียนการค้าครั้งแรกของวิทยุเนชั่น) ขอจดทะเบียนการค้าเมื่อเดือนมีนาคม พ.ศ. 2536 ซึ่งถือเป็นจุดเริ่มต้นอย่างเป็นทางการของวิทยุเนชั่น หลังจากที่ก่อนหน้านี้ กองบรรณาธิการวิทยุเนชั่นเป็นส่วนหนึ่งของกองบรรณาธิการหนังสือพิมพ์เดอะเนชั่น

เมื่อวิทยุเนชั่นแยกออกมาเป็นบริษัทสาขาแล้ว จึงมีการจัดโครงสร้างการบริหารงานให้สอดคล้องกับการขยายตัวทางธุรกิจสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Media) ประเภทวิทยุกระจายเสียง หากมองจากโครงสร้างการบริหารงานของบริษัทเนชั่น มัลติมีเดีย กรุ๊ป จำกัด มาสู่กองบรรณาธิการวิทยุเนชั่นแล้ว สุทธิชัย หยุ่น บรรณาธิการอำนวยการเครือเนชั่น เป็นผู้ดูแลภาพรวมในการบริหารงานบริษัทเนชั่น บรอดคาสต์ คอร์ปอเรชั่น จำกัด ซึ่งดูแลงานทางด้านวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ ซึ่งถือเป็นธุรกิจใหม่ที่เพิ่งเกิดขึ้น และสามารถสร้างกำไรให้กับเครือเนชั่นได้อย่าง “เป็นกอบเป็นกำ” ไม่แพ้สื่อสิ่งพิมพ์ในเครือ ในขณะที่สื่อสิ่งพิมพ์เริ่มได้รับผลกระทบจากภาวะกระดาษราคาเพิ่มสูงขึ้นทั่วโลกตั้งแต่ต้นปี พ.ศ. 2538 รวมทั้งวิกฤติทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในประเทศไทย และในภูมิภาคเอเชีย

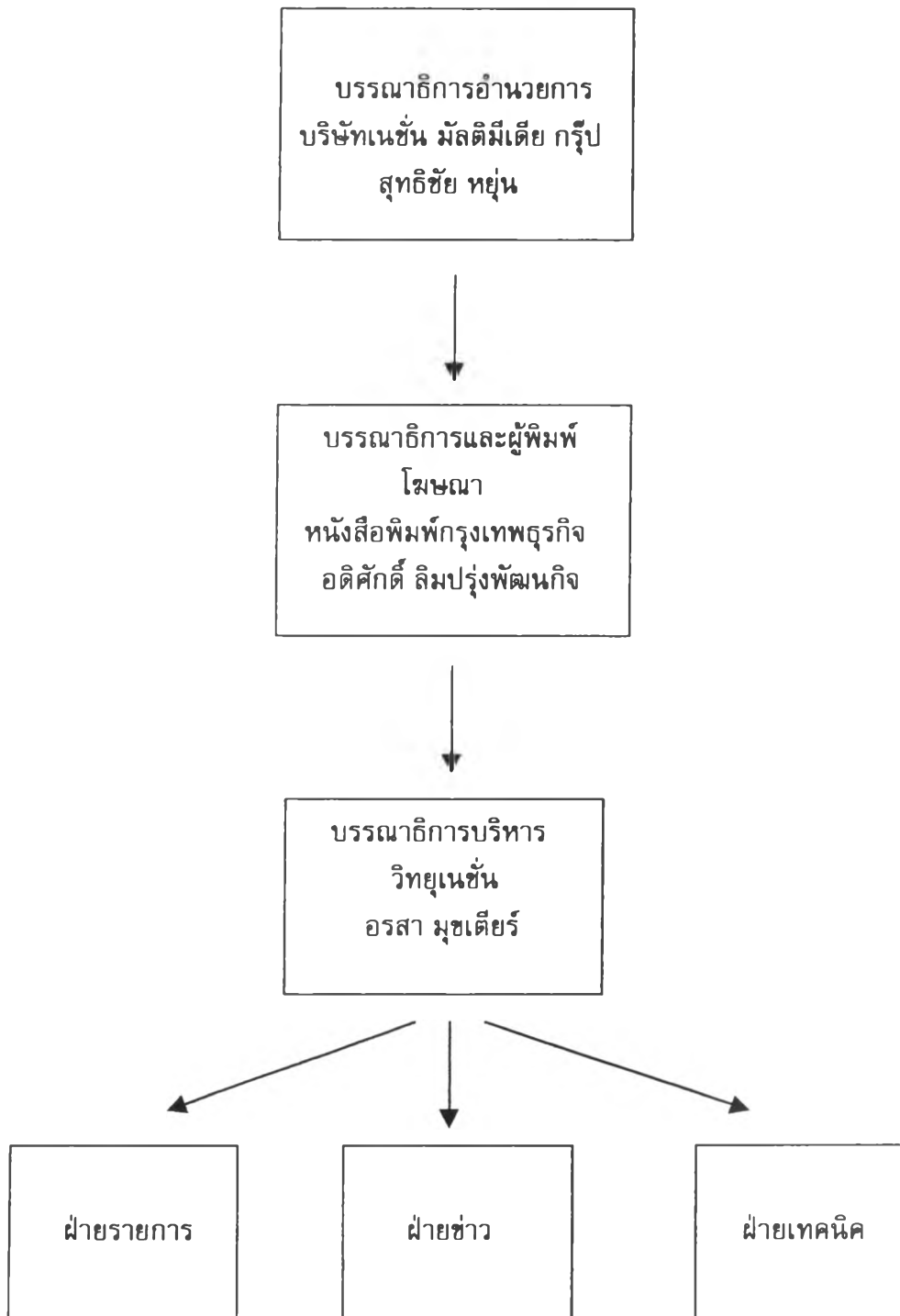
ส่วนอดีตคดี ลิมปรุ่งพัฒนกิจ บรรณาธิการบริหารหนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ ซึ่งมีหน้าที่โดยตรงในการบริหารหนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ และสำนักข่าวเนชั่น (NNA) จะคอยดูแลกองบรรณาธิการวิทยุเนชั่นอย่างใกล้ชิดอีกต่อหนึ่งรองจากสุทธิชัย หยุ่น

“การที่คุณอดีตคดี เข้ามาก็เพราะคุณสุทธิชัย จะถอยไปบ้าง ก่อนหน้านี้ ก็มีการพูดกันว่า เนชั่นถ้าไม่มีคุณสุทธิชัย จะอยู่อย่างลำบาก คุณสุทธิชัย อยากให้คนรุ่นใหม่เกิดขึ้นมา ระยะเวลาที่ไอทีวีเกิด ก็จะมีเวลาให้กับไอทีวี วิทยุมีคลื่น 90.5 ซึ่งเป็นคลื่นธุรกิจที่เน้นชัดเจน ฉะนั้นเมื่ออิงกับธุรกิจก็ควรจะอิงกับกรุงเทพธุรกิจ จะช่วยเหลือกันได้ทั้งทางด้านการประชาสัมพันธ์ การโฆษณา จะเอื้อเพื่อเอื้อแก่กัน” อรสา มุขเตียรย์, สัมภาษณ์, 20 กุมภาพันธ์ 2541)

อย่างไรก็ตาม จากการสังเกต พบว่า อดีตคดี ลิมปรุ่งพัฒนกิจ เป็นผู้มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการกำกับดูแลกองบรรณาธิการวิทยุเนชั่น รวมทั้งในส่วนเนื้อหาข่าวต้นชั่วโมง Business Hot News - ข่าวสั้นธุรกิจทุกครึ่งชั่วโมง และเนื้อหารายการวิเคราะห์ข่าว “เก็บตก

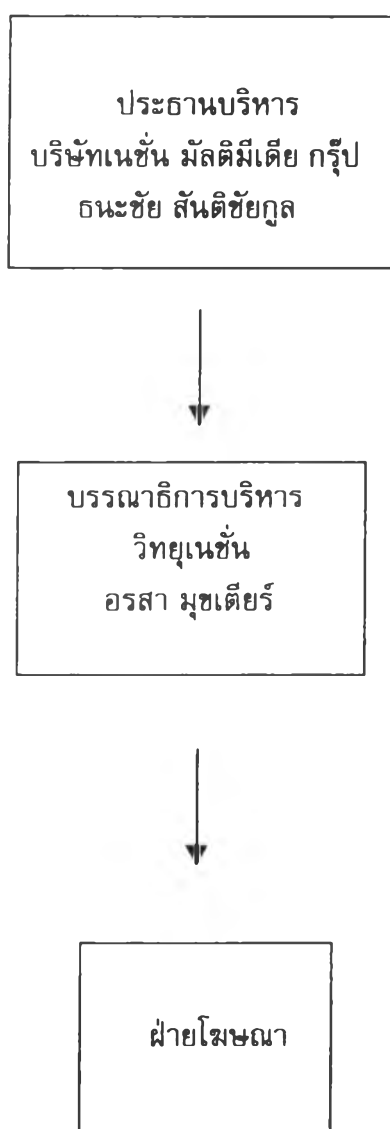
จากเนชั่น” ทางสถานีวิทยุกรมการพลังงานทหาร เอฟเอ็ม 90.5 เมกะเฮิร์ตซ์, รายการ “พูดจา
 ประสาช่าว” ทางสถานีวิทยุสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตเทเวศร์ เอฟเอ็ม 89.5
 เมกะเฮิร์ตซ์ และรายการ “สายตรงจากเนชั่น” ทางสถานีหมก. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
 เอเอ็ม 1107 กิโลเฮิร์ตซ์

แผนภาพที่ 3 แสดงโครงสร้างการบริหารงานวิทยุเนชั่น ในส่วนกองบรรณาธิการ

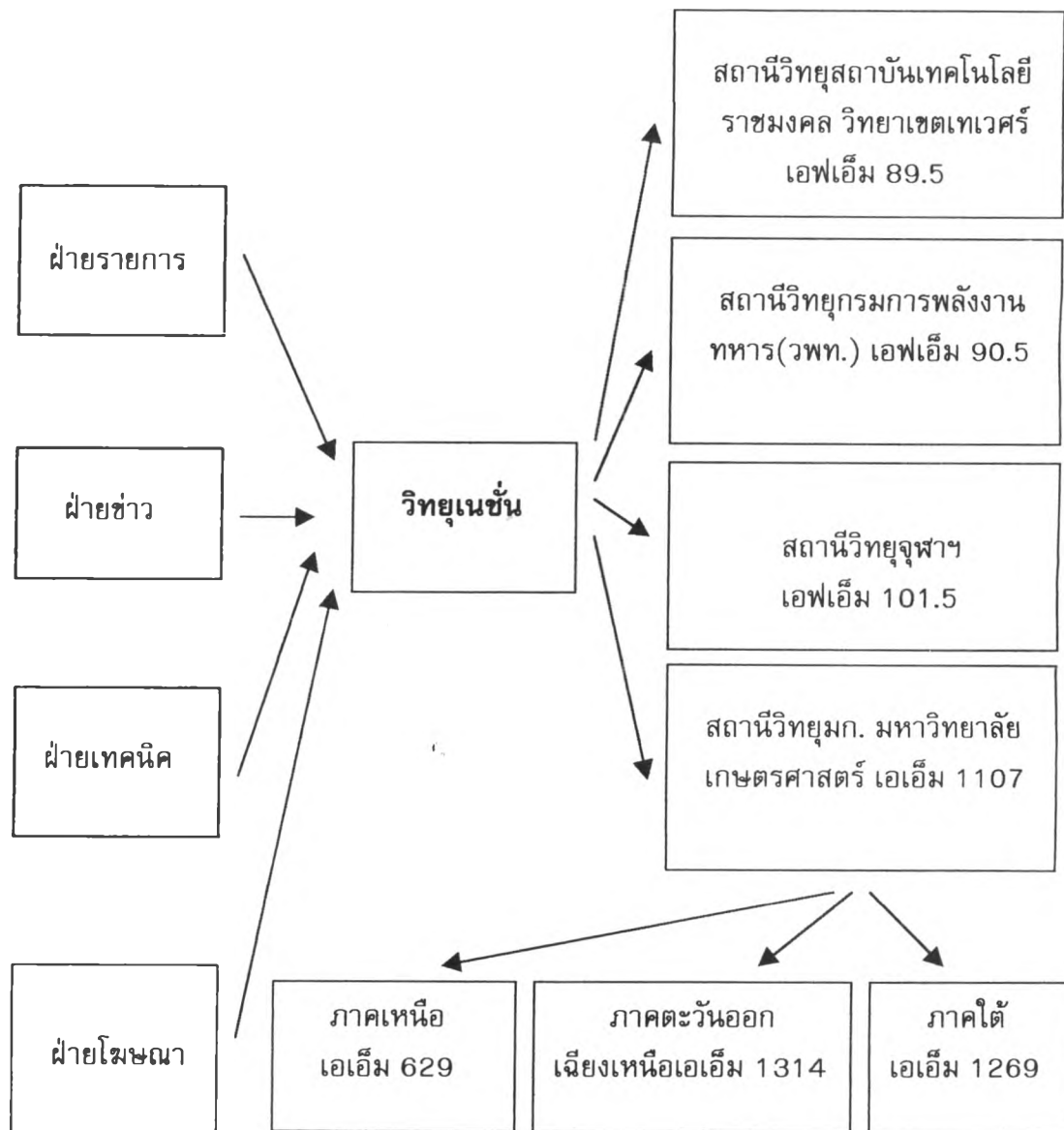

อย่างไรก็ดี ในส่วนของการตลาด ซึ่งทำหน้าที่ในการหารายได้นั้น มีการแยกออกมาจาก
 ในส่วนของกองบรรณาธิการต่างหาก โดยอรรสา มุขเตียรย์ บรรณาธิการบริหารวิทยุเนชั่นมีหน้าที่
 โดยตรงในการดูแลที่มงานโฆษณาด้วย และจะขึ้นตรงต่อคณะชัย สันติชัยกุล ประธานกรรมการ
 บริหารเครือเนชั่น ที่ดูแลทางด้านโฆษณาของเครือทั้งหมดด้วย

แผนภาพที่ 4 แสดงโครงสร้างการบริหารงานวิทยุเนชั่น ในส่วนการตลาด

แผนภาพที่ 5 แสดงสถานีวิทยุกระจายเสียงที่วิทยุเนชั่นเข้าร่วมดำเนินธุรกิจในปัจจุบัน

หมายเหตุ : วิทยุเนชั่นดำเนินการทางคลื่น เอฟเอ็ม 101.5 เมกะเฮิร์ตซ์ สถานีวิทยุจุฬาฯ เฉพาะการรายงานข่าวกีฬาในช่วงต้นชั่วโมง และความร่วมมือในโครงการจุดประกาย Entrance ส่วนการดำเนินงานกับวิทยุ มก. เนื่องจากเป็นระบบเอเอ็ม สเตอริโอ เน็ตเวิร์ค สถานีวิทยุแม่ข่ายคือ สถานีวิทยุ มก. บางเขน ใช้ระบบดาวเทียมยังสัญญาณไปยังสถานีเครือข่ายอีก 3 สถานี คือ ภาคเหนือ อ.สันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ภาคใต้ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อ.เมือง จังหวัดขอนแก่น

วิทยุเนชั่น แบ่งการทำงานหลักออกเป็น 4 ฝ่าย คือ ฝ่ายรายการ ฝ่ายข่าว ฝ่ายเทคนิค และฝ่ายโฆษณา

1. ฝ่ายรายการ แบ่งการทำงานออกเป็น 2 แผนก คือ ผู้ดำเนินรายการ และผู้ผลิตสคริปต์รายการ ผู้ดำเนินรายการมีหน้าที่ในการจัดรายการ และติดต่อบุคคลสำคัญ หรือแหล่งข่าวเข้าร่วมรายการวิเคราะห์ข่าว ส่วนผู้ผลิตสคริปต์รายการมีหน้าที่ในการผลิตสคริปต์รายการ ติดต่อบุคคลสำคัญ และแหล่งข่าวเข้าร่วมรายการวิเคราะห์ข่าว นอกจากนี้ ฝ่ายรายการยังมีหน้าที่ในการผลิตสารคดี สปอตโฆษณา และจึงเกิดรายการต่าง ๆ

รายการวิเคราะห์ข่าววิทยุเนชั่นในปัจจุบันได้แก่

1. รายการ “เก็บตกจากเนชั่น” ทางสถานีวิทยุกรมการพลังงานทหาร (วพท.) สังกัดสำนักปลัดกระทรวงกลาโหม เอฟเอ็ม 90.5 เมกะเฮิร์ตซ์
2. รายการ “พูดจาประสาข่าว” ทางสถานีวิทยุสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล เขตเทเวศร์ สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ เอฟเอ็ม 89.5 เมกะเฮิร์ตซ์
3. รายการ “สายตรงจากเนชั่น” ทางสถานีวิทยุ มก. สังกัดมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เอฟเอ็ม 1107 กิโลเฮิร์ตซ์

2. ฝ่ายข่าว แบ่งการทำงานออกเป็น 4 แผนก คือ ข่าวในประเทศ ข่าวต่างประเทศข่าวเศรษฐกิจ และข่าวกีฬา มีหน้าที่ผลิตข่าวต้นชั่วโมง ได้แก่ ข่าวการเมือง เศรษฐกิจ สังคม ต่างประเทศ และกีฬา รวมทั้ง Business Hot News – ข่าวสั้นธุรกิจทุกครึ่งชั่วโมง

เวลาออกอากาศข่าวสั้นต้นชั่วโมงของวิทยุเนชั่น แบ่งตามคลื่นความถี่ ดังนี้

สถานีวิทยุกรมการพลังงานทหาร (วพท.) เอฟเอ็ม 90.5 เมกะเฮิร์ตซ์

วันจันทร์ – วันอาทิตย์ เวลา 06.00, 09.00, 10.00, 11.00, 12.00, 13.00, 14.00, 15.00, 16.00, 17.00, 18.00, 20.00, 21.00, 22.00, 23.00, 24.00 รวม 16 เบรก นอกจากนี้ ยังมี Business Hot News – ข่าวสั้นทันธุรกิจทุกนาทีที่ 30

วันจันทร์ – วันเสาร์ เวลา 09.30, 10.30, 11.30, 12.30, 13.30, 14.30, 15.30, 16.30, 17.30, 18.30, 19.30 รวม 11 เบรก

สถานีวิทยุสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตเทเวศร์ เอฟเอ็ม 89.5 เมกะเฮิร์ตซ์

วันจันทร์ - วันอาทิตย์ เวลา 06.00,08.00,9.00,10.00,11.00,12.00,13.00, 14.00, 15.00, 16.00, 17.00, 18.55, 21.00, 22.00, 23.00, 24.00 รวม 16 เบรก

สถานีวิทยุ มก. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เอเอ็ม 1107 เมกะเฮิร์ตซ์

วันจันทร์ - วันอาทิตย์ เวลา 08.00, 09.00, 10.00, 11.00, 2.00,13.00, 14.00, 15.00, 16.00, 17.00, 18.00, 21.00 รวม 12 เบรก

สถานีวิทยุจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เอฟเอ็ม 101.5 เมกะเฮิร์ตซ์ ข่าวสั้นต้นชั่วโมง เฉพาะข่าวกีฬา

วันจันทร์ - วันศุกร์ เวลา 08.00, 09.00, 10.00, 11.00, 13.00, 14.00, 15.00, 16.00, 17.00 รวม 9 เบรก

ที่มา : ผังเวลาออกอากาศข่าวต้นชั่วโมงวิทยุเนชั่นประจำเดือนมกราคม 2541

นอกจากนี้ วิทยุเนชั่นยังรายงานข่าวต้นชั่วโมงออกอากาศไปยังสถานีวิทยุในเครือบริษัท เคซีเอส แอดเวอร์ไทซิ่ง จำกัด บริษัทที่ได้รับสัมปทานเวลาออกอากาศทางสถานีวิทยุสถาบัน เทคโนโลยีราชชมงคล วิทยาเขตเทเวศร์จำนวน 14 สถานี แบ่งเป็นคลื่นเอฟเอ็ม 10 สถานี และ คลื่นเอเอ็ม 4 สถานี ได้แก่

1. ส.ทร. 3	ภูเก็ต	เอเอ็ม	1458	กิโลเฮิร์ตซ์
2. ส.ทร. 4	จันทบุรี	เอเอ็ม	1170	กิโลเฮิร์ตซ์
3. ส.ทร. 6	สงขลา	เอเอ็ม	1431	กิโลเฮิร์ตซ์
4. ส.ทร. 4	จันทบุรี	เอฟเอ็ม	88.75	เมกะเฮิร์ตซ์
5. ส.ทร. 6	สงขลา	เอฟเอ็ม	94.50	เมกะเฮิร์ตซ์
6. ส.ทร.10	ตราด	เอฟเอ็ม	93.75	เมกะเฮิร์ตซ์
7. ส.ทร.15	นราธิวาส	เอฟเอ็ม	94.75	เมกะเฮิร์ตซ์
8. ทอ. 05	ประจวบคีรีขันธ์	เอฟเอ็ม	91.25	เมกะเฮิร์ตซ์
9. ทอ. 017	สกลนคร	เอฟเอ็ม	96.75	เมกะเฮิร์ตซ์
10. ทอ. 019	สุรินทร์	เอฟเอ็ม	107.50	เมกะเฮิร์ตซ์
11. ทอ. 020	ขอนแก่น	เอฟเอ็ม	107.75	เมกะเฮิร์ตซ์
12. ทอ. 021	บุรีรัมย์	เอฟเอ็ม	98.25	เมกะเฮิร์ตซ์
13. ทอ. 018	น่าน	เอฟเอ็ม	96.0	เมกะเฮิร์ตซ์
14. ทอ. 4	กระบี่	เอเอ็ม	1008	กิโลเฮิร์ตซ์

เริ่มออกอากาศตั้งแต่วันที่ 16 พฤษภาคม พ.ศ. 2540 ระหว่างเวลา 05.00 - 23.00 น. ในช่วงแรกใช้การส่งแพ็คเกจ ความยาวประมาณ 3 นาที และในวันที่ 19 พฤษภาคม พ.ศ. 2540 เริ่มส่งข่าวเสียงโดยการอัดเทปในนาฬิกาที่ 45 ของทุกชั่วโมง อย่างไรก็ตาม การส่งข่าวต้นชั่วโมงไปยังสถานีเครือข่ายของบริษัทเคซีเอสฯ ได้ยุติการออกอากาศตั้งแต่วันที่ 1 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2541 เนื่องจากประสบปัญหาขาดทุน ไม่สามารถหาโฆษณาเข้ามาได้

“ข่าวดาวเทียม (จากวิทยุเนชั่นที่) ส่งไปยังต่างจังหวัดไม่ประสบความสำเร็จ เราคิดว่าลูกค้าจะลงโฆษณา เพราะสามารถส่งแบบเน็ตเวิร์คได้ ครอบคลุมพื้นที่ 90 เปอร์เซ็นต์ทั่วประเทศ เราคิดว่า ข่าวจากเนชั่นด้วย น่าจะขายได้ แต่ทำไปได้สักพักก็ไม่ดีขึ้น เลิกไปเมื่อวันที่ 1 กุมภาพันธ์ ก่อนที่จะให้เนชั่นทำ เราทำเอง เอาข่าวมาจากข่าวไทย กรมประชาสัมพันธ์ ไอเอ็นเอ็น ข่าวต้นชั่วโมงต่างจังหวัดให้ทำข่าวเองออกอากาศ...” (อนันต์ บุญเจริญ, สัมภาษณ์, 23 กุมภาพันธ์ 2541)

การส่งข่าวต้นชั่วโมงดังกล่าว วิทยุเนชั่นดำเนินการในรูปแบบให้ฟรี ไม่ได้คิดค่าส่งข่าวแต่อย่างใด ซึ่งลักษณะไม่แตกต่างกับการจัดรายการวิเคราะห์ข่าวของสุทธิชัย หยุ่น ในจุดเริ่มต้นของวิทยุเนชั่นทางสถานีวิทยุแห่งประเทศไทย กรมประชาสัมพันธ์ เอฟเอ็ม 92.5 เมกะเฮิร์ตซ์ ที่ต้องการหยั่งดูว่า ผู้ฟังสนใจข่าวต้นชั่วโมงในลักษณะที่ “ภาคธุรกิจเอกชน” ดำเนินการหรือไม่ หากได้รับความนิยมจากผู้ฟัง นั่นก็หมายความว่า รายได้จากโฆษณาก็จะตามมาเอง

3. ฝ่ายเทคนิค มีหน้าที่ดูแล และควบคุมห้องส่งกระจายเสียงจำนวน 4 ห้อง นอกจากนี้ ยังมีหน้าที่ช่วยผู้ดำเนินรายการในขณะที่กำลังกำลังออกอากาศ หรือช่วยติดต่อผู้ที่จะเข้าร่วมในรายการ หากผู้ดำเนินรายการต้องการความช่วยเหลือ

4. ฝ่ายโฆษณา แบ่งออกเป็น 2 ทีม มีหน้าที่ด้านการตลาด หาโฆษณาเข้าช่วงข่าวต้นชั่วโมง รายการต่าง ๆ รวมทั้งรายการวิเคราะห์ข่าวทั้ง 3 สถานี

ทั้งนี้ ฝ่ายโฆษณา นับเป็นฝ่ายที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อองค์กรธุรกิจเอกชนที่มีเป้าหมายในการแสวงหาผลกำไรเป็นอย่างยิ่ง ก่อนหน้านี้ เครือเนชั่นเคยใช้ทีมโฆษณาคือทีมเดียวกัน เนื่องจากต้องการขายโฆษณาในลักษณะแพ็คเกจ - ซึ่งลูกค้าสามารถลงโฆษณาในเครือเนชั่นได้ทุกสื่อ อย่างไรก็ตาม ฝ่ายโฆษณากลับต้องประสบปัญหาในเรื่องการให้รายละเอียดปลีกย่อยกับลูกค้า ในที่สุดจึงกลับมาใช้ทีมงานหาโฆษณาแต่ละกองบรรณาธิการ

จากการสังเกต พบว่า ฝ่ายโฆษณาไม่ได้มีส่วนในกระบวนการผลิตข่าววิทยุเนชั่นแต่อย่างใด ซึ่งในส่วนการทำโฆษณา ทีมงานโฆษณาคือหาโฆษณาได้ไม่ยากนัก ตั้งแต่จุดก่อนกำเนิดวิทยุเนชั่น จนเข้าสู่ภาวะวิกฤติทางเศรษฐกิจ หากมีการนำเสนอรายการวิเคราะห์ข่าวที่มี

สุทธิชัย หยุ่น เป็นผู้ดำเนินรายการต่อลูกค้า แต่ทีมงานโฆษณาต้องประสบความสำเร็จเมื่อต้องนำเสนอรายการอื่น ๆ ที่ไม่ใช่รายการวิเคราะห์ข่าว

ทั้งนี้ จะสังเกตเห็นได้ชัดเจนว่า โครงสร้างการบริหารงานวิทยุเนชั่นจะแยกออกกันอย่างชัดเจนระหว่างกองบรรณาธิการข่าว ซึ่งขึ้นตรงต่อสุทธิชัย หยุ่น ในขณะที่ฝ่ายการตลาด จะขึ้นตรงต่อธนะชัย สันติชัยกุล ซึ่งทำให้สะดวกในการบริหารงาน เนื่องจากฝ่ายการตลาดจะไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับกระบวนการผลิตรายการ อย่างไรก็ตาม เป็นที่น่าสังเกตว่า ผู้ที่รับหน้าที่เข้าซื้อพื้นที่คือ อรสา मुखเตียร์ บรรณาธิการบริหารวิทยุเนชั่นที่ต้องดูแลในกระบวนการผลิตของกองบรรณาธิการ และฝ่ายการตลาดด้วย แต่จากภาวะวิกฤติทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้น ทำให้อรสา मुखเตียร์ต้องดูแลงานทางด้านการตลาดเพิ่มมากขึ้น ในขณะที่อดีตศักดิ์ ลิ้มปรั่งพัฒน์กิจ จะเข้ามาดูแลในส่วนเนื้อหาข่าวต้นชั่วโมง และรายการวิเคราะห์ข่าวมากขึ้น

การที่วิทยุเนชั่นแยกออกมาเป็นบริษัทสาขา ก่อให้เกิดผลกระทบในหลายด้าน อาทิ

1. ด้านการบริหารงาน

เนื่องจากการแยกการบริหารงานออกจากบริษัทแม่ ทำให้ฝ่ายบริหารของวิทยุเนชั่นมีอิสระในการบริหารงานเพิ่มขึ้น การดูแลการทำงานแต่ละฝ่ายกระทำได้อย่างทั่วถึง แต่โดยภาพรวมแล้วยังขึ้นตรงต่อสุทธิชัย หยุ่น บรรณาธิการอำนวยการเครือเนชั่น และอดีตศักดิ์ ลิ้มปรั่งพัฒน์กิจ บรรณาธิการบริหารหนังสือพิมพ์เดอะเนชั่น อย่างไรก็ตาม อาจจะกล่าวได้ว่า การทำงานของเครือเนชั่นในแต่ละกองบรรณาธิการจะมีการเชื่อมโยงกัน มีการบริหารงานร่วมกันค่อนข้างมาก อดีตศักดิ์ ลิ้มปรั่งพัฒน์กิจ มองว่า “ถ้าเทียบกับองค์กรอื่น ๆ ในส่วนของเนชั่นมีการจัดโครงสร้างในส่วนของกองบรรณาธิการมีลักษณะการเชื่อมโยงกันสูงกว่าของคนอื่น ขององค์กรอื่น โดยเฉพาะสิ่งพิมพ์อื่นที่แตกตัวไปด้านวิทยุบ้าง แต่ไม่ชัดเจน บางครั้งไปซื้อกิจการมากกว่า เนชั่นเริ่มต้นจากการสร้างภายในมากกว่า ส่วนค่ายวิทยุจักร วิทยุมีเดียพลัสเป็นการซื้อกิจการ เป็นการผนวกกิจการมากกว่า วิทยุผู้จัดการเป็นการสร้างขึ้นใหม่ อาจคล้าย ๆ เนชั่น มีกองบรรณาธิการสิ่งพิมพ์เข้าไปเกี่ยวข้องกัน แต่โดยโครงสร้างการทำงานแทบจะเป็นอิสระต่อกัน แต่ของเนชั่นเอง โครงสร้างการทำงานแต่ละส่วนเป็นอิสระ แต่ข่าวที่จะกลั่นกรองออกไปส่วนใหญ่มีการเชื่อมโยงกัน. . .”(อดีตศักดิ์ ลิ้มปรั่งพัฒน์กิจ,สัมภาษณ์,25 กุมภาพันธ์ 2541)

อย่างไรก็ดี อาจกล่าวได้ว่า แม้วิทยุเนชั่นจะแยกออกมาเป็นบริษัทย่อยแล้วก็ตาม แต่การบริหารในระดับโครงสร้างผู้บริหารยังต้องขึ้นอยู่กับอดีตศักดิ์ ลิ้มปรั่งพัฒน์กิจ นอกจากทำหน้าที่ในด้านบริหารแล้ว ยังดูแลในรายละเอียดในส่วนเนื้อหาของรายการด้วย

2. ด้านการเงิน

วิทยุเนชั่นมีอิสระทางด้านการเงินในระดับหนึ่ง แต่หากประสบกับภาวะขาดทุนก็ยังคงพึ่งพา และได้รับการช่วยเหลือบริษัทแม่ อรสา मुखเตียร์ บรรณาธิการบริหารวิทยุเนชั่น กล่าวว่

“ . . . ความคล่องตัว คือ เราไม่ใช่เงินบริษัทแม่ เราใช้เงินตัวเอง เราต้องทำอะไรด้วยตัวเอง เราต้องอยู่รอดด้วยตัวเองด้วย ถ้าเราทำให้เกิดภาวะ คือ ถ้าเราขาดทุน ก็เท่ากับเราไปดึงเงินของตลาดหลักทรัพย์ ของประชาชนมา แต่ทุกวันนี้ เราเป็นทัพหลังที่ช่วยทัพหน้า ถ้าเป็นร่างกาย เราเป็นแขน ขาที่ช่วยปอด หัวใจ ทำงาน เนชั่นกรุป เหมือนกับร่างกาย แต่ถ้าแขนข้างใดเป็นอัมพาต มันก็เป็นอัมพาต ถ้าหมอบอกว่า ต้องตัดทิ้ง มันก็ต้องตัดทิ้ง วิทยูถ้าให้เป็นประสิทธิภาพ ก็ต้องช่วยแม่ มัน ช่วยทำงาน ช่วยทำงานอย่างแข็งแกร่ง. . .” (อรสา มุขเตียร, สัมภาษณ์, 22 กุมภาพันธ์ 2541)

ทั้งนี้ เนื่องจากเครือเนชั่น เป็นองค์กรธุรกิจเอกชน หากหน่วยงานใดที่ประสบปัญหาขาดทุน ไม่สามารถดำเนินการได้ บริษัทย่อยก็จะถูกยุบหน่วยงานไปในที่สุด เพื่อรักษาแม่เอาไว้

3. ด้านการปฏิบัติงาน

บริษัทสาขาในเครือเนชั่นจะให้การสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสารอย่างเต็มที่ โดยเฉพาะสำนักข่าวเนชั่น หรือNNA (Nation News Agency) และสื่อสิ่งพิมพ์ ซึ่งเป็นธุรกิจหลักของเครือเนชั่น ได้แก่ หนังสือพิมพ์เนชั่น หนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ นอกจากนี้ ยังมีสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น เนชั่นออนไลน์ ซึ่งเป็นการให้บริการข้อมูลข่าวสารผ่านเครือข่ายคอมพิวเตอร์ และฝ่ายผลิตรายการโทรทัศน์

ในส่วนของสำนักข่าวเนชั่น หรือ NNA ซึ่งถูกจัดตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2539 พิธาน คลีชงาย บรรณาธิการสำนักข่าวเนชั่น กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของ NNA ว่า “นับเป็นหน่วยงานกลางที่ให้บริการข่าวที่เกิดขึ้นในแต่ละวัน คลอบคลุมข่าวทุกสายทั้งเศรษฐกิจ สังคม การเมือง สื่อที่อยู่ในเครือเนชั่นไม่ว่าจะเป็นหนังสือพิมพ์ วิทยู ทีวี สามารถออนไลน์ข่าวที่นักข่าวในพื้นที่ของเราไปทำ และรายงานเข้ามาไปใช้ได้ตลอดเวลา” (อังกษิณีกรฤช เพิ่มพูน สัมภาษณ์, 6 พฤษภาคม 2540)

หากมองย้อนกลับไปในการทำงานของผู้สื่อข่าววิทยูเนชั่น จะพบว่า จากจุดเริ่มต้นของวิทยูเนชั่น กองบรรณาธิการวิทยูเนชั่นเคยมีผู้สื่อข่าวประจำตามแหล่งข่าวที่สำคัญต่าง ๆ อาทิ รัฐสภา ทำเนียบรัฐบาล กระทรวงมหาดไทย กระทรวงการต่างประเทศ กรมตำรวจ ศาลว่าการกรุงเทพมหานคร และผู้สื่อข่าวสัญจรที่จะออกไปทำข่าวเหตุการณ์ปัจจุบันทันด่วน ในช่วงที่ดำเนินธุรกิจร่วมกับสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย กรมประชาสัมพันธ์ เอฟเอ็ม 97.0 เมกะเฮิร์ตซ์ และสถานีวิทยุรต. เอฟเอ็ม 89.5 เมกะเฮิร์ตซ์

แต่เมื่อมีการปรับเปลี่ยนนโยบายให้ลดต้นทุนการผลิต ประกอบกับแต่ละกองบรรณาธิการมีผู้สื่อข่าวประจำแหล่งข่าวซ้อนกัน ทำให้ผู้บริหารมีนโยบายที่จะลดต้นทุนการผลิต โดยการจัดตั้งสำนักข่าวเนชั่นขึ้นมา ประกอบกับในช่วงเวลาดังกล่าวเริ่มมีสัญญาณเกี่ยวกับภาวะวิกฤติทางเศรษฐกิจที่จะเกิดขึ้น

อย่างไรก็ดี การที่บริษัทเนชั่นฯ มีสำนักข่าวกลางที่สามารถให้บริการข้อมูลข่าวสารแก่กองบรรณาธิการต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นกองบรรณาธิการหนังสือพิมพ์เดอะ เนชั่น, กองบรรณาธิการหนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ, กองบรรณาธิการวิทยุ, และกองบรรณาธิการโทรทัศน์ ถือเป็น การเพิ่มคุณค่าของข้อมูลข่าวสารที่ได้มาจากผู้สื่อข่าวเพียงคนเดียวให้สามารถกระจายไปได้ทุกสื่อ ทั้งนี้ กองบรรณาธิการแต่ละแห่งจะดำเนินการปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับรูปแบบของสื่อแต่ละประเภทต่อไป

หากมองอีกด้านหนึ่ง จะสะท้อนให้เห็นถึงความไม่หลากหลายของข้อมูลข่าวสารที่อาจเกิดขึ้นได้ เนื่องจากกองบรรณาธิการแต่ละแห่งเพียงแต่นำข่าวสารขึ้นเดียวกันมาปรับเปลี่ยนใหม่เท่านั้น โดยเฉพาะในส่วนของกองบรรณาธิการวิทยุเนชั่น ซึ่งโดยธรรมชาติของสื่อแล้วต้องการการรายงานข่าวที่รวดเร็ว แต่เมื่อมีการพูดข่าวย่อมทำให้คุณค่าของข่าววิทยุด้อยลงไปได้ เนื่องจากผู้สื่อข่าวต้องรายงานข่าวเดียวกันให้กับสื่อประเภทสิ่งพิมพ์ที่ไม่ต้องการความรวดเร็วเท่ากับสื่อวิทยุกระจายเสียง

ตารางที่ 2 แสดงความสัมพันธ์เชิงธุรกิจของวิทยุเนชั่นกับเจ้าของสถานี และบริษัทที่ได้รับสัมปทานเวลาออกอากาศ

ช่วงเวลาดำเนินการ	เจ้าของสถานี	บริษัทที่ได้รับสัมปทานเวลา	ลักษณะความสัมพันธ์เชิงธุรกิจ
2537 - ปัจจุบัน	สถานีวิทยุสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล เอฟเอ็ม 89.5 MHz	บริษัทเคซีเอส แอดเวอร์ไทซิง จำกัด	รับจ้างผลิตข่าวต้นชั่วโมง รายการข่าว
2538 - 2539	*สถานีวิทยุพล 1 รอ. เอฟเอ็ม 90.0 MHz	บริษัทเอ็ม เรดิโอ เน็ตเวิร์ค จำกัด	รับจ้างผลิตข่าวต้นชั่วโมง (ข่าวกีฬา)
2536 - ปัจจุบัน	สถานีวิทยุกรมการพลังงานทหาร เอฟเอ็ม 90.5 MHz	บริษัทสมาร์ท บอม จำกัด	รับจ้างผลิตข่าวต้นชั่วโมง รายการข่าว

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ช่วงเวลา ดำเนินการ	เจ้าของสถานี	บริษัทที่ได้รับสัมปทาน เวลา	ลักษณะความสัมพันธ์ เชิงธุรกิจ
2536 - 2537	*สถานีวิทยุกรมการ รักษาดินแดน เอฟเอ็ม 96.0 MHz	บริษัททีเค เอ็นเทอ ไพรส์ จำกัด	เข้าซื้อช่วงเวลา
2535 - 2540	*สถานีวิทยุกรมประชา สัมพันธ์ เอฟเอ็ม 97.0 MHz	บริษัทสตูดิโอ 107 จำกัด, บริษัททรินิตี้ เรดิโอ จำกัด	รับจ้างผลิตข่าวต้นชั่วโมง รายการข่าว
2540 - ปัจจุบัน	สถานีวิทยุจุฬาฯ เอฟเอ็ม 101.5 MHz	-	รับจ้างผลิตข่าวต้นชั่วโมง (ข่าวกีฬา)
2537 - 2538 2539 - ปัจจุบัน	สถานีวิทยุอมก. เอฟเอ็ม 1107 KHz	บริษัทวิทยุดี จำกัด	รับจ้างผลิตข่าวต้นชั่วโมง รายการข่าว

หมายเหตุ : * หมายถึงสถานีวิทยุกระจายเสียงที่วิทยุเนชั่นเลิกดำเนินการแล้ว
ที่มา : จากเอกสาร และ Memorandum ภายในบริษัท

ทั้งนี้ จากตารางข้างต้น แสดงให้เห็นว่า หลังจากเครือเนชั่นเข้าสู่ธุรกิจอิเล็กทรอนิกส์ประเภทวิทยุกระจายเสียงตั้งแต่ปี พ.ศ. 2535 ในช่วงเวลา 6 ปี วิทยุเนชั่นมีความสัมพันธ์ในเชิงธุรกิจกับสถานีวิทยุกระจายเสียงต่าง ๆ จำนวน 7 สถานี ยกเลิกการดำเนินการแล้ว 3 สถานี คือ

1. สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย กรมประชาสัมพันธ์ เอฟเอ็ม 97.0 เมกะเฮิร์ตซ์ การดำเนินธุรกิจทางคลื่นเอฟเอ็ม 97.0 แบ่งออกเป็น 2 ช่วง ช่วงแรกในระหว่างปี พ.ศ. 2535 – 2539 ร่วมมือทางธุรกิจกับบริษัทบริษัทสตูดิโอ 107 ช่วงที่ 2 ในปี 2540 ร่วมกับบริษัททรินิตี้ เรดิโอ ซึ่งเป็นการรับจ้างผลิตข่าวต้นชั่วโมง และรายการวิเคราะห์ข่าว โดยมีเงื่อนไขว่า ที่มงานตลาดของทั้งสองฝ่ายร่วมหาโฆษณาเข้ารายการ แบ่งผลประโยชน์ในอัตราส่วน 50 : 50

2. สถานีวิทยุกรมการรักษาดินแดน (รด.) เอฟเอ็ม สังกัดกองทัพบก เอฟเอ็ม 96.0 เมกะเฮิร์ตซ์ การดำเนินธุรกิจทางสถานีวิทยุแห่งนี้ วิทยุเนชั่นร่วมมือทางธุรกิจกับบริษัททีเค เอ็นเทอไพรส์ ใช้รูปแบบการเช่าซื้อช่วงเวลา ทำให้วิทยุเนชั่นสามารถบริหารคลื่นได้เต็มที่ มีรายการทางด้านข่าวสาร และสาระหลายรายการ เนื่องจากวิทยุเนชั่นได้เวลาออกอากาศเกือบทั้งคลื่น ที่มงานโฆษณาของทั้งสองฝ่ายร่วมกันหาโฆษณา แบ่งรายได้จากโฆษณาในอัตราส่วน 50 : 50

3. สถานีวิทยุพล. 1 รักษาพระองค์ สังกัดกองทัพบก เอฟเอ็ม 90.0 เมกะเฮิร์ตซ์ การดำเนินธุรกิจทางสถานีวิทยุแห่งนี้ วิทยุเนชั่นร่วมมือทางธุรกิจกับบริษัทเอ็ม เรดิโอ เน็ตเวิร์ค จำกัด ใช้รูปแบบการจ้างผลิตเฉพาะข่าวกีฬาเป็นเวลา 5 นาที หลังจากรายงานข่าวแปซิฟิก

สำหรับสถานีวิทยุกระจายเสียงที่วิทยุเนชั่นยังคงดำเนินการร่วมกับบริษัทที่ได้รับสัมปทานเวลาออกอากาศในปัจจุบันมี 3 คลื่นความถี่ ดำเนินการโดยตรงกับเจ้าของสถานี 1 สถานี คือ

1. สถานีวิทยุสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตเทเวศร์ สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ เอฟเอ็ม 89.5 เมกะเฮิร์ตซ์ การร่วมดำเนินธุรกิจทางสถานีแห่งนี้ วิทยุเนชั่นร่วมมือกับบริษัทเคซีเอส แอดเวอร์ไทซิ่ง จำกัด ใช้รูปแบบรับจ้างผลิตรายการข่าวต้นชั่วโมง และรายการ “พูดจาประสาข่าว” วันละ 2.30 ชั่วโมง ที่มงานโฆษณาของทั้งสองฝ่ายร่วมกันหาโฆษณา แบ่งรายได้จากโฆษณาในอัตราส่วน 60 : 40 (วิทยุเนชั่นได้ 60 % บริษัทเคซีเอส แอดเวอร์ไทซิ่งได้ 40%)

2. สถานีวิทยุกรมการพลังงานทหาร (วพท.) สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหมเอฟเอ็ม 90.5 เมกะเฮิร์ตซ์ การร่วมดำเนินธุรกิจทางสถานีแห่งนี้ วิทยุเนชั่นร่วมมือกับบริษัทสมาร์ท บอมบ์ จำกัด มีรูปแบบความสัมพันธ์เชิงธุรกิจ คือ การรับจ้างผลิตข่าวต้นชั่วโมง และรายการ “พูดจาประสาข่าว” วันละ 4 ชั่วโมง รวมทั้งมีรายการข่าวสารอื่นๆ อีกหลายรายการ ที่มงานโฆษณาของทั้งสองฝ่ายร่วมกันหาโฆษณา แบ่งรายได้จากโฆษณาในอัตราส่วน 50 : 50

3. สถานีวิทยุมก. สถานีวิทยุมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เอเอ็ม 1107 เมกะเฮิร์ตซ์ การร่วมดำเนินธุรกิจทางสถานีแห่งนี้ วิทยุเนชั่นได้ร่วมมือกับบริษัทวิทยุดี จำกัด มีรูปแบบความสัมพันธ์ในเชิงธุรกิจแบ่งออกเป็น 2 ช่วง คือ ในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2537 - 2538 วิทยุเนชั่นรับจ้างผลิตข่าวต้นชั่วโมง และรายการ “สายตรงจากห้องข่าว” ที่เชื่อมกับคลื่น 97.0 เมกะเฮิร์ตซ์ ส่วนการดำเนินธุรกิจร่วมกันในช่วงที่ 2 ในปี 2539 ถึงปัจจุบัน ที่มงานโฆษณาของทั้งสองฝ่ายร่วมกันหาโฆษณา แบ่งรายได้จากการโฆษณาในอัตราส่วน 50 : 50

4. สถานีวิทยุจุฬาฯ สังกัดจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เอฟเอ็ม 101.5 เมกะเฮิร์ตซ์ การร่วมดำเนินธุรกิจทางสถานีแห่งนี้ วิทยุเนชั่นได้ร่วมมือโดยตรงกับเจ้าของสถานี คือ สถานีวิทยุจุฬาฯ ไม่ได้ผ่านบริษัทที่ได้รับสัมปทานเวลาออกอากาศ เหมือนกับสถานีวิทยุคลื่นอื่น ๆ วิทยุเนชั่นรับจ้างผลิตข่าวต้นชั่วโมงเฉพาะข่าวกีฬาเท่านั้น ใช้รูปแบบรับจ้างผลิต ที่มงานโฆษณาวิทยุเนชั่นหาโฆษณาเข้าข่าวต้นชั่วโมง และรายการจุดประกายเอ็นทรานซ์

กล่าวโดยสรุป รูปแบบความสัมพันธ์ทางธุรกิจของวิทยุเนชั่นกับเจ้าของสถานีและบริษัทที่ได้รับสัมปทานเวลาออกอากาศในระบบการสัมปทานคลื่นวิทยุในปัจจุบันนี้ แบ่งออกได้เป็น 2 รูปแบบ คือ

1. การรับจ้างผลิตข่าวต้นชั่วโมง และรายการข่าว
2. การเช่าซื้อช่วงเวลาจัดรายการข่าว

การรับจ้างผลิตข่าวต้นชั่วโมงของวิทยุเนชั่นเกิดขึ้นตั้งแต่เครือเนชั่นเข้าร่วมดำเนินธุรกิจทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ประเภทวิทยุกระจายเสียงครั้งแรกกับบริษัทสตูดิโอ 107 โดยทั้งสองฝ่ายต่างมีที่มงานฝ่ายการตลาด เพื่อหาโฆษณาเข้าข่าวต้นชั่วโมง และรายการข่าว เมื่อได้โฆษณามาแล้ว จะแบ่งผลประโยชน์ร่วมกันในอัตราส่วน 50 : 50

เมื่อวิทยุเนชั่นประสบความสำเร็จในการจัดรายการประเภทข่าวสาร และสาระ ทางสถานีวิทยุกรมประชาสัมพันธ์ เอฟเอ็ม 97.0 แล้ว ดูเหมือนว่า เป็นความสำเร็จทางด้านธุรกิจทางสื่อประเภทนี้ด้วย วิทยุเนชั่นจึงขยายงานเพิ่มมากขึ้น ด้วยการเช่าซื้อช่วงเวลาทางสถานีวิทยุกรมการรักษาดินแดน (รต.) สังกัดกองทัพบก เอฟเอ็ม 96.0 เมกะเฮิร์ตซ์ ผ่านทางบริษัทที่เคเอ็นเทอไพรส์ จำกัด บริษัทที่ได้รับสัมปทานเวลาออกอากาศทางสถานีวิทยุแห่งนี้ พร้อมกับตั้งเป้าหมายว่า จะจัดตั้งสถานีวิทยุแห่งนี้ให้เป็นสถานีวิทยุข่าวสาร 24 ชั่วโมง ในโครงการเนชั่นเรดิโอ นิวส์ เน็ตเวิร์ค เนื่องจากเป็นสถานีที่มีเครือข่ายครอบคลุมพื้นที่ทั้ง 4 ภาคทั่วประเทศ จำนวน 23 สถานี

ผู้บริหารของเครือเนชั่นมั่นใจว่า สถานีวิทยุข่าวสาร 24 ชั่วโมงที่สามารถเผยแพร่ข่าวสารได้ทั่วประเทศพร้อมกัน น่าจะประสบความสำเร็จทางด้านธุรกิจเหมือนกับที่เคยประสบความสำเร็จมาแล้วทางสถานีวิทยุกรมประชาสัมพันธ์ เอฟเอ็ม 97.0 เมกะเฮิร์ตซ์

อย่างไรก็ตาม หากมองถึงความสำเร็จของวิทยุเนชั่นทางสถานีวิทยุกรมประชาสัมพันธ์ แล้ว เหตุผลสำคัญประการหนึ่ง คือ ประชาชนในกรุงเทพมหานครในขณะนั้นต้องการข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้อง ไม่บิดเบือน ประกอบกับเป็นความแปลกใหม่ที่วิทยุเนชั่นกล้านำเสนอข่าวสารอย่างตรงไปตรงมา โดยเฉพาะการวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาลผ่านทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งในขณะนั้น สถานีวิทยุส่วนใหญ่ยังไม่กล้าดำเนินรายการในลักษณะดังกล่าว

แต่หากมองถึงการเป็นเจ้าของสถานีระหว่างสถานีกรมประชาสัมพันธ์เอฟเอ็ม 97.0 เมกะเฮิร์ตซ์ กับสถานีวิทยุรต. เอฟเอ็ม 96.0 เมกะเฮิร์ตซ์ จะพบว่า มีความแตกต่างกัน สถานีวิทยุเอฟเอ็ม 97.0 เมกะเฮิร์ตซ์ อยู่ในสังกัดของกรมประชาสัมพันธ์ แต่สถานีวิทยุรต. อยู่ในสังกัดของกองทัพบก ดังนั้น ในสภาพการเมืองปี พ.ศ. 2535 - 2537 อาจกล่าวได้ว่า เป็นช่วงที่สถานการณ์ทางการเมืองยังไม่ราบรื่นมากนัก หลังจากเหตุการณ์ทางการเมืองเมื่อเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2535 เมื่อวิทยุเนชั่นกล้าวิพากษ์วิจารณ์บทบาทของทหารทางสถานีวิทยุที่ทหารเป็นเจ้าของ ย่อมก่อให้เกิดความไม่พอใจกับ “เจ้าของบ้าน” อย่างแน่นอน ประกอบกับในช่วง “คืนที่เกิดเหตุ” นั้น เป็นวันครบรอบ 2 ปีของเหตุการณ์นองเลือดที่ถนนราชดำเนิน ซึ่งทหารก็ยังคงถูกสังคมนักวิพากษ์วิจารณ์ถึงความไม่ชอบธรรมในการใช้กำลังเข้าสลายกลุ่มผู้ชุมนุมประท้วง เมื่อการประนีประนอมไม่สามารถเกิดขึ้นได้ จึงส่งผลให้วิทยุเนชั่นต้องยกเลิกการดำเนินรายการทางสถานีวิทยุแห่งนี้ในที่สุด

จากบทเรียนในขณะนั้น ผู้บริหารเครือเนชั่นเคยบอกกล่าวกับบรรณาธิการบริหารวิทยุเนชั่นในขณะนั้นว่า ให้พนักงานในส่วนกองบรรณาธิการวิทยุเตรียมตัวไว้ หากต้องยุบกองบรรณาธิการวิทยุ อย่างไรก็ตาม จากบทเรียนครั้งสำคัญในครั้งนั้น กล่าวได้ว่า ผู้บริหารเครือเนชั่น เลือกที่จะใช้ความสัมพันธ์ทางธุรกิจในรูปแบบของการรับจ้างผลิตข่าวต้นชั่วโมง และรายการข่าว แทนที่จะเช่าช่วงเวลาจัดรายการ

แม้เครือเนชั่นเคยเข้าร่วมในการสัมปทานสถานีวิทยุในเครือองค์การสื่อสารมวลชนหรืออ.ส.ม.ท. เมื่อปี พ.ศ. 2538 เพื่อจะได้เป็นบริษัทที่ได้รับสัมปทานเวลาออกอากาศโดยตรงจากเจ้าของสถานี ด้วยความคาดหมายที่ว่า การดำเนินธุรกิจลักษณะดังกล่าว จะทำให้มีเสรีภาพในการรายงานข่าวมากกว่าในรูปแบบของการร่วมดำเนินธุรกิจกับบริษัทที่ได้รับสัมปทานเวลาออกอากาศ แต่เมื่อไม่ประสบความสำเร็จ วิทยุเนชั่นก็ไม่เข้าร่วมในการประมูลคลื่นความถี่วิทยุอีกเลย เนื่องจาก “ความเสี่ยงทางธุรกิจ” และยอมไม่คุ้มค่ากับการที่จะต้องลงทุน หลังจากที่ได้รับ “บทเรียน” จากสถานีวิทยุรต.ที่ต้องถูกยกเลิกสัญญาแบบไม่ทันตั้งตัว

กระบวนการผลิตรายการวิเคราะห์ข่าววิทยุเนชั่น

ในกระบวนการผลิตข่าววิทยุเนชั่น เราอาจจะแบ่งช่วงเวลาออกได้เป็น 2 ช่วง ได้แก่

1. ช่วงผลิตสคริปต์รายการ
2. ช่วงนำเสนอรายการ

การผลิตสคริปต์รายการวิเคราะห์ข่าววิทยุเนชั่น

Jeremy Tunstall (1985) กล่าวถึงกระบวนการผลิตข่าว ซึ่งสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับกระบวนการผลิตสคริปต์รายการวิเคราะห์ข่าวของวิทยุเนชั่นได้ว่า เริ่มจากขั้นตอนในการเตรียมการผลิตตั้งแต่การวางแผน(Planning) การรวบรวม (Gathering) การคัดเลือกข่าว (Selection) และการนำเสนอ (Presentation) ฝ่ายผลิตสคริปต์รายการของวิทยุเนชั่น ซึ่งมีทีมงานจำนวน 3 คน มีหน้าที่หลักในการผลิตสคริปต์รายการให้กับรายการวิเคราะห์ข่าววิทยุเนชั่นจำนวน 3 รายการหลัก คือ รายการ “เก็บตกจากเนชั่น” ทางสถานีวิทยุกรมการพลังงานทหาร (วพท.) เอฟเอ็ม 90.5 เมกะเฮิร์ตซ์ รายการ “พุดจาประสาข่าว” ทางสถานีวิทยุสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตเทเวศร์ เอฟเอ็ม 89.5 เมกะเฮิร์ตซ์ และรายการ “สายตรงจากเนชั่น” ทางสถานีวิทยุ มก. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เอเอ็ม 1107 กิโลเฮิร์ตซ์

ฝ่ายผลิตสคริปต์รายการแบ่งการทำงานออกเป็น 2 กะ คือ กะเช้ากับกะเย็น กะเช้ามีหน้าที่ผลิตสคริปต์รายการให้กับรายการวิเคราะห์ข่าวในช่วงเย็น กะเย็นมีหน้าที่ผลิตสคริปต์รายการให้กับรายการวิเคราะห์ข่าวในช่วงเช้า

“เนื่องจากแต่ละคลื่นมีความแตกต่างกัน อย่างเช่น คลื่น 89.5 (สถานีวิทยุสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล) เป็นคลื่นการศึกษา - สังคม แต่ในทางปฏิบัติจริง ๆ ในส่วนที่วิทยุเนชั่นเข้าไปทำเป็นนโยบายของเนชั่นเองเป็นหลัก วิทยุเนชั่นมีอิสระในการดำเนินรายการเต็มๆ รวมไปถึง 90.5 (สถานีวิทยุกรมการพลังงานทหาร) ก็เหมือนกัน แต่ในทางปฏิบัตินโยบายของวิทยุเนชั่นเอง อาจมีการพูดคุยกันบ้างในส่วนของฝ่ายผลิต ฝ่ายดำเนินรายการก็จะคุยกันว่า จะเชิญแขกคนไหน จะกระทบอะไรมากไปไหม บุคคลที่เราเชิญมามีมุมมองมีวิสัยทัศน์ เกี่ยวกับเรื่องนั้น ๆ รุนแรงมากน้อยแค่ไหน มีบางคนเหมือนกันที่พูดแรงเกินไป ก็จะไม่เชิญ อาจจะทำให้เกิดจากประสบการณ์ในคลื่น 96.0 ที่ระวังตัวมากที่สุดคือ คลื่น 90.5 แต่เป็นการระวังตัวมากขึ้นของเราเอง” (อัจฉรา มาภา, สัมภาษณ์, 17 กันยายน 2540)

“ผู้บริหารวิทยุเนชั่น โดยเฉพาะคุณสุทธิชัย หยุ่นให้ดึงคนฟังเฉพาะกลุ่ม เฉพาะคลื่นเพื่อความชัดเจนของกลุ่มเป้าหมาย” (สมถวิล เทพสวัสดิ์, สัมภาษณ์, 20 กันยายน 2540)

ทั้งนี้ แม้วิทยุเนชั่นจะรับจ้างผลิตรายการวิเคราะห์ข่าวให้กับสถานีต่าง ๆ จำนวน 3 รายการ แต่ทีมงานฝ่ายผลิตรายการมีเพียงทีมเดียวเท่านั้น จึงทำให้การผลิตสคริปต์รายการผลิตออกมาได้เพียงชุดเดียว สคริปต์ดังกล่าวจัดเตรียมสำหรับผู้ดำเนินรายการแต่ละคลื่น ซึ่งขึ้นอยู่กับวิจารณ์ของของผู้ดำเนินรายการว่า ในแต่ละวัน จะนำเสนอข่าวใดเป็นข่าวแรก หรือเป็นข่าวหลัก จะนำเสนอข่าวแรกเหมือนหรือแตกต่างจากในสคริปต์ก็ได้

ในขั้นตอนของการวางแผนการผลิต เจ้าหน้าที่ผลิตสคริปต์รายการจะเริ่มตรวจสอบข่าวว่า หนังสือพิมพ์แต่ละฉบับ และโทรทัศน์แต่ละช่องนำเสนอข่าวประเภทใดเป็นข่าวหลัก และข่าวที่รองลงมา รวมทั้งการพูดคุยกับผู้ดำเนินรายการ หรือหัวหน้าฝ่ายข่าว นอกจากการวางแผนเพื่อผลิตสคริปต์รายการแล้ว เจ้าหน้าที่ผลิตสคริปต์รายการ และผู้ดำเนินรายการจะต้องวางแผนในการติดต่อสัมภาษณ์แหล่งข่าวที่เกี่ยวข้องกับข่าวหลักในแต่ละวัน ซึ่งถือเป็นกระบวนการในการคัดเลือกแหล่งข่าว หรือบุคคลสำคัญที่จะสัมภาษณ์ในรายการ

อย่างไรก็ตาม เนื่องจากการทำงานของฝ่ายผลิตดำเนินไปในลักษณะงานประจำวันต่อวัน (Routine) และเป็นรายการสด บางครั้งอาจเกิดปัญหาไม่สามารถติดต่อแหล่งข่าว หรือบุคคลสำคัญในข่าวหลักเข้ามาสัมภาษณ์ในรายการในแต่ละวันได้ ฝ่ายรายการก็จะเลือกแหล่งข่าวในระดับรองลงไป หากไม่สามารถหาแหล่งข่าวที่สำคัญที่สุดได้ หรือระดับรองลงมาได้ สุทธิชัย หยุ่น จะติดต่อทางโทรศัพท์มายังฝ่ายรายการให้เชื่อมสัญญาณออกอากาศพร้อมกับรายการ “สายตรงไอทีวี” ทางสถานีโทรทัศน์ไอทีวี

“คุณสุทธิชัยมักจะโทรศัพท์มาถามว่า วันนี้ นัดใครสัมภาษณ์ จะเน้นเรื่องแหล่งข่าวมาก ให้เอาคนที่อยู่ในข่าวมาสัมภาษณ์ เพราะจะพูดได้ดีที่สุด เพราะมันสื่อโดยตรง คนถามก็ถามตรง ๆ คุณสุทธิชัย จะไม่เห็นเนื้อหาข่าว แต่จะเน้นแหล่งข่าว เพราะอาจจะได้อะไรเด็ด ๆ จากแหล่งข่าวเพิ่มอีก อาจจะหลุดอะไรมาอีกก็ได้...” (สมถวิล เทพสวัสดิ์, สัมภาษณ์, อ้างแล้ว)

นี่คือ ขั้นตอนเตรียมการผลิตสคริปต์รายการวิเคราะห์ข่าวของวิद्यุเนชั่นที่จะต้องติดต่อแหล่งข่าวที่สำคัญเพื่อการสัมภาษณ์ในรายการให้ได้ ซึ่ง สุทธิชัย หยุ่น ยังมีบทบาทสำคัญในการตรวจสอบดูว่า ในแต่ละวันฝ่ายรายการนัดใครสัมภาษณ์ได้บ้าง การสัมภาษณ์ของผู้ดำเนินรายการเป็นอย่างไร ทั้งนี้ หากไม่สามารถตามแหล่งข่าวที่สำคัญเข้าในรายการวิเคราะห์ข่าวได้ วิद्यุเนชั่นจะใช้รูปแบบการเชื่อมสัญญาณกับสถานีโทรทัศน์ไอทีวี ที่เนชั่นมีหุ้นส่วนในการผลิตข่าวให้กับสถานีโทรทัศน์แห่งนี้ เพื่อถ่ายทอดรายการ “สายตรงจากไอทีวี” พร้อม ๆ กัน

อย่างไรก็ดี เนื่องจากการแข่งขันด้านความเร็ว ไม่ว่าจะเป็นข่าวต้นขั้วโมง หรือรายการวิเคราะห์ข่าวเป็นปัจจัยสำคัญของสื่อวิद्यุ ทำให้สถานีวิทยุด้านข่าวสาร และสาระที่อยู่ไม่ต่ำกว่า 6 สถานีต่างก็ต้องแย่งสัมภาษณ์แหล่งข่าวที่มีความสำคัญที่สุดในวันนั้น ดังนั้น ในบางครั้งวิद्यุเนชั่นจะใช้วิธีการนัดสัมภาษณ์แหล่งข่าวก่อนจะเข้าสู่รายการจริง โดยเฉพาะรายการวิเคราะห์

ข่าวในช่วงเช้า อาจจะใช้วิธีการอัดเทปสัมภาษณ์ไว้ล่วงหน้าในเวลาประมาณ 07.00 น. และในเวลา 08.00 น. ก็จะนำเทปสัมภาษณ์ดังกล่าวมาออกอากาศพร้อม ๆ กันทั้งรายการ “เก็บตกจากเนชั่น” และรายการ “พูดจาประสาข่าว” ซึ่งอาจจะเรียกได้ว่าเป็นการเปิดเทปสัมภาษณ์รวมการเฉพาะกิจของวิทยุเนชั่น

นอกจากนี้ เนื่องจากฝ่ายรายการต้องติดต่อสัมภาษณ์นักการเมืองบ่อยครั้งมาก ทำให้ผู้ดำเนินรายการ และเจ้าหน้าที่ฝ่ายรายการสามารถสร้างความสัมพันธ์กับแหล่งข่าวประเภทนี้จนบางครั้งวิทยุเนชั่นเคยมีแหล่งข่าวตายตัวที่สามารถติดต่อเข้ารายการได้อย่างรวดเร็ว เช่น นายแพทย์เปรมศักดิ์ เพียยุระ โฆษกพรรคความหวังใหม่, นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ สส.พรรคประชาธิปัตย์

“ผู้ดำเนินรายการบางคน อย่างเช่น สรยุทธ (สุทัศนะจินดา) สามารถติดต่อกับอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะได้อย่างรวดเร็ว และจะให้สัมภาษณ์กับสรยุทธ เท่านั้น ถ้าเป็นผู้ดำเนินรายการคนอื่นก็จะไม่ให้สัมภาษณ์ . . .” (สมถวิล เทพสวัสดิ์, สัมภาษณ์, อ้างแล้ว)

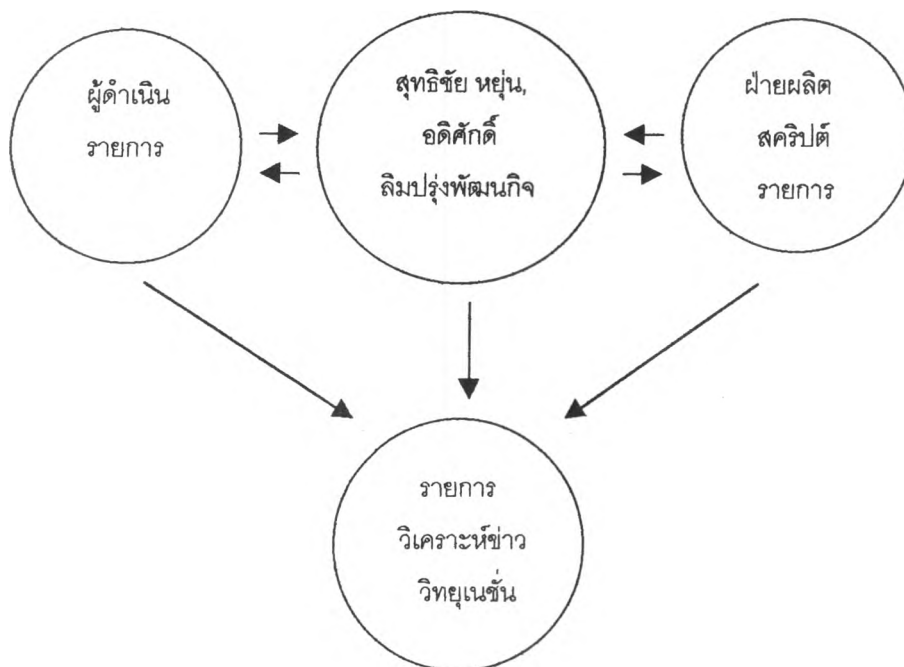
“สำหรับแหล่งข่าวที่แน่นอนตายตัวมีบางส่วนหนึ่ง แต่พยายามจะให้เป็นกลาง ความเป็นมาตรฐานของวิทยุเนชั่นว่า แยกของเราแต่ละคนที่เชิญมา นั่นคือ เราเลือกสรรแล้ว เราคัดเลือกแล้ว ให้เขารู้สึกว่า เขามีเกียรติในการที่จะมาร่วมรายการกับเรา เวลาที่เราโทรนัดแหล่งข่าว เราไม่ใช่เซลล์แมน ที่จะไปขายของ ที่จะต้องอ้อนวอนว่า เขาจะต้องมาร่วมรายการกับเรา ถึงแม้ว่าเราจะมีคู่แข่งอีกหลายคลื่น เวลาเกิดข่าวขึ้นมา 3 - 4 คลื่นก็ต้องการบุคคลในข่าวเช่นเดียวกัน เราไม่ได้ติดต่อแบบเซลล์ขายของที่ต้องเอาใจ แต่จะพูดถึงเหตุผลที่เราต้องทำหน้าที่สื่อมวลชน เหตุผลที่เขาเป็นของประชาชน หรือรับผิดชอบงานที่เกี่ยวข้องกับความสะดวกสบายหรือความทุกข์ร้อนของประชาชนเป็นหลัก จะกระตุ้นตรงนี้ให้เข้าร่วมรายการ แต่ถ้ารู้จักกันมาก่อนจะพูดได้ง่ายขึ้น” (ยุทธนา กระบวนแสง, สัมภาษณ์, 25 กันยายน 2540)

ทั้งนี้ อาจกล่าวได้ว่า หากผู้ดำเนินรายการวิทยุเนชั่นใช้วิธีการสัมภาษณ์แหล่งข่าวประจำบ่อยครั้ง จะส่งผลกระทบต่อความไม่หลากหลายในการนำเสนอรายการข่าว เนื่องจากจะเกิดความไม่สมดุลย์ในเนื้อหาข่าว จนอาจจะกลายเป็นความไม่เป็นกลางในมิติของเวลาในการสัมภาษณ์ได้ แต่เนื่องจากการทำงานของฝ่ายรายการที่ต้องดำเนินการในรูปแบบวันต่อวัน และเป็นรายการสด จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ฝ่ายผลิตสคริปต์รายการจะต้องหาแหล่งข่าว หรือบุคคลสำคัญเข้าสัมภาษณ์ในรายการให้ได้ ดังนั้น แหล่งข่าวประจำจึงเป็นทางออกทางหนึ่ง

อย่างไรก็ดี จากการสังเกตของผู้วิจัยเกี่ยวกับการติดต่อแหล่งข่าวของวิทยุเนชั่นเพื่อการสัมภาษณ์ในรายการ พบว่า ฝ่ายรายการสามารถติดต่อแหล่งข่าว หรือบุคคลสำคัญได้ไม่ยากจนเกินไปนัก ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงภาพความเป็นเนชั่นในความโดดเด่นของการนำเสนอข่าวสาร ทำให้การติดต่อแหล่งข่าวกระทำได้ค่อนข้างง่าย

“เพราะความเป็นเนชั่น และความเป็นสุทธิชัยคู่กัน คุณสุทธิชัยจัดมานานแล้ว แม้เดี๋ยวนี้ ไม่ได้จัดรายการ แต่เวลาพูดถึงเนชั่น ตามแขกสัมภาษณ์ก็จะได้ค่อนข้างง่าย เป็นโชคดีของคน que มาทำที่หลังที่ไม่ต้องตามจ้อ. . . “ (กนก รัตน์วงศ์กุล,สัมภาษณ์,อ้างแล้ว)

แผนภาพที่ 6 แสดงผู้ที่มีส่วนในการกำหนดสคริปต์รายการวิเคราะห์ข่าววิทยุเนชั่น

ประเภทของแหล่งข้อมูลวิทยุเนชั่น

จากการสังเกตการณ์ของผู้วิจัย พบว่า วิทยุเนชั่นมีแหล่งข้อมูลข่าวสารจาก 2 ประเภท ได้แก่

1. ข้อมูลข่าวสารภายในเครือเนชั่น
2. ข้อมูลข่าวสารจากแหล่งภายนอก

เราสามารถแบ่งข้อมูลภายในเครือเนชั่น ได้ดังนี้

1. สำนักข่าวเนชั่น หรือ NNA (Nation News Agency)

สำนักข่าวเนชั่นนับเป็นแหล่งข้อมูลสำคัญของเครือเนชั่น รวมทั้งกองบรรณาธิการวิทยุเนชั่น ที่ไม่มีผู้สื่อข่าวประจำกองบรรณาธิการโดยเฉพาะ สำนักข่าวเนชั่นเป็นหน่วยงานที่ถูกจัด

ตั้งขึ้นมาใหม่ หลังจากที่เครือข่ายประสบความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจทางด้านสิ่งพิมพ์ ด้วยเป้าหมายที่ต้องการขยายธุรกิจข้ามสื่อ เมื่อปี พ.ศ. 2539 มีเป้าหมายเพื่อเป็นหน่วยงานกลาง และเป็นฐานข้อมูลให้กับสื่อสิ่งพิมพ์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ทั้งวิทยุกระจายเสียง และวิทยุโทรทัศน์ รวมทั้งการรองรับการขยายตัวธุรกิจสื่อด้านอื่น ๆ ต่อไปในอนาคต

การจัดเก็บข้อมูลข่าวสารของสำนักข่าวเนชั่น ใช้ระบบคอมพิวเตอร์ออนไลน์ และระบบคอมพิวเตอร์เครือข่ายภายในองค์กร หรือ LAN ส่งไปยังกองบรรณาธิการต่าง ๆ ในเวลาเดียวกัน ทำให้กองบรรณาธิการแต่ละฝ่ายตรวจสอบข่าวในแต่ละวันได้ ที่สำคัญจะทำให้กองบรรณาธิการแต่ละส่วนไม่ “ตกข่าว” และเป็นการลดต้นทุนการผลิต หลังจากที่เครือข่ายงานเพิ่มมากขึ้น มีกองบรรณาธิการข่าวเพิ่มขึ้น

“การมีสำนักข่าวเนชั่นขึ้นมา มันช่วยให้กองบรรณาธิการสิ่งพิมพ์ลดความกังวลในเรื่องของข่าวประจำวันที่ต้องเอาหนักข่าวให้คัพเวอร์ทุก ๆ beat มันไม่มีความจำเป็น (หนังสือพิมพ์) กรุงเทพธุรกิจกับเนชั่นจะเสนอข่าวในเชิงลึกมากขึ้น . . . แต่สื่อวิทยุเป็นการรายงานข่าวที่เกิดขึ้นประจำวันมากกว่า . . . ถ้าเราไม่มีกลไกของสำนักข่าวเนชั่นขึ้นมา เราจะปรับตัวลำบากมาก สิ่งพิมพ์แข่งกับวิทยุลำบากมาก เพราะว่า จะต้องมึนข่าวตลอด รวมทั้งกังวลว่า จะตกข่าวนี้นะ ข่าวโน้น แต่การที่มีสำนักข่าวเนชั่นที่เป็นคล้าย ๆ การพูลข่าว หรือตะกร้าข่าว ช่วยทำให้สื่อในเครือข่ายได้ใช้ประโยชน์จากข่าว แล้วเอาไปปรุงแต่ง เพื่อให้เหมาะสมกับสื่อของตัวเอง . . . มันเป็นการเสริมซึ่งกันและกัน” (อดิศักดิ์ ลิ้มปทุมพัฒนกิจ, สัมภาษณ์, อ่างแล้ว)

ทั้งนี้ สำนักข่าวเนชั่นอาจจะช่วยเสริมข่าวประจำวัน หรือข่าวสถานการณ์ให้กับสื่อสิ่งพิมพ์ของเครือข่ายได้เป็นอย่างดี แต่จะขัดแย้งอย่างรุนแรงกับธรรมชาติของสื่อวิทยุที่ต้องการความรวดเร็วในการรายงาน จากการที่ผู้วิจัยเริ่มทำงานร่วมกับกองบรรณาธิการวิทยุเนชั่นใน “ยุคบุกเบิก” คือ ช่วงที่วิทยุเนชั่นเริ่มดำเนินธุรกิจครั้งแรกพร้อมกับสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย กรมประชาสัมพันธ์เอฟเอ็ม 97.0 เมกะเฮิร์ตซ์ เมื่อปี พ.ศ. 2535 จะสังเกตได้ว่ากองบรรณาธิการวิทยุเนชั่นในขณะนั้น จะมีผู้สื่อข่าวประจำของกองบรรณาธิการวิทยุเอง ซึ่งจะประจำการณ้อยู่ตามสถานที่ราชการ และแหล่งข่าวสำคัญต่าง ๆ ทำให้การรายงานข่าวด่วนขึ้นต้นชั่วโมงเป็นไปได้ด้วยความสด ใหม่ และรวดเร็ว ส่วนการรายงานข่าวเช้ารายการวิเคราะห์ข่าวก็ดำเนินไปด้วยความราบรื่น แต่เมื่อมีการจัดตั้งสำนักข่าวเนชั่น ส่งผลให้การรายงานข่าวต้นชั่วโมงของวิทยุเนชั่นลดความเร็วลง ในขณะที่ฝ่ายรายการ ซึ่งใช้ข้อมูลจากสำนักข่าวเนชั่นเป็นหลัก ก็ได้รับผลกระทบเช่นเดียวกัน เพราะผู้สื่อข่าวของสำนักข่าวเนชั่นจะขึ้นตรงต่อสำนักข่าวเนชั่น ไม่ได้ขึ้นตรงต่อกองบรรณาธิการวิทยุเนชั่นเหมือนเมื่อก่อน นอกจากนี้ ผู้สื่อข่าวของสำนักงานเนชั่นจะต้อง “รายงานเสียง” เข้ามายังกองบรรณาธิการวิทยุ และจะต้องเก็บรายละเอียดของข่าวทั้งหมด เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของสื่อสิ่งพิมพ์ ซึ่งบางครั้งจะเกิดปัญหาในการรายงานข่าวเช้ารายการได้

“การทำงานในขณะนี้ ชาวไมค้อยัน ชาวซ่า เนื่องจากผู้สื่อข่าวส่งข่าวซ่า เพราะสำนักข่าวเนชั่นเป็นระบบสำนักข่าวรวม นักข่าวต้องส่งข่าวให้หนังสือพิมพ์ วิทยุ เมื่อส่งให้วิทยุต้องส่งข่าวเบรกเป็นประเด็นสั้น ๆ แล้วต้องรายงานเสียง ส่วนรายละเอียดได้รู้ตอนเย็น เมื่อนักข่าวส่งให้หนังสือพิมพ์ ทำให้ข่าวซ่า แก้ปัญหาโดยการให้นักข่าวรายงานรายละเอียดเรื่องราวทั้งหมดในช่วงจัดรายการช่วงเย็น แต่บางทีอยากได้แหล่งข่าวที่เกี่ยวข้องกับข่าวนั้นมาสัมภาษณ์เอง บางทีนักข่าวรายงานตั้ง 10 นาที เสียเวลา แต่ถ้าแหล่งข่าวเข้ามาก็สามารถพูดคุยได้ชัดเจนขึ้น” (สมถวิล เทพสวัสดิ์, สัมภาษณ์, อ้างแล้ว)

การก่อกำเนิดของสำนักข่าวเนชั่น ด้วยเป้าหมายที่ต้องการให้เป็นฐานข้อมูลกลางของเครือเนชั่น และเป็นกลไกหนึ่งในการผลิตข่าวป้อนสื่อในเครือเนชั่นทั้งหมด เป็นสิ่งที่น่าสนใจอย่างยิ่งในระบบโครงสร้างที่มีการปรับเปลี่ยนให้ “ภาคธุรกิจเอกชน” ผลิตรายการข่าวทางวิทยุกระจายเสียงเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากในมิติของผู้บริหารบริษัทธุรกิจเอกชนแล้ว อุดมคติขององค์กร (Organization Ideology) มีเป้าหมายเพื่อการแสวงหากำไร และการบริการข่าวสารประกอบกับสภาวะวิกฤติทางเศรษฐกิจในยุคปัจจุบันนี้ จะเห็นได้ว่า กลไกดังกล่าวสามารถที่จะลดต้นทุนการผลิตได้เป็นอย่างดี เพราะผู้สื่อข่าวส่วนใหญ่จะต้องเข้าสู่ระบบสำนักข่าวเนชั่น ทำให้สามารถลดจำนวนผู้สื่อข่าวลงได้ แต่จะเกิดความขัดแย้งในแง่ของอุดมคติของความเป็นมืออาชีพ (Professional Ideology) ของผู้ที่อยู่ในระดับปฏิบัติงานที่ต้องการสร้างงานที่สร้างสรรค์ และการนำเสนอข่าวที่รวดเร็วทางสื่อวิทยุกระจายเสียง

ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่า การใช้ระบบการพูลข่าว ทำให้เครือเนชั่นสามารถลดต้นทุนการจ้างนักข่าวประจำกองบรรณาธิการต่าง ๆ ลงได้ ทำให้ช่วยประหยัดรายจ่ายที่ซ้ำซ้อนกันลงได้ แต่จะส่งผลกระทบต่อการทำงานของกองบรรณาธิการที่ไม่มีผู้สื่อข่าวประจำ อย่างกองบรรณาธิการวิทยุทั้งในส่วนของฝ่ายข่าว และฝ่ายรายการ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อความรวดเร็ว และประสิทธิภาพในการรายงานข่าวทางสื่อวิทยุอย่างไม่อาจหลีกเลี่ยงได้

2. กองบรรณาธิการหนังสือพิมพ์เดอะ เนชั่น และกองบรรณาธิการหนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ

เมื่อมีการจัดตั้งสำนักข่าวเนชั่นขึ้นมาแล้ว ฝ่ายผลิตสคริปต์รายการวิเคราะห์ข่าวใช้ข้อมูลจากกองบรรณาธิการหนังสือพิมพ์เดอะ เนชั่น และหนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจน้อยลง เนื่องจากข้อมูลจะไม่แตกต่างจากข้อมูลที่ได้จากสำนักข่าวเนชั่น แต่ยังคงมีข้อมูลบางส่วนที่ฝ่ายรายการยังคงต้องใช้ในช่วงของการจัดรายการ เช่น ในกรณีที่ผู้สื่อข่าวของหนังสือพิมพ์เดอะ เนชั่น หรือกรุงเทพธุรกิจเดินทางไปทำข่าวในต่างประเทศ ผู้ดำเนินรายการจะเชิญผู้สื่อข่าวดังกล่าวมาสัมภาษณ์ในรายการด้วย ซึ่งถือเป็นการนำเสนอข่าวสารที่ได้มาให้ครบทุกสื่อ ทั้งสื่อสิ่งพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์

3. Wire Service

เครื่องเขียนบอกรับเป็นสมาชิก Wire Service ได้แก่ สำนักข่าวรอยเตอร์, สำนักข่าวเอพี, สำนักข่าวยูพีไอ ของสหรัฐ สำนักข่าวเอเอฟพีของฝรั่งเศส และสำนักข่าวเกียวโด ของญี่ปุ่น โดยผ่านระบบคอมพิวเตอร์ ATEX ซึ่งวิทยุเนชั่นสามารถนำมาใช้ได้ในส่วนของผู้สื่อข่าวต่างประเทศ โดยผู้สื่อข่าวต่างประเทศจะนำข่าว และบทวิเคราะห์ข่าวต่างประเทศมาแปลจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย สำหรับออกอากาศในช่วงข่าวสั้นต้นชั่วโมง และนำไปรายงานในช่วงข่าวต่างประเทศของรายการวิเคราะห์ข่าวด้วย

ดังนั้น ผู้สื่อข่าวต่างประเทศวิทยุเนชั่นจึงทำหน้าที่คาบเกี่ยวระหว่างผู้สื่อข่าวกับฝ่ายรายการ เนื่องจากต้องแปลข่าวต่างประเทศนำมารายงานในช่วงข่าวสั้นต้นชั่วโมง รวมทั้งการผลิตสคริปต์รายการช่วงข่าวต่างประเทศ เพื่อนำไปรายงานหรือให้ผู้ดำเนินรายการนำไปใช้ในการจัดรายการด้วย

4. ห้องสมุดภายในบริษัท

เครื่องเขียนเริ่มเข้าสู่ธุรกิจสื่อจากการผลิตสื่อสิ่งพิมพ์ พัฒนาการอันยาวนานกว่า 26 ปี ทำให้เครื่องเขียนมีฐานข้อมูลประเภทข่าวสารจำนวนมาก ดังนั้น ห้องสมุดภายในของเครื่องเขียน จึงเป็นแหล่งที่เก็บรวบรวมฐานข้อมูลที่สำคัญ และเป็นประโยชน์สำหรับการค้นคว้าทางด้านข่าวสารได้เป็นอย่างดี ปัจจุบัน ห้องสมุดเนชั่นเปลี่ยนแปลงการจัดเก็บระบบเอกสารจากระบบตัดปะ (Clipping service) มาเป็นระบบการจัดเก็บข้อมูลในคอมพิวเตอร์ ซึ่งจะทำให้การค้นคว้าข้อมูลมีความสะดวกมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ เนื่องจากเป็นห้องสมุดที่มีการจัดระบบข้อมูลที่ดี ช่วยให้การค้นคว้าเป็นไปอย่างสะดวก ทำให้ห้องสมุดเครื่องเขียนเคยได้รับรางวัลห้องสมุดดีเด่นจากสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยประจำปี พ.ศ. 2534 ด้วย

ทั้งนี้ กองบรรณาธิการแต่ละส่วนสามารถใช้ห้องสมุดเนชั่นได้ แต่ส่วนใหญ่แล้วจะเป็นความสนใจส่วนตัวของผู้สื่อข่าว รีไรเตอร์ หรือผู้ดำเนินรายการที่จะใช้ห้องสมุดเป็นแหล่งข้อมูลในการค้นคว้าหาความรู้

ข้อมูลจากแหล่งภายนอก ได้แก่

1. สำนักข่าวไทยขององค์การสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทย หรือ อ.ส.ม.ท.

วิทยุเนชั่นบอกรับการเป็นสมาชิกสำนักข่าวไทยขององค์การสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทย หรือ อ.ส.ม.ท. ผ่านทางเว็บไซต์ อ.ส.ม.ท. ซึ่งประกอบด้วยข่าวการเมือง เศรษฐกิจ สังคม กีฬา และต่างประเทศในแต่ละวัน โดยผู้สื่อข่าว และฝ่ายรายการของวิทยุเนชั่นสามารถที่

จะตรวจสอบความถูกต้องกับข่าวการเมือง เศรษฐกิจ สังคม ของสำนักข่าวเนชั่น รวมทั้งการดึงข้อมูลบางส่วนที่ไม่มีการรายงานในสำนักข่าวเนชั่น มาผลิตเป็นสคริปต์รายการ

การมีแหล่งข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบดังกล่าว ทำให้การรายงานข่าวต้นชั่วโมง และการผลิตสคริปต์รายการวิเคราะห์ข่าวมีความถูกต้อง และมีประสิทธิภาพขึ้น ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อรับฟังรายการด้วย

2. ฝ่ายข่าวสถานีโทรทัศน์ไอทีวี

เนื่องจากสถานีโทรทัศน์ไอทีวี เป็นสถานีที่เครื่องเนชั่นมีส่วนในการร่วมถือหุ้นและรับผลิตรายการข่าวให้กับบริษัทสยาม อินโฟเทคนเมนท์ จำกัด ซึ่งเป็นบริษัทที่ประมูลสถานีโทรทัศน์ไอทีวี โทรทัศน์เสรีได้ ฝ่ายข่าวสถานีโทรทัศน์ไอทีวี จึงเป็นอีกแหล่งข่าวหนึ่งที่วิทยุเนชั่นใช้ในการตรวจสอบความถูกต้องของข่าว ในขณะที่สุทธิชัย หยุ่น และสรยุทธ สุทัศนะจินดา ผู้ดำเนินรายการวิเคราะห์ข่าววิทยุเนชั่นต้องแบ่งเวลาส่วนหนึ่งให้กับการจัดรายการทางสถานีโทรทัศน์ไอทีวีด้วย ดังนั้น หากมีการสัมภาษณ์บุคคลสำคัญ หรือแหล่งข่าวที่สำคัญทางสถานีโทรทัศน์ไอทีวีแล้ว ผู้ดำเนินรายการอาจจะนำเทปรายการมาออกอากาศซ้ำทางสื่อวิทยุ สำหรับผู้ที่พลาดรายการทางสถานีโทรทัศน์ไอทีวี

อย่างไรก็ดี อาจกล่าวว่า การนำเทปรายการดังกล่าวมาออกอากาศทางวิทยุอีกครั้งจะเป็นผลดีต่อผู้ดำเนินรายการที่ไม่ต้องจัดรายการในช่วงเวลาดังกล่าว หรือผลิตรายการซ้ำ แต่ในด้านผู้ฟัง อาจจะทำให้เกิดการรับฟังข้อมูลข่าวสารที่ไม่มีความหลากหลายได้ เนื่องจากเป็นข้อมูลชุดเดียวกับทางสถานีโทรทัศน์ไอทีวี

3. หนังสือพิมพ์ และนิตยสารจากต่างประเทศ

หนังสือพิมพ์ และนิตยสารต่างประเทศที่วิทยุเนชั่นนำมาใช้ในการผลิตสคริปต์รายการ ได้แก่ หนังสือพิมพ์ดิ เอเชียน วอลล์สตรีท เจอร์นัล (The Asean Wall street Journal) นิตยสารเอเชีย วีค (Asia Week) นิตยสารฟาร์อีสเทิร์นอีโคโนมิก รีวิว (Far Eastern Economic Review) โดยเฉพาะบทวิเคราะห์ทางด้านเศรษฐกิจ และการเมืองต่างประเทศ ส่วนใหญ่จะใช้เป็นข้อมูลเสริมในการจัดรายการวิเคราะห์ข่าว

4. สถานีโทรทัศน์ซีเอ็นเอ็น และสถานีโทรทัศน์บีบีซี

สำหรับฝ่ายข่าวต่างประเทศ นอกจากได้รับข้อมูลข่าวต่างประเทศจาก Wire Service แล้ว ฝ่ายข่าวต่างประเทศยังต้องเฝ้าติดตามการรายงานข่าวทางสถานีโทรทัศน์ซีเอ็นเอ็นของ

สหรัฐอเมริกา และสถานีโทรทัศน์บีบีซีของสหราชอาณาจักรด้วย เพื่อจะได้นำการรายงานภาพข่าวที่ปรากฏผ่านสื่อโทรทัศน์มาเป็นการเล่าข่าวทางสื่อวิทยุกระจายเสียง

2. ชวงนำเสนอรายการ

การจัดรายการวิเคราะห์ข่าว

สุทธิชัย หยุ่น กล่าวถึงนโยบายหลักของการจัดรายการวิเคราะห์ข่าววิทยุว่า “นโยบายหลักที่มอบให้กับผู้ดำเนินรายการมีนโยบายเพียงข้อเดียว คือ ขอให้ดำเนินรายการในลักษณะหรือหลักการของความเป็นนักจัดรายการวิชาชีพวิทยุ โดยไม่สนใจว่า ผลประโยชน์ของใคร กลุ่มไหน พรรคการเมืองไหน กลุ่มผลประโยชน์ไหนจะได้รับการกระทบ ขอให้เอาความจริงเข้าไปรายงาน แล้วก็วิเคราะห์ ไม่เคยบอกกับผู้ดำเนินรายการว่า ให้เชียร์คนนี้ คนนั้น . . . ” (สัมภาษณ์,อ้างแล้ว)

สอดคล้องกับอดีตคดี ลิ้มปรั่งพัฒน์กิจ บรรณาธิการหนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ ที่มองว่า “นโยบายหลักในการดำเนินรายการวิทยุเหมือนกันนโยบายอื่น ๆ ในเครือเนชั่น คือ ข่าวที่ผลิตออกไป จะต้องมีความเป็นมืออาชีพมากที่สุด สร้างความน่าเชื่อถือให้กับสังคมมากที่สุด เพราะว่า สิ่งนี้เป็นสิ่งที่สำคัญ มีค่ามากที่สุดของเครือเนชั่น 26 ปี ข่าวของเรารายงานด้วยความเป็นธรรมให้กับทุกฝ่าย สร้างความน่าเชื่อถือให้กับสังคมได้ เราไม่อิงแอบกับผลประโยชน์ของกลุ่มการเมือง กลุ่มธุรกิจใด ๆ เริ่มจากการทำเนชั่น กรุงเทพ วิทยุ และโทรทัศน์ เป็นนโยบายเดียวกัน . . . ” (สัมภาษณ์,อ้างแล้ว)

อย่างไรก็ตาม ดูเหมือนว่า ในส่วนของการรายงานข่าว และการจัดรายการวิเคราะห์ข่าวทางสื่อวิทยุ นั้น ต้องเพิ่มการใช้ความเร็วของสื่อให้เกิดประโยชน์ที่สุด ให้คู่กรณีทั้งสองฝ่าย หรือมากกว่านั้นได้มีโอกาสชี้แจงข้อเท็จจริงในเวลาใกล้เคียง หรือรวดเร็วพอ ๆ กันให้มากที่สุด และการให้ความเป็นธรรมกับทุกฝ่ายมากที่สุดด้วย

ส่วนผู้ที่ปฏิบัติงานจริง ๆ ในฐานะผู้ดำเนินรายการ “พูดจาประสาข่าว” สรยุทธ สุทัศนะจินดา มองว่า การจัดรายการวิเคราะห์ข่าวนั้น เป็นการทำตามหน้าที่ของสื่อมวลชนมืออาชีพ โดยใช้ความเป็นเนชั่นเป็นหลัก

“ความเป็นเนชั่น คือ คนก็รู้ว่า อย่าไปยุ่งกับมัน เพราะมันทำตามหน้าที่ของมัน คือ ถ้าเนชั่นผิด คุณต้องปิดมัน แต่ถ้ามันไม่ผิด และถ้าคุณจะเอาความเห็นไปกลั่นแกล้งกับมัน ผมเชื่อว่า ไม่มีใครมายุ่ง เพราะมันรู้ว่า เราไม่มีนอกมีใน ถ้าอีกฝ่ายรู้ว่า เรามีนอกมีใน มันก็จะเล่นเราได้ เราก็จะไม่มัวปกป้องตัวเอง แต่ทุกวันนี้ ที่ทำหน้าที่และตอบคำถามของคนได้ คือ เกราะคุ้ม

กันตัวเอง สมมุติว่า จะปิดวิทยุเนชั่น ต้องมีเหตุผลที่ชัดเจน หากผมจะเปิดสถานีเอง ไปทำรายการเอง วันหนึ่งเขากล้าที่จะปิดผม แต่ความเป็นเนชั่น เขาจะไม่กล้าพูด มันก็เลยอยู่ของมันอย่างนี้” (สัมภาษณ์,อ้างแล้ว)

นี่คือ เป้าหมายทางอุดมคติของนักสื่อสารมวลชน ซึ่งมีความเชื่อที่ว่า สื่อมวลชนต้องมีเสรีภาพในการรายงานข่าวตามความเป็นจริง พร้อมกับความรับผิดชอบ และไม่แอบอิงกับกลุ่มผลประโยชน์ใด ๆ ทั้งสิ้น

การจัดรายการวิเคราะห์ข่าวทางวิทยุกระจายเสียงให้มีคนติดตามรับฟัง นอกจากต้องมีสคริปต์รายการที่ดีแล้ว ผู้ดำเนินรายการนับเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการใช้กลวิธีต่าง ๆ เพื่อให้รายการน่าสนใจ ผู้ฟังติดตามฟังรายการอย่างต่อเนื่อง ในการดำเนินรายการวิเคราะห์ข่าววิทยุให้น่าสนใจ ผู้ดำเนินรายการวิทยุเนชั่นมีความเห็นสอดคล้องกันว่า สุธิตชัย หุ่ย่น เป็นต้นแบบสำคัญในการจัดรายการวิเคราะห์ข่าวทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์

สรยุทธ สุทัศนะจินดา บรรณาธิการข่าวการเมืองหนังสือพิมพ์เดอะ เนชั่น ผู้จัดรายการ “พูดจา ประชาชน” ทางสถานีวิทยุสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล เอฟเอ็ม 89.5 เมกะเฮิร์ตซ์ กล่าวยอมรับว่า “ผมเรียนรู้จากสุทธิตชัย เขามีส่วนครบทั้งผม ตอนที่ทำรายการก็จะคิดตามว่าทำไมสุทธิตชัยถึงเลือกประเด็นนี้มาใส่ วิธีการหยิบเรื่องมาผสมผสาน มันไม่มีตำรา แต่คุณเรียนรู้ได้เหมือนกัน...” (สรยุทธ สุทัศนะจินดา,สัมภาษณ์, 28 กุมภาพันธ์ 2541)

“... คุณสุทธิตชัยจะสอนอ้อม ๆ เขาไม่บอกว่า คุณต้องทำอย่างนี้ ๆ แต่เขาใช้วิธีมาจัดรายการกับผม ซึ่งต้องใช้เวลาหลายเดือน ตอนแรกดำเนินรายการร่วมกับสุทธิตชัย ต้องมีมุมมองกว้างขวางขึ้น เหมือนกับเราเคยอยู่ในโลกของการเมือง ขยายมาดูเรื่องของสังคม เศรษฐกิจ ภูมิภาค โลก เพื่อมองเรื่องการเมืองจากมุมมองที่กว้างขึ้น เขาก็สอน ซึ่งเราจะเปลี่ยนไปเองอัตโนมัติ” (สัมภาษณ์,อ้างแล้ว)

กนก รัตน์วงศ์กุล ผู้จัดรายการ “เก็บตกจากเนชั่น” ทางสถานีวิทยุกรมการพลังงานทหาร (วพท.) เอฟเอ็ม 90.5 เมกะเฮิร์ตซ์ กล่าวว่า “...ยอมรับว่า บางครั้งจะเลียนแบบคุณสุทธิตชัย และเชื่อว่า เป็นต้นแบบที่ดี และเชื่อว่า วงการวิทยุโทรทัศน์ ไม่เฉพาะวิทยุ จะหาคนที่ได้ทุกอย่าง Perfect ยาก ที่ทำหนังสือพิมพ์ก็ได้ วิทยุก็ได้ โทรทัศน์ก็ได้ และก็ประสบความสำเร็จในแต่ละแขนงของสื่อด้วย วิทยุก็รู้ว่า ควรพูดอะไร ตรงนี้ต้องทำสเกิป ตรงนี้ต้องใส่สีส้น พอถึงชั่วโมงสองก็ต้องพูดซ้ำ วิเคราะห์กลุ่มเป้าหมายของสื่อแต่ละกลุ่มได้อย่างละเอียด หนังสือพิมพ์ทำอย่างไรให้คนติด โทรทัศน์ต้องเปลี่ยนรูปแบบอย่างไร...”

ทั้งนี้ อาจกล่าวได้ว่า ผู้ดำเนินรายการวิเคราะห์ข่าววิทยุเนชั่นรุ่นใหม่ ไม่ว่าจะเป็น สรยุทธ สุทัศนะจินดา, กนก รัตน์วงศ์กุล และยุทธนา กระบวนแสง ต่างก็พยายามที่จะเลียน

แบบวิธีการจัดรายการวิเคราะห์ข่าวตามแบบฉบับของสุทธิชัย หยุ่น ซึ่งถือเป็นผู้นำคนสำคัญของเครือเนชั่น สอดคล้องกับงานวิจัยที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมองค์กรของยูดี มณีกุล (2538) ที่พบว่าลักษณะขององค์กรเนชั่น คือ การมีผู้นำ 2 คน ได้แก่ ธนาชัย อีรพัฒน์วงศ์ ซึ่งรับผิดชอบด้านบริหารธุรกิจ ทำให้ผู้นำอีกคนหนึ่ง คือ สุทธิชัย หยุ่น สามารถสร้างภาพลักษณ์ของนักสื่อสารมวลชนแบบอุดมคติได้เต็มที่ และใช้ภาพลักษณ์นี้เป็นจุดขายขององค์กร ทางด้านกลุ่มผู้นำรุ่นใหม่ก็มีธรรมชาติของคุณลักษณะพ้องกันในเรื่องความก้าวร้าว แต่เป็นความก้าวร้าวตามความหมายในแง่บวก

กลวิธีการนำเสนอรายการ

ในการดำเนินรายการวิเคราะห์ข่าวนั้น กลวิธีการนำเสนอรายการนับเป็นเทคนิค และรายละเอียดที่ผู้ดำเนินรายการวิเคราะห์ข่าววิทยุเนชั่นแต่ละคนมีวิธีการที่แตกต่างกันออกไป เพื่อให้การจัดรายการดำเนินไปอย่างน่าสนใจที่สุด

“ยิ่งสังคมพัฒนา คุณเอาข่าวมาอ่าน ใครเขาจะฟัง เพราะเขารู้กันหมดแล้วตั้งแต่เมื่อวาน เขาก็อยากรู้ว่า ที่รู้ตั้งแต่เมื่อวาน มันจะนำไปสู่อะไร หรือต้องการคนที่จะบอกว่า เมื่อวานนี้มันเกิดอะไรขึ้นในภาพรวม แล้ววันนี้ ต้องดูอะไรต่อ มันจะเกิดอะไรขึ้น มันต้องคิดกว่าเมื่อวานนี้” (สรยุทธ สุทัศนะจินดา, สัมภาษณ์ อ่างแล้ว)

สรยุทธ สุทัศนะจินดา กล่าวถึงการจัดรายการวิเคราะห์ข่าวของตัวเองด้วยว่า “สังคมไทยมักจะถูกกำหนดว่า ผู้ดำเนินรายการวิทยุห้ามมีความเห็นตลอดเวลา เพราะฉะนั้น จะสังเกตว่า รายการวิทยุทั่วไป จะบอกว่า คนโน้นพูดอย่างโน้น คนนี้ พูดอย่างนี้ นี่คือ รายการวิทยุประเทศไทย ระยะเวลา ผมก็เป็น ระยะเวลา ผมชักไม่ค่อยเชื่อ ก็เลยใส่การรวมประเด็นเหตุการณ์ สรุป แล้วบอกทิศทางของมัน มันจะเป็นกึ่งความเห็น เพียงแต่ไม่ได้เป็นความเห็นที่ชอบ ไม่ชอบวิธีการอย่างนี้ จะไม่เป็นความเห็นอย่างนั้น แต่เป็นความเห็นว่า ถ้าทำอย่างนี้แล้วจะนำไปสู่อะไร หรือมีช่องทางไหนบ้าง หรือถ้าทำอย่างนี้แล้ว โอกาสจะเกิดอะไรขึ้น ความเป็นไปได้ของเรื่องเป็นอย่างไร นี่เป็นความเห็นเหมือนกัน แต่เป็นความเห็นอีกแบบหนึ่ง ไม่ใช่เป็นการแสดงความเห็นว่า ไม่เห็นด้วย หรือเห็นด้วย”

จะสังเกตได้ว่า กลวิธีการนำเสนอรายการวิเคราะห์ข่าวของสรยุทธ สุทัศนะจินดา อาจจะเรียกได้ว่าเป็นไปในรูปแบบของการอธิบายข่าวเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งการอธิบายข่าวนั้น จะต้องอาศัยความสามารถของผู้ดำเนินรายการ ในการที่จะอธิบายเหตุการณ์ให้ผู้รับสารได้เข้าใจสถานการณ์ และภูมิหลังของเรื่องราวต่าง ๆ ซึ่งการอธิบายความข่าวนั้น มักไม่สามารถที่จะหลีกเลี่ยงการสอดแทรกความคิดเห็นของผู้ดำเนินรายการได้ในบางครั้ง นอกจากนี้ สรยุทธ สุทัศนะจินดา ยังมีช่วงเวลาในการวิเคราะห์ข่าวในช่วง “ชั่วโมงข่าว” ทางสถานีโทรทัศน์ไอทีวีด้วย ภาพ

การวิเคราะห์ข่าวที่ปรากฏทางสถานีโทรทัศน์ไอทีวีมีลักษณะไม่แตกต่างจากการวิเคราะห์ข่าวทางรายการ “พูดจาประสาข่าว” ทางสถานีวิทยุสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตเทเวศร์ เอฟเอ็ม 89.5 เมกะเฮิร์ตซ์สักเท่าใดนัก

ในมุมมองของสรยุทธ สุทัศนะจินดา นั้น การนำเสนอรายการวิเคราะห์ข่าวเป็นการใช้รูปแบบการรวมประเด็นเหตุการณ์ การสรุป และการบอกทิศทาง ซึ่งอาจจะเป็นทั้งความเห็นก็ได้ จากจุดนี้ แสดงให้เห็นว่า การวิเคราะห์ข่าวดังกล่าว อาจจะเป็นการชี้แนะไปก็เป็นได้ แทนที่จะเป็นการนำเสนอข้อมูลอย่างรอบด้านแล้วให้ผู้ฟังตัดสินใจเอง อย่างไรก็ตาม จากการที่ผู้วิจัยเคยจัดรายการ “พูดจาประสาข่าว” ร่วมกับสรยุทธ สุทัศนะจินดา พบว่า ในการจัดรายการจะนำข้อมูลจากหลาย ๆ ฝ่ายมารายงาน ซึ่งถือว่าเป็นการนำเสนอข้อมูลอย่างรอบด้าน และมีความพยายามจะใช้กลวิธีการจัดรายการที่หลากหลาย ผสมผสานกันไป เพื่อให้ผู้ฟังสนใจรับฟังรายการ

“วิทยุมีวิธีการที่จะดำเนินรายการให้ลึกซึ้งได้ เมื่อก่อนผมทำเนชั่น นิวส์ทอล์ค เป็นการสัมภาษณ์แบบไม่ใช่เชิงข่าวโดยตรง เชิงเอารายละเอียด ลูกเล่น ยุแหย่ รับสาย ชัดแย้ง เพิ่งมาจับรายการที่เป็นเชิงข่าวจริง ๆ ที่คลื่น 89.5 ช่วงแรก ผมก็อ่อนหัด เพราะว่า ยังดูภาพรวมไม่ออก ผมมักจะเก่งเรื่องใดเรื่องหนึ่ง อย่างเช่น เรื่องที่ดิน ผมศึกษา แต่จุดที่อ่อน คือ ผมดูภาพรวมไม่เป็น หรืออ่อนมาก บางทีข่าวที่เป็นข่าวหนึ่ง ไม่ได้แข็ง แต่ความมีลูกเล่นของมันที่เราจะเชื่อมโยงไปสู่เรื่องอื่นมันมีอย่างไร นี่คือ เทคนิค . . .” (สรยุทธ สุทัศนะจินดา, สัมภาษณ์, อ้างแล้ว)

นอกจากนี้ หากมองถึงที่มาสรยุทธ สุทัศนะจินดาแล้ว จะพบว่า สรยุทธ เริ่มต้นงานข่าวจากสื่อสิ่งพิมพ์มาก่อน ไม่ได้เป็นคนจากวิทยุเนชั่นโดยตรง แตกต่างจากกนก รัตน์วงศ์กุล และ ยุทธนา กระบวนแสงที่ไม่ได้ผ่านงานด้านสื่อสิ่งพิมพ์มาก่อน สรยุทธจึงมองว่า “วิทยุไม่มีจุดไหนที่อ่อนกว่าหนังสือพิมพ์ เพียงแต่ว่า ความละเอียดละไมในการนำเสนอมันสู้หนังสือพิมพ์ไม่ได้ เพราะหนังสือพิมพ์มีเวลา เวลาอ่านแล้วมีข้อมูลที่ซึมซับเข้าไป ผมมองว่า หนังสือพิมพ์ยังเป็นต้นแบบของสื่อมวลชน แต่วิทยุเป็นอีกแบบหนึ่ง มันจะผ่านไป ความขลังของมันจะไม่เท่าหนังสือพิมพ์ แต่หลายคนอาจจะบอกว่า วิทยุมีอิทธิพลกว่า ก็อาจจะจริงบางส่วน ทุกวันนี้ พยายามจะปรับเอาความละเอียดละไมตรงนั้นมาใส่ในวิทยุด้วย ก็คือ ทำอย่างไร ไม่ให้รู้สึกว่าจะไม่ได้อ่านข่าวให้ฟัง ต้องเป็นสื่อกลางถ่ายทอดมาให้ฟัง อธิบายความ โยงอย่างไรให้เกี่ยวกับชีวิตเขา” (สรยุทธ สุทัศนะจินดา, สัมภาษณ์, อ้างแล้ว)

ในขณะที่ยุทธนา กระบวนแสง นักจัดรายการของวิทยุเนชั่น กล่าวถึงกลวิธีการจัดรายการของตัวเองว่า “เรื่องนี้เป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ ข้อมูลต้องถูกต้อง มีแหล่งที่มาอ้างอิงได้ รวดเร็ว ทันเวลา ในส่วนการจัดทำรายการ พยายามทำอย่างไรไปนั่งในจิตใจผู้ฟัง พยายามวิเคราะห์ประเมินว่า ผู้ฟังในวันนั้นสนใจอะไรเป็นหลัก ถ้ามีการรณรงค์เพื่อปลูกจิตสำนึกอะไรก็จะสอด

แทรกเข้าไป แต่ทั้งนี้ทั้งนั้น เราจะดูความต้องการของผู้ฟังเป็นหลัก ให้รายละเอียดทุกแง่มุม และพยายามเป็นกลางที่สุด” (สัมภาษณ์ 25 กันยายน 2540)

ส่วนนกน ก รัตน์วงศ์กุล กล่าวถึงกลวิธีในการนำเสนอรายการของตัวเองว่า “จะต้องมีการเตรียมข้อมูล ทำการบ้าน ในช่วงเวลาที่มีจำกัดเพียง 2 ชั่วโมง ซึ่งจริง ๆ แล้วอาจจะไม่ถึงชั่วโมงด้วยซ้ำไป คุณจะเอาข่าวไหนพูดก่อน พูดหลัง พูดปิดท้าย คุณต้องเตรียมถึงขนาดที่ว่า คุณจะพูดข่าวที่หนึ่งคุณจะพูดอย่างไร...”

จะเห็นได้ว่า กลวิธีในการจัดรายการวิเคราะห์ข่าวให้น่าสนใจนั้น มีรายละเอียดที่ต้องพิจารณาในหลายด้าน เริ่มจากสคริปต์รายการที่ถูกต้อง การนำเสนอข้อมูลข่าวสารอย่างหลากหลายในประเด็นปัญหาเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ความรวดเร็ว การอธิบายข่าว ความพยายามที่จะนำเสนอรายละเอียดในทุกแง่มุม และความเป็นกลาง ซึ่งเป็นไปตามคุณลักษณะข่าวที่ดี และคุณค่าของข่าว (News Value) อย่างไรก็ตาม ในส่วนความเป็นกลางนั้น เป็นไปได้ยากมาก เพราะบางครั้งนักข่าว มักใช้อารมณ์ความรู้สึก และความเห็นส่วนตัวลงไปปะปนในเวลารายงานข่าว หรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ซึ่งจะทำความมีอคติ และความลำเอียงเกิดขึ้นได้ อย่างไรก็ตาม ความยุติธรรม และความเป็นกลางยังเป็นสิ่งสำคัญที่นักข่าวจะต้องระลึกถึง และปฏิบัติตามให้ได้ (ดร.ณิหิรัญ วัณษ์, 2529)

การสัมภาษณ์บุคคลในข่าว ประเด็นหลักที่นำเสนอ และลีล่าน้ำเสียง

หากจะเจาะลึกลงไปในเรื่องการวิเคราะห์ข่าววิทยุเนชั่นแล้ว จะพบว่า การสัมภาษณ์แหล่งข่าว หรือบุคคลสำคัญในข่าว เป็นหัวใจ หรือเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ทำให้รายการวิเคราะห์ข่าวมีความน่าสนใจติดตาม และมีสีสัน

“...เราต้องสัมภาษณ์บุคคลในข่าว คือบุคคลที่เป็นข่าว มีความรู้ความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับข่าวนั้น ๆ ในการให้ความรู้ความเข้าใจ หรือตกอยู่ในกระแสข่าว ไม่ว่าทั้งทางบวกหรือทางลบ เมื่อได้แล้ว ก็อยู่ที่ผู้ดำเนินรายการจะเปิดประเด็น หรือพยายามจะซักถาม พยายามจะทำข้อเท็จจริงให้เกิดขึ้นมากที่สุดว่า เขาเป็นจริงอย่างที่ป็นข่าวหรือไม่ อย่างไร หรือข่าวที่มีออกมาอย่างนี้ ลึก ๆ ลงไปจริง ๆ มีอะไรมากไปกว่านี้หรือไม่ เราทราบข่าวที่เกิดขึ้นขณะนี้ background ของข่าวคืออะไร พอมาถึงจุดที่ข่าวเกิดต่อไปจะเป็นอย่างไร เรื่องประเด็นข่าวเป็นตัวกำหนด” (ยุทธนา กระบวนแสง, สัมภาษณ์, อ้างแล้ว)

ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่า นโยบายในการสัมภาษณ์แหล่งข่าว เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงมากที่สุด โดยการทำให้ตัวเป็นฝ่ายตรงข้ามกับฝ่ายที่ผู้ดำเนินรายการสัมภาษณ์ จึงเป็นนโยบายที่สำคัญอย่างยิ่งที่สุทธิชัย หยุ่น ได้มอบให้กับผู้ดำเนินรายการวิเคราะห์ข่าวของวิทยุเนชั่น

“ถ้าเราเอารัฐบาลมาให้สัมภาษณ์ เราจะถามแทนฝ่ายค้าน อย่าถาม pro รัฐบาล อย่าถามคำถามที่โอ้อวดตัวเอง ถ้าสัมภาษณ์ฝ่ายค้าน อย่าให้ตัวรัฐบาลอย่างเดียว ต้องถามเหมือนกับฝ่ายรัฐบาล หรือถ้าเป็นรัฐบาลคุณจะทำอย่างไร แต่ถ้าเกิดมาอยู่ด้วยกัน (ทั้งฝ่ายค้านและฝ่ายรัฐบาล) เราก็ต้องถามแทนประชาชน เราต้องถามสิ่งที่เข้าใจง่าย ไม่อ้อมค้อม เยิ่นเย้อ” (อรสา มุขเตียรย์, สัมภาษณ์, อ้างแล้ว)

ส่วนนกนก รัตน์วงสกุล ผู้ดำเนินรายการ “เก็บตกจากเนชั่น” กล่าวว่า “คุณสุทธิชัย จะสอนเรื่องการซักถามแขก อย่าปล่อยให้แขกได้พูดนาน หรือแนะนำว่า น่าจะสัมภาษณ์คนนี้ หรือชื่อนี้ น่าจะออกข่าว. . .”

“เรา care คนฟังที่สุด เราตรงไปตรงมา และเป็นกลาง จริงอยู่ว่า ผู้ดำเนินรายการแต่ละคนอาจไม่ชอบคนนั้นคนนี้ แต่เมื่อจัดรายการก็ต้องคิดถึงคนฟัง เช่น เมื่อถามรัฐบาลเราก็ต้องเป็นฝ่ายค้าน และเมื่อถามฝ่ายค้านก็ต้องเป็นรัฐบาล เช่นว่า คุณอยู่เบื้องหลังมือหรือเปล่า เราต้องวางตัวเป็นฝ่ายตรงกันข้ามกับฝ่ายที่เราสัมภาษณ์. . .”

“คนขึ้นชอบรายการในสไตล์เนชั่น ค่อนข้างที่จะถึงลูกถึงคน แต่ว่า สไตล์ผู้ดำเนินรายการแต่ละคนไม่เหมือนกัน แต่รูปแบบรายการเหมือนกัน ในการที่จะถามในคำถามที่คิดว่าประชาชนสงสัย และไม่มีการที่จะเกรงใจแหล่งข่าว ถ้าจะถาม คำว่า ไม่เกรงใจ ไม่ได้หมายความว่าไม่ให้เกียรติ แต่ถ้าคุณทำงานทางด้านสังคม อย่างเช่น นักการเมือง หรือทำหน้าที่ในการรับผิดชอบ ความเดือดร้อน ความอยู่ดีกินดีของคนชนส่วนใหญ่ เป็นคนของประชาชน คุณจะต้องสำนึกเสมอว่า คุณก็มีหน้าที่ในการทำตัวให้ความกระจ่าง หรือให้ข้อเท็จจริง ที่ประชาชนสนใจออกมาเหมือนกัน คุณสุทธิชัยเขียนไว้ว่า เวลาเราทำงานสัมภาษณ์รายการ เวลาเราคุยกับแหล่งข่าวที่เชิญมา เราก็อยู่บนพื้นฐานของการให้เกียรติ แต่ว่าพอร่วมรายการด้วยกันก็เปรียบเสมือนฝ่ายตรงกันข้ามกัน เหมือนการตีเทนนิส เพราะฉะนั้น ต่างคนต้องเล่นเต็มที่ เต็มฝีมือพอบจบเกมส์แล้วก็อีกเรื่องหนึ่ง แต่ว่า พอทำหน้าที่ผมเป็นคนถามแทนประชาชน คุณมีหน้าที่ตอบ คุณก็ตอบ เราจะถามอย่างที่เราคิดว่า คนอยากรู้ แต่คุณจะตอบไม่ตอบ อีกเรื่องหนึ่ง เพราะคนฟังจะวินิจฉัย แล้วเราอย่าพยายามสรุป คนฟังมีวิจารณญาณ อย่าดูถูกคนฟัง. . .” (ยุทธนา กระบวนแสง, สัมภาษณ์, อ้างแล้ว)

นอกจากนี้ จะสังเกตได้ว่า ก่อนการสัมภาษณ์นั้น ผู้ดำเนินรายการ และผู้ผลิตสคริปต์รายการจะบอกเพียงประเด็นหลักให้กับแหล่งข่าว หรือบุคคลในข่าวที่จะมาร่วมสัมภาษณ์เท่านั้น ไม่ได้มีการจัดเตรียมส่งคำถามล่วงหน้าแต่อย่างใด

“วิทยุเนชั่น ไม่มีการส่งคำถามล่วงหน้าให้กับแหล่งข่าว เราจะบอกประเด็นหลักที่จะพูดคุยเรื่องเดียวเท่านั้น ถ้าคุณไม่สะดวกใจตอบ ไม่ให้เราถาม เราก็ไม่เชิญมา ก็แล้วแต่ ไม่ให้ถามก็คือ ไม่ต้องมา ถ้ามาก็ต้องให้ถาม. . .” (ยุทธนา กระบวนแสง, อ้างแล้ว)

เมื่อผู้ดำเนินรายการเตรียมข้อมูลก่อนจะสัมภาษณ์แล้ว ในขณะที่ทำการสัมภาษณ์ก็จะต้องมีเทคนิคส่วนตัวในการใช้ปฏิภาณไหวพริบอย่างดีเยี่ยมในขณะที่จัดรายการ รวมทั้งการแก้ปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นอย่างไม่คาดคิดด้วย

“ . . . เวลาที่สัมภาษณ์แขกคุณก็ต้องทำการบ้าน ให้คนฟังได้ข้อมูล มากกว่าที่เขาให้สัมภาษณ์ในหนังสือพิมพ์ที่ตีพิมพ์ในวันนั้น การทำรายการวิทยุต้องมีทักษะ ต้องรู้ว่า คุณจะพูดอย่างไร จะพูดเร็วช้าแค่ไหน เวลาคุณรายงานข่าว คุณมีสำเนียงอย่างไร speed อย่างไร ลีลาอย่างไร แต่เวลาสัมภาษณ์แขก คุณต้องปรับอย่างไร โม้โกล่โกลอย่างไร เวลาเกิดเหตุจะทำข่าวไหนก่อนหลังอย่างไร รวมทั้งจึงเกิดเปิดปิดรายการ จะมีจึงเก็ลย้อยอย่างไร และที่สำคัญอีกประการ คือ ต้องมีไหวพริบ เนื่องจากการจัดรายการในลักษณะนิวส์ทอล์ค การสัมภาษณ์แขกต้องมีไหวพริบ เพราะนักการเมือง รัฐมนตรีจะโต้ตอบ ถ้าไม่มีไหวพริบ ก็เสร็จเลย คุณไม่ได้ตามเขาอย่างเดียว บางทีเขารุกคุณว่า ทำไมสื่อในเครือข่ายคุณลงว่าอย่างนั้นละ คุณต้องชี้แจงแล้วไม่ใช่อีกอีก ๆ ” (กนก รัตน์วงศ์สกุล, สัมภาษณ์, อ้างแล้ว)

เช่น กรณีสัมภาษณ์แหล่งข่าวในรายการ ผู้ดำเนินรายการ ได้นำเข้ารายการไปแล้ว แต่ยังไม่ตามไม่ได้ หรือมีปัญหา กนก รัตน์วงศ์สกุล มองว่า “ถ้าคนไม่มีไหวพริบก็ตายเลย หรือถ้าบอกไปเลยว่า ตามไม่ได้ ก็ไม่สมควร คนในวิทยุถือว่า มันเสียฟอร์ม เราจะไม่บอกตรง ๆ ให้ชาวบ้านรู้ว่า บกพร่อง ต้องทำให้ดูมีศักดิ์ศรี มีคุณภาพ เราก็ไม่บอกตรง ๆ เราก็ไปเรื่องอื่น เราก็ไม่ตื่นตูม ถ้าคุณฟังคลื่นอื่น จะมีเลย จะมีเสียงบ่นทุกว่า ความจริงก็หนักกับเราแล้ว ไม่ทราบว่ ทำไมสายทำนอธิบดีถึงไม่วาง ต้องขอโทษด้วยครับว่า เราไม่สามารถสัมภาษณ์ได้ เพราะว่า ท่านติดภารกิจด่วน เราจะไม่พูดอย่างนี้ แต่คนที่ไม่มีไหวพริบจะพูด ทำให้คนฟังรู้ว่า เรากบพร่อง”

นอกจากนี้ ในกระบวนการในคัดเลือกแหล่งข่าว หรือบุคคลสำคัญในข่าวมาสัมภาษณ์ของวิทยุเนชั่นต้องมีคุณสมบัติดังนี้ คือ เป็นบุคคลสำคัญในข่าว หรือมีฉะนั้นก็เป็นบุคคลที่สำคัญรองลงไป ยุทธนา กระบวนแสง ยกตัวอย่างให้ฟังว่า

“ . . . ในการเจรจากับกองทุนการระหว่างประเทศ หรือไอเอ็มเอฟ ความสำคัญแขกอันดับที่หนึ่งคือ คนที่ไปนั่งเจรจาด้วย ไม่ว่าจะป็นเจ้าหน้าที่ฝ่ายเรา คุณนิภัทร พุกกะณะสุต ซึ่งเป็นหัวหน้าเจรจา หรือในส่วนของเจ้าหน้าที่ไอเอ็มเอฟ นี่คือนแหล่งข่าวประเภทที่หนึ่ง ถ้าไม่ได้คุณนิภัทร พุกกะณะสุต คุณทอง พิทยะ หรือเจ้าหน้าที่ไอเอ็มเอฟ ต่อมาจะต้องมาคุยกับทางด้านนักวิชาการ หรือว่า อดีตผู้ที่เคยเจรจากับไอเอ็มเอฟ เพื่อจะเป็น case study ศึกษาความแตกต่าง ส่วนอันดับสามคือ ฝ่ายค้าน หรือผู้ได้รับผลกระทบจากไอเอ็มเอฟ ผู้ประกอบการ ถ้าเกิดอันดับหนึ่ง สองไม่ได้ ได้อันดับสาม ในขณะที่ถ้าเปลี่ยนไปเป็นประเด็นอื่นได้แหล่งข่าวอันดับหนึ่งก็อาจจะเปลี่ยนประเด็นได้ . . . ”

อาจกล่าวได้ว่า การสัมภาษณ์แหล่งข่าว หรือบุคคลสำคัญในข่าว เป็นองค์ประกอบที่ทำให้รายการวิเคราะห์ข่าววิทยุเนชั่นมีความน่าสนใจ ดังนั้น การตั้งคำถามโดยการทำตัวเป็นฝ่ายตรงข้ามในขณะสัมภาษณ์เป็นนโยบายที่สุทธิชัย หยุ่นได้มอบให้กับผู้ดำเนินรายการวิเคราะห์ข่าววิทยุเนชั่น รวมทั้งเป็นการยกฐานะของสื่อมวลชนให้เท่าเทียมกับแหล่งข่าว หรือบุคคลสำคัญในข่าว เพราะจะทำให้ได้ข้อเท็จจริงมากขึ้น เนื่องจากเป็นความสัมพันธ์ในระดับเดียวกัน นอกจากนี้ อาจกล่าวได้ว่า ขณะที่ผู้ดำเนินรายการทำหน้าที่สัมภาษณ์นั้น เป็นการทำหน้าที่แทนประชาชนไปด้วย ดังนั้นการสัมภาษณ์แหล่งข่าววิทยุเนชั่น จึงมีความแตกต่างจากการสัมภาษณ์ของผู้ดำเนินรายการที่ทำงานในสื่อมวลชนของรัฐ ซึ่งจะต้องนอบน้อมกับบุคคลสำคัญในข่าว ทำให้ดูเหมือนว่า สื่อมวลชนตกอยู่ในฐานะที่ต่ำกว่าบุคคลเหล่านั้น และเป็นความสัมพันธ์จากระดับบนมาสู่ระดับล่าง อย่างไรก็ตาม การตั้งคำถามของผู้ดำเนินรายการวิทยุเนชั่นในบางครั้ง อาจถูกมองว่า เป็นการก้าวร้าวกับแหล่งข่าวจนเกินไป

“การถามตรง ๆ จำเป็นต้องก้าวร้าวไหม ตรงนี้ รุ่นหลังจะไม่ก้าวร้าว แต่มีวิธีการที่จะถามตรงประเด็น แต่คำพูดอย่าให้ดูดุเดือด อย่างไรก็ตาม การตั้งคำถามที่รุกเร็วแล้วได้ข้อเท็จจริงที่เราต้องการ ก็ต้องรุกเร็วต่อไป แต่ถ้าไม่รุกเร็ว แต่ก็ได้ข้อเท็จจริง เราก็น่าจะทำ แม้ว่า คำถามเราจะดูเดือด เลือดพล่าน แต่ว่า ต้องถามด้วยว่า มันสะใจคนฟัง คนเขามองแล้วว่าเป็นชาติสัสต์ แต่เราต้องนึกถึงคนตอบด้วย แต่ก็ไม่เห็นมีใครตายสักคน ความจริงมันก็ตอบกันได้”

ส่วนประเด็นหลักในการนำเสนอ ซึ่งเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดวาระ (Agenda Setting) นั้น ถือเป็นประเด็นสำคัญที่จะได้วิเคราะห์ในประเด็นเนื้อหาการวิเคราะห์ข่าวของวิทยุเนชั่นในบทต่อไป ทั้งนี้ ผู้ดำเนินรายการวิทยุเนชั่นมองตรงกันว่า การนำเสนอประเด็นหลักนั้น จะดูผลกระทบต่อคนส่วนมาก และจะไม่นำเสนอเรื่องข่าวที่มีผลกระทบต่อคนส่วนน้อยในสังคม

ปัจจัยอีกประการหนึ่งที่ทำให้รายการวิเคราะห์ข่าวมีความน่าสนใจ ได้แก่ การใช้น้ำเสียงในการจัดรายการ สรยุทธ สุทัศนจินดา กล่าวยอมรับว่า การใช้น้ำเสียงเป็นส่วนสำคัญในการจัดรายการวิเคราะห์ข่าวของตัวเอง “การลงเสียงสูงต่ำก็มีความสำคัญ สำหรับคนฟัง ใช้เยอะด้วย ผมต้องเลือกพูดในการจัดรายการ. . .” (สัมภาษณ์, อ่างแล้ว)

เมื่อกล่าวถึงกระบวนการผลิตรายการวิเคราะห์ข่าววิทยุเนชั่น ซึ่งถือเป็นองค์กรธุรกิจ สื่อสารมวลชนที่ครบวงจรองค์กรหนึ่ง และมีเป้าหมายเพื่อประโยชน์ทางธุรกิจ เราจะต้องคำนึงถึงปัจจัยทางด้านโครงสร้างที่ส่งผลกระทบต่อกระบวนการผลิตข่าวที่ “ภาคธุรกิจเอกชน” ดำเนินการ ดังนี้

1. ปัจจัยทางการเมือง

ปัจจัยทางการเมือง เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การจัดรายการวิเคราะห์ข่าวทางวิทยุกระจายเสียงไม่มีอิสระเสรีภาพอย่างเพียงพอ เนื่องจากโดยโครงสร้างที่รัฐเป็นเจ้าของคลื่นความถี่ทั้งหมด อย่างไรก็ตาม จากเหตุการณ์ทางการเมืองเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2535 นับเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้สถานีวิทยุข่าวสารเกิดขึ้น ซึ่งวิทยุเนชั่นได้นำเสนอข่าวสารตามหลักของความเป็นนักวิชาชีพสื่อสารมวลชน โดยเฉพาะการดำเนินธุรกิจทางสถานีวิทยุกรมประชาสัมพันธ์ เอฟเอ็ม 107.0 เมกะเฮิร์ตซ์ แต่จาก “บทเรียน” ทางสถานีวิทยุกรมการรักษาดินแดน (รด.) สังกัดกองทัพบก เอฟเอ็ม 96.0 เมกะเฮิร์ตซ์สะท้อนให้เห็นอย่างชัดเจนว่า ในโครงสร้างวิทยุกระจายเสียงในปัจจุบันที่รัฐเป็นเจ้าของ ย่อมส่งผลกระทบต่อเสรีภาพในการรายงานข่าวและการวิเคราะห์ข่าว และแน่นอน ย่อมส่งผลกระทบต่อ “ความไม่มั่นคง” ของผู้ที่ประกอบอาชีพในสื่อประเภทนี้ด้วย

อย่างไรก็ดี ผู้ดำเนินรายการวิทยุเนชั่น ส่วนหนึ่งมาจากนักหนังสือพิมพ์โดยตรง อาทิ เช่น สรยุทธ สุทัศนะจินดา บรรณาธิการข่าวการเมืองหนังสือพิมพ์เดอะเนชั่น แต่อีกส่วนหนึ่งไม่ได้มาจากสื่อสิ่งพิมพ์โดยตรง สรยุทธ มองว่า “การนำเสนอจุดยืนทางการเมืองของวิทยุเนชั่นจะนำเสนออย่างตรงไปตรงมา กล้าแสดงความคิดเห็น กล้านำเสนอ ไม่กลัวกับอะไรที่จะเกิดขึ้นติดตามมา...”

แม้สรยุทธ สุทัศนะจินดา จะยืนยันว่า มีการเสนอข่าวอย่างตรงไปตรงมา ตามหลักวิชาชีพสื่อสารมวลชน และเป็นจุดยืนของเครือเนชั่นตลอดเวลา 26 ปีที่ผ่านมา แต่ผู้ดำเนินรายการบางคนก็ต้องหลีกเลี่ยงการนำเสนอข่าวการเมือง เรื่องทหารในบางเรื่อง หรือเป็นการเซ็นเซอร์ตัวเอง (Self Censorship) ไปในตัว

“การดำเนินรายการ จะหลีกเลี่ยงเรื่องการเมืองในบางครั้ง โดยวิสัยของผู้จัดรายการจะหลีกเลี่ยงเรื่องทหารมากกว่า ช่วงที่มีปัญหาเรื่องการซื้อเรือดำน้ำ ผู้จัดรายการจะไม่พูดไปเลย มันจะ safe เรา ที่ผ่านมา การนำเสนอของวิทยุเนชั่นในเรื่องการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วิชาการ ทหาร จะนำเสนออย่างตรงไปตรงมา และเป็นกลาง จนกระทั่งเรื่องทหารนี้แหละ เราก็มองว่า ทหารยังไวกี่เป็นทหารอยู่วันยังค่ำ” (กนก รัตน์วงศ์กุล, สัมภาษณ์, อ้างแล้ว)

“. . . แม้แต่คุณสุทธิชัย หยุ่นเอง มีอยู่ช่วงหนึ่งที่เคยจัดรายการคู่กัน ในสคริปต์มีเรื่องทหาร แต่แกไม่พูด ผมก็เลยไม่พูด มีอยู่ในสคริปต์ เปิดข้ามกันไปกันมา เรื่องทหาร บางทีคุยกันกับภาษาทหารลำบาก เขาอาจไม่ได้มองว่า เอ๊ะทำไม ทำไมเนชั่นจะต้องมาพูดเรื่องนี้ เขาไม่ได้มองว่า เราทำเพื่อความเป็นกลาง อะไรที่เป็นข่าวสาร เราต้องเสนอทุกชิ้น. . . “

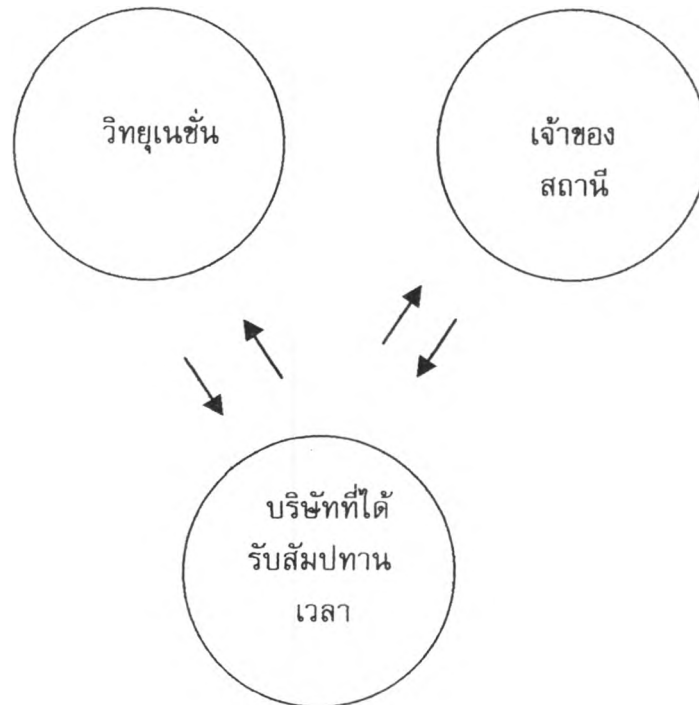
จะเห็นได้ว่า ผู้ดำเนินรายการทั้งสองคน คือ สรยุทธ สุทัศนะจินดา และกนก รัตน์วงศ์สกุล มีความแตกต่างกันในการนำเสนอข่าวการเมืองบางเรื่อง หรือข่าวที่เกี่ยวข้องกับทหาร โดย สรยุทธ ยังคงยืนยันว่า จะนำเสนอข่าวทุกชิ้นตามที่เป็นข่าว และไม่กลัวสิ่งที่จะติดตามมา ในขณะที่กนก รัตน์วงศ์สกุล ใช้วิธีการหลีกเลี่ยงที่จะไม่นำเสนอข่าวบางชิ้น โดยเฉพาะข่าวทหาร

ทั้งนี้ หากนำมาเปรียบเทียบกันแล้ว จะพบว่า สรยุทธ สุทัศนะจินดา ดำเนินรายการ “พูดจาประสาข่าว” ทางสถานีวิทยุสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตเทเวศร์ เอฟเอ็ม 89.5 เมกะเฮิร์ตซ์ สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งเป็นคลื่นข่าวทั่วไป ในขณะที่กนก รัตน์วงศ์สกุล ดำเนินรายการ “เก็บตกจากเนชั่น” ทางสถานีวิทยุกรมการพลังงานทหาร (วพท.) เอฟเอ็ม 90.5 เมกะเฮิร์ตซ์ คลื่นข่าวธุรกิจ ดังนั้น จึงไม่ใช่เรื่องแปลกที่สรยุทธ สามารถที่จะดำเนินรายการ “พูดจาประสาข่าว” อย่างตรงไปตรงมาได้ทางคลื่นเพื่อการศึกษา ในขณะที่กนก รัตน์วงศ์สกุล ไม่สามารถพูดได้ทุกเรื่องทางคลื่นข่าวธุรกิจ และในบางครั้งก็ต้องหลีกเลี่ยงเรื่องทหาร หรือแม้แต่การหลีกเลี่ยงของสุทธิชัย หยุ่น เนื่องจากเจ้าของสถานีที่แท้จริง คือ ทหาร

ทั้งนี้ เสรีภาพของการสื่อสารมักจะต้องประสบอุปสรรคมากมาย ทางด้านรัฐหรือรัฐบาล อาจจะเข้ามาควบคุมโดยอาศัยอำนาจทางการเมืองภายในหรือภายนอกกรอบของระบอบการเมืองของแต่ละประเทศ การควบคุมอำนาจทำได้โดยการเข้ายึดกรรมสิทธิ์สื่อมวลชน เพิ่มอำนาจการสื่อสารของฝ่ายมีอำนาจทางเศรษฐกิจ และธุรกิจ แต่ในบางครั้ง เสรีภาพของการสื่อสารอาจจะถูกจำกัดโดยนักวิชาชีพการสื่อสารเสียเอง เช่น ในกรณีที่เกิดความกลัวเกรงต่ออำนาจอิทธิพลต่าง ๆ หรือเกิดความลำเอียงอันเกิดจากความรักความเกลียด หรือความโลภ ความหลง เป็นต้น (สมควร กวียะ, 2536 : 26)

จากตัวอย่างข้างต้น สะท้อนให้เห็นชัดเจนว่า ในโครงสร้างที่รัฐเป็นเจ้าของสถานีวิทยุในปัจจุบัน จะส่งผลให้ผู้ดำเนินรายการต้องหลีกเลี่ยงการนำเสนอข่าวในบางเรื่อง ทำให้ผู้ดำเนินรายการไม่มีเสรีภาพในการเสนอข่าวสารอย่างเต็มที่ นอกจากนี้ ในระบบสัมปทานเวลาออกอากาศของสถานีวิทยุกระจายเสียงที่มีที่รัฐเป็นเจ้าของสถานี จึงเกิดโครงสร้างที่มีความสัมพันธ์กัน 3 ส่วน ดังนี้ ได้แก่ เจ้าของสถานีวิทยุกระจายเสียง บริษัทที่ได้รับสัมปทานเวลาออกอากาศ และบริษัทสื่อสารมวลชนที่รับจ้างผลิตรายการ

แผนภาพที่ 7 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างวิทยุเนชั่นกับบริษัทที่ได้รับสัมปทานเวลา ออกอากาศ และเจ้าของสถานี

เจ้าของสถานีวิทยุกระจายเสียง

ผู้วิจัยจะขอยกตัวอย่างกรณีศึกษาทางสถานีวิทยุกระจายเสียงสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตเทเวศร์ เอฟเอ็ม 89.5 เมกะเฮิร์ตซ์ ซึ่งเจ้าของที่แท้จริงคือ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตเทเวศร์ เนื่องจากเป็นสถาบันการศึกษาที่ต้องอยู่ภายใต้กระทรวงศึกษาธิการ ทั้งนี้ หากรายการ “พูดจาประสาช่าว” ที่สรยุทธ สุทัศนะจินดา เป็นผู้ดำเนินรายการประสบปัญหาที่ทำให้บุคคลสำคัญในกระทรวงศึกษาธิการไม่พอใจ ก็อาจทำให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการสามารถสั่งให้วิทยุเนชั่นระงับการออกอากาศทางสถานีวิทยุแห่งนี้ได้

รศ.นำยุทธ สงค์ธนาพิทักษ์ ผู้อำนวยการสถานีวิทยุสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตเทเวศร์ กล่าวถึงการยกเลิกสัญญา กับบริษัทเคซีเอส แอดเวอร์ไทซิง จำกัด ซึ่งเป็นบริษัทที่ได้รับสัมปทานเวลาออกอากาศทางสถานีวิทยุแห่งนี้ว่า “การยกเลิกการให้สัญญาสามารถกระทำได้ในกรณีที่คณะกรรมการสถานีวิทยุสถาบันเทคโนโลยีราชมงคลเห็นว่า สมควรจะให้ยกเลิกสัญญา. . .” พร้อมกับยกตัวอย่างถึงปัจจัยทางการเมืองที่ส่งผลกระทบต่อผู้อำนวยการสถานีวิทยุสถาบันเทคโนโลยีราชมงคลว่า “ มีอยู่ช่วงหนึ่ง ในสภาวะวิกฤติ มีการพูดเกี่ยวกับผลการทำงานของรัฐบาลพล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ ทางรัฐทำหนังสือมาหาเรา เราเองก็เป็นห่วงอยู่ว่า เราไม่ควรจะไปวิจารณ์อะไรมาก เพราะสื่ออื่น ๆ ก็รายงานอยู่แล้ว ไม่ควรมีการผสมโรง ปกติถ้ามี

ปัญหาที่จะบอกกับบริษัท เคซีเอส แอดเวอร์ไทซิ่งว่า นี่แรงไป . . . “ (นายยุทธ สงค์ธนาพิทักษ์, สัมภาษณ์, 21 กุมภาพันธ์ 2541)

นอกจากนี้ ผู้อำนวยการสถานีวิทยุสถาบันเทคโนโลยีราชมงคลยังฝากไปยังผู้ดำเนินรายการ “พูดจา ประชาชน” ด้วยว่า

“ขอให้จัดรายการเพลลา ๆ ลงหน่อย รายได้ที่ได้ เป็นทุนให้อาจารย์ของสถาบันไปเรียนต่อ ฝากบอกผู้จัดรายการ เราเป็นหน่วยราชการ การวิพากษ์วิจารณ์ขอให้พอสมควร อย่าไปรุนแรงมากนัก เราก็คงคิดว่า จะใช้สถานีของเราเป็นสื่อในการวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาล”

“สถานีเราตั้ง เพื่อการศึกษา ไม่แน่ว่าอาจจะยกเลิกไปก็ได้นะ ถ้ารายการรุนแรงมากนัก”

นี่คือ ข้อเท็จจริงที่ว่า ผู้ดำเนินรายการไม่มีเสรีภาพอย่างเต็มที่ในการจัดรายการ วิเคราะห์ข่าวทางวิทยุกระจายเสียงที่อยู่ในโครงสร้างที่รัฐเป็นเจ้าของ แม้ผู้ดำเนินรายการจะยืนยันว่า พยายามที่จะนำเสนอข่าวทุกเรื่อง ทุกเหตุการณ์ แต่หากเจาะลึกลงไปในรายละเอียดของผู้ดำเนินรายการแล้ว จะพบว่า สรยุทธ สุทัศนจินดา เป็นนักสื่อมวลชนที่มีผลงานทั้งในสื่อสิ่งพิมพ์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ทั้งวิทยุกระจายเสียง และวิทยุโทรทัศน์ ดังนั้น จึงเป็นไปได้ว่า หากการดำเนินรายการทางวิทยุกระจายเสียงมีปัญหา สรยุทธ ก็ยังมี “ที่ไป” ในขณะที่ผู้ดำเนินรายการคนอื่นที่ทำหน้าที่เป็นผู้ดำเนินรายการทางวิทยุอย่างเดียว จึงต้องรู้จัก “เอาตัวรอด” ไว้ก่อน เพราะหากถึงขั้นต้องยกเลิกสัญญารายการ หรือถูกสั่งปิดรายการ ย่อมส่งผลกระทบต่อสภาพการทำงานของผู้ดำเนินรายการโดยตรงด้วย

“ทุกสถานีจะกลัวถูกปิด กลัวผู้ใหญ่ว่า กลัวเบื้องบนบ้าง นักการเมืองบ้าง หรือใครก็แล้วแต่ที่อาจจะไปกระทบกับเขา เมื่อเนชั่นเข้าไปครั้งแรก คนก็จะเริ่มกลัวว่า จะพูดอะไร จะไปทำให้เขาเดือดร้อนหรือไม่ เพราะทำมาหากินกันอยู่ ถ้าเดือดร้อนเขาอาจจะไม่ได้รับสัมปทาน ถูกเอาออก เพราะผิดกฎ เพราะกฎของสถานีจะเขียนไว้ชัด และเยอะมาก แต่สถานีจะเขียนให้อยู่ในแนว ให้อยู่ในกรอบ ซึ่งจะเยอะมาก เป็นมาแต่โบราณ และไม่เคยเปลี่ยน พอมาถึงเรา เขาก็กลัวเพราะเราเอาสิ่งใหม่ ๆ สิ่งที่เขากลัวมีหลายข้อ 1 เนชั่นมองออกมาในรูปของความก้าวร้าว คำถามที่ถาม จะถามแบบเชิงรุก แล้วเอาจนกระทั่งคนตอบติดขัดบ้าง ซึ่งจะเป็นเหมือนกันหมด ความก้าวร้าว จะทำให้คนฟังอึดอัดหรือเปล่า แล้วคนตอบก็จะอึดอัดหรือเปล่า แล้วพรรคพวกคนตอบอีก ในสมัยแรก ๆ คนฟังจะไม่เปิดกว้างในเรื่องการเมือง ต้องพยายามอธิบายว่า เรามีหน้าที่แค่รายงาน สภาพข้อเท็จจริง เราไม่ได้ทำแบบนักวิชาการ. . .” (อรสา มุขเตียร, สัมภาษณ์, อ้างแล้ว)

มีตัวอย่างจากปัจจัยทางการเมืองที่ส่งผลกระทบต่อการค้าเงินรายการวิเคราะห์ข่าวทางสถานีวิทยุสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตเทเวศร์ เอฟเอ็ม 89.5 เมกะเฮิร์ต ที่น่าสนใจ อัจฉรา มาภา เจ้าหน้าที่ผลิตสคริปต์รายการ ยกตัวอย่างให้ฟังว่า “คลื่น 89.5 (สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล)เคยมีการขอห้ามออก คือ เรื่องการให้ปริญญาบัตรแก่คุณหญิงพันเครือ ยงใจยุทธ มีผู้ใหญ่จากคลื่น 89.5 โทรศัพทมาถามว่า มีข่าวนี้ไหม แต่บังเอิญว่า เราก็จัดไว้เป็นข่าวค่อนข้างท้าย ๆ ก็เลยไม่ได้เสนอออกอากาศ เขาก็เลยบอกว่า นึกว่าจะอ่านข่าวนี้ออกอากาศ ทางผู้ใหญ่ขอไว้ละ. . .” (อัจฉรา มาภา, สัมภาษณ์, อ่างแล้ว)

ผู้ได้รับสัมปทานเวลาออกอากาศ

สำหรับบริษัทที่ได้รับสัมปทานเวลาออกอากาศนั้น เป็นผู้ที่ติดต่อโดยตรงกับเจ้าของสถานี อนันต์ บุญเจริญ รองกรรมการผู้จัดการบริษัทเคซีเอส แอดเวอร์ไทซิง จำกัด ในฐานะผู้รับสัมปทานเวลาออกอากาศจากสถานีวิทยุสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตเทเวศร์ กล่าวยอมรับว่า “เรามีความหนักใจในเรื่องการนำเสนอข่าว โดยเฉพาะข่าวการเมือง เราพยายามหลีกเลี่ยง เราในฐานะที่เป็นผู้เช่า ไม่ใช่เจ้าของสถานีเอง. . .” (อนันต์ บุญเจริญ, สัมภาษณ์, 23 กุมภาพันธ์ 2541)

“เราได้มีข้อตกลงกับเนชั่นว่า การนำเสนอข่าว ในช่วงเริ่มต้นเราคุยว่า การเมืองไม่เล่นได้ไหม แต่แนวของเนชั่น มีความถนัดในทางการเมือง จริง ๆ แล้ว ประชาชนก็สนใจข่าวการเมือง เนชั่นพยายามหาช่องว่างในการเสนอข่าวที่ประชาชนสนใจ แต่เจ้าของสื่อ คือเจ้าของสถานีไม่สบายใจ แต่สถาบันเทคโนโลยีราชมงคลค่อนข้างเป็นวิชาการ และเปิดกว้างในเรื่องนี้ แต่อย่างไรก็แล้วแต่ เราในฐานะคู่สัญญาต้องรับผิดชอบ หากมีความเสียหายเกิดขึ้น. . .”(อนันต์ บุญเจริญ, อ่างแล้ว)

“รายละเอียดที่ทำสัญญากับราชมงคล เราเน้นในเรื่องข่าวการศึกษาเป็นหลัก ข่าวสังคมการเมืองมีบ้าง แต่เมื่อคุยกับเนชั่น ในช่วงแรกเนชั่นก็พยายามนำเสนอในเรื่องการศึกษา แต่พอ ๆ นานไปก็หนักไปทางด้านการเมือง การเอาผู้ที่เป็นข่าวมาสัมภาษณ์ในรายการ โดยที่ตัวผู้ดำเนินรายการพยายามวางตัวเป็นกลาง ไม่ให้ความคิดเห็นในประเด็นนั้น ให้เขาพูดเอง ให้ฝ่ายตรงข้ามมีสิทธิโต้แย้ง ให้ผู้ฟังพิจารณา แล้วตัดสินใจเอง ตรงนี้ เราไม่ค่อยสบายใจ ในแง่ที่ว่าอย่าลืมว่า สถานีนี้เป็นของราชการ จริง ๆ แล้วมันน่าจะประชาสัมพันธ์ผลงานของรัฐบาลมากกว่า คือ ทำอย่างไรก็แล้วแต่ ให้เป็นกระบอกเสียงของรัฐ รัฐ คือ รัฐบาล รัฐบาลคุม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการก็คุมอยู่ ถ้าเกิดแหล่ไปเมื่อไร เกิดไปวันใดวันหนึ่งไปสัมภาษณ์ฝ่ายค้าน แล้วปล่อยให้ออกอากาศไป อาจจะทำให้ฝ่ายรัฐบาลเสียหาย” (อนันต์ บุญเจริญ, อ่างแล้ว)

“ขณะนี้ ยังไม่มีปัญหา แต่ถ้าถูกร้องเรียนเมื่อไร ต่างคนต่างแยกกัน เพราะอย่าลืมว่า รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการเขาคูมอยู่ เขาคูมราชชมงคล ราชชมงคลคูมเราอีกที่หนึ่ง เราคูมเนชั่น เพราะเมื่อเกิดความเสียหายก็โดนกันหมด ผู้อำนวยการสถานี่เขาเป็นคนของราชการ เขาก็ต้องระมัดระวัง เขาก็มอบความไว้วางใจว่า เขาไม่มีเวลาจะฟัง พวกผมต้องฟัง และต้องตระหนักว่า อย่าให้มันแรง อย่าให้ over คนที่ควบคุมเสียงก็คูมอีกชั้นหนึ่ง ในขณะที่เนชั่นก่อนที่ จะส่งมายังสถานี่ ก็จะมีตัว delay อีกชั้นหนึ่ง”

“ขณะนี้ มันติดหูคนฟังแล้ว การจะเลิกรายการอย่างนี้ไปก็คงจะลำบาก แต่หากวันใดวัน หนึ่งที่เขายกบอกว่า ไม่ไหวแล้ว อย่างผู้อำนวยการ หากถูกรัฐมนตรีคนใดคนหนึ่งเรียกไปจาก เรา ก็อยู่ไม่ได้ เฮ้ย อยู่น เลิกกันนะ เพราะเราไม่ใช่เจ้าของ”

จะเห็นได้ว่า ในส่วนบริษัทผู้รับสัมปทานเวลาออกอากาศจะต้องควบคุมการทำงานของ วิทยุเนชั่นอีกต่อหนึ่ง ถัดจากเจ้าของสถานี่ที่แท้จริง เพื่อให้มีการนำเสนอข่าวสารที่กระทบ กระทบต่อรัฐบาล โดยเฉพาะการโจมตีฝ่ายรัฐบาล

“วิทยุมันก็มีข้อจำกัด อย่างที่ว่า เราก็ไม่ได้เป็นเจ้าของสถานี่ อย่างหนังสือพิมพ์เราเป็น เจ้าของร้อยเปอร์เซ็นต์ เราจะเขียน เราจะอะไรต่าง ๆ เรารับผิดชอบของเราได้ ไม่มีใครมาร่วม รับผิดชอบกับเรา แต่วิทยุเราไม่ได้เป็นเจ้าของสถานี่ เวลาที่เราจะทำอะไร เราก็ดูว่า มันมีผู้ ร่วมรับผิดชอบร่วมกับเราหลายคน เพราะฉะนั้น จะทำอะไรมันก็ต้องระมัดระวัง ไม่ให้สิ่งที่เราทำ มันไปทำให้เกิดความเสียหายกับคนที่มาร่วมรับผิดชอบกับเรา หนังสือพิมพ์เราเป็นเจ้าของ ใคร จะมาบังคับเรา เราจะเขียนอะไร เราก็ไม่คำนึงถึงมาก อย่างมาก บก.ก็ถูกฟ้อง ขึ้นศาล ก็ลงขอ ฆมา ไม่มีบุคคลอื่นรับผิดชอบ”(อดิศักดิ์ ลิ้มปรั่งพัฒนกิจ, สัมภาษณ์, อ้างแล้ว)

“วิทยุมี 3 ปาร์ตี้ . . . เวลาเราจะทำอะไร ถ้าหากเราจะทำความไว้วางใจให้กับอีกสอง ปาร์ตี้ เราก็ดูต้องรักษามาตรฐาน คือ แสดงความรับผิดชอบ ความเป็นอิสระก็ต้องมากับความรับ รับผิดชอบ ไม่ใช่อิสระคือ ทำอะไรก็ได้ ไม่ใช่ว่า นี่จะต่ำฟ้อลล่อแมใครก็ได้ โดยไม่มีความรับผิดชอบ ยิ่งเราต้องรับผิดชอบต่ออีกสองปาร์ตี้ ในเมื่อเขาเคารพเรา ไว้วางใจเรา ให้อิสระเรา เราก็ดูต้องเคารพ เขา เพื่อทำอะไรก็ไม่ควรให้เกิดความเสียหายกับเขา แต่ไม่ได้หมายความว่า ไม่กล้าทำอะไร แต่ เป็นการรักษาระดับให้ได้ อันนี้ก็สำคัญ แต่ผมคิดว่า ไม่ใช่ข้อจำกัดที่ โอโฮ ทำอะไรก็ได้ มันไม่ ถึงขนาดนั้นหรอก มันเป็นการจัดลำดับความสำคัญ . . .”

กล่าวโดยสรุปแล้ว เนื่องจากโครงสร้างวิทยุกระจายเสียงที่รัฐยังเป็นเจ้าของและถือ กรรมสิทธิ์ รายการวิเคราะห์ข่าวทางวิทยุก็ต้องระมัดระวังตัวเป็นอย่างยิ่ง เพราะไม่แน่ว่า จะถูก ปิดรายการเมื่อไร หรือจะถูกยกเลิกสัญญาเมื่อไร นั้นย่อมหมายถึงอนาคตของผู้ดำเนินรายการ บางคนที่ต้องดับวูบลงด้วย

ทั้งนี้ จะสังเกตได้ว่า เมื่อจัดความสัมพันธ์ในลักษณะ 3 หน่วยงานที่ต้องมาเกี่ยวข้องกันแล้ว จะเห็นว่า วิทยุเนชั่นจะติดต่อกับบริษัทที่ได้รับสัมปทานเวลาออกอากาศเท่านั้น ในขณะที่เจ้าของสถานีจะติดต่อกับบริษัทที่ได้รับสัมปทานเวลาออกอากาศ ถือว่า ตัวกลางที่ต้องคอยประสานความเข้าใจระหว่างกัน ในขณะที่องค์กรหนึ่งต้องการจะทำหน้าที่ตามบทบาทของสื่อมวลชน แต่อีกองค์กรหนึ่งมีกรอบที่ต้องคอยระมัดระวังมิให้มีการล่วงเกินขอบเขตที่ได้กำหนดไว้

เมื่อรายการวิเคราะห์ข่าวที่วิทยุเนชั่นดำเนินรายการวิเคราะห์ข่าวในรูปแบบเอกชนดำเนินการมีโครงสร้างที่มีความสัมพันธ์กับองค์กรต่าง ๆ ถึง 3 องค์กร ได้แก่ เจ้าของสถานี, บริษัทผู้รับสัมปทานเวลาออกอากาศ และวิทยุเนชั่น ความสัมพันธ์ในลักษณะนี้ จึงเป็นรูปแบบที่โครงสร้างอำนาจ ซึ่งในที่สุดแล้วขึ้นอยู่กับเจ้าของสถานีว่า จะให้เสรีภาพในการดำเนินรายการมากน้อยแค่ไหน

2. ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ

การทำรายการวิทยุในภาคเอกชน สิ่งที่จะต้องคำนึงถึง คือ ผลประโยชน์ทางธุรกิจ หรือรายได้ รายได้หลักของวิทยุ ไม่แตกต่างจากรายได้ของสื่อมวลชนอื่น ๆ นั่นคือ การได้มาจากการโฆษณาเป็นสำคัญ ประเด็นที่มีการถกเถียงกันมากก็คือ ผู้สนับสนุนรายการ หรือสปอนเซอร์มีอิทธิพลมากน้อยแค่ไหนในการรายการวิเคราะห์ข่าวที่ “ภาคธุรกิจเอกชน” ดำเนินการ

อดีตคดี ลิ้มปัฐมพัฒน์กิจ บรรณาธิการหนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ กล่าวว่า “ในส่วนของอิทธิพลของโฆษณา ฝ่ายโฆษณาก็ต้องให้ความเคารพเรา ผมคิดว่า เราโตมาได้ก็เพราะตรงนี้ ต่างฝ่ายต่างเคารพซึ่งกันและกัน มีเส้นแบ่งอยู่เส้นหนึ่ง OK ของเราโดยนโยบายเราต้องเป็นอิสระ แต่โดยเชิงธุรกิจเราก็ต้องหารายได้ ตรงไหนที่เหมาะสม นี่คือการจัดความสัมพันธ์ จะเห็นว่า หนังสือพิมพ์กรุงเทพวิจารณ์การปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย หรือปตท. แต่มีโฆษณาเขา ในส่วนโฆษณาก็ใส่ในส่วนพื้นที่โฆษณาสิ ก็ไม่เห็นเป็นเรื่องแปลก แต่ผมก็บอกทางปตท.ว่า อาจจะผิดทางกาลเทศะหน่อย ปตท.มาเรื่องประชาสัมพันธ์ แล้วมารายงานพิเศษ timing อาจจะไม่ถูก แต่ฉบับอื่นกล่าววิจารณ์เขาไหม กรุงเทพวิจารณ์ด้วย คุณจะลงโฆษณาอย่างไรก็ตาม คุณไม่สามารถมาครอบงำกองบรรณาธิการได้ ในเมื่อกองบรรณาธิการได้ประมวลเรื่องทุกอย่าง เห็นว่า มีความเห็นอย่างนี้ ก็มีความเห็นอย่างนี้ ในบทนำของกรุงเทพธุรกิจก็มีการวิจารณ์ปตท. ว่า ไม่เหมาะสมอย่างไร กรุงเทพเป็นหนังสือพิมพ์เศรษฐกิจ ถ้าพูดถึงว่า ท่อแก๊สประเผลผลทางเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อมทั้งผลได้ผลเสีย เราเป็นหนังสือพิมพ์เศรษฐกิจเราก็ให้นำหนักทางด้านเศรษฐกิจ เราเห็นด้วยที่จะสร้างต่อ แต่เราก็ต้องมีข้อโต้แย้งว่า เรื่องสิ่งแวดล้อม คุณก็ต้องแก้ปัญหาให้ได้ ไม่ใช่ละเลย ไม่พูดถึงเลย เราก็พูดถึงสองด้าน เราก็บอกว่า เรื่องเศรษฐกิจเราเห็นด้วยนะ แต่คุณก็ละเลยเกินไปเรื่องสิ่งแวดล้อม เราก็ไม่ถึงขนาดพวกเอ็นจีโอ ไม่ให้สร้างลูกเดียว แต่เรา balance ให้ได้ แต่เราเห็นว่า มันคุ้มค่า OK สิ่งแวดล้อมมีปัญหา แก้ได้ไหม ลงทุนเท่าไรก็ต้องลงทุน แต่ในบาง case ชัดเจนว่า ผลทางเศรษฐกิจมันน้อยกว่า เช่น เรื่องเขื่อน

น้ำใจน เราคิดถึงบ้านโดยชัดเจน แต่การเอาแก๊สพลังงานที่ถูกกว่า ก็ต้องชั่งน้ำหนัก แต่เราก็ไม่ละเลยว่าคุณต้องแก้ปัญหาแน่ แต่เราไม่ได้บอกว่า ต้องเลิกนะ เราก็เห็นว่า มันสำคัญ แต่คุณต้องแก้ปัญหาแน่ คุณจะลงทุนเท่าไร มันต้องคุ้มนะ เพราะชีวิตคนก็สำคัญ ผมว่า ปตท.เขาเข้าใจ คือถ้าหนังสือเรามีวุฒิภาวะ คือเราต้องทำให้มันมีวุฒิภาวะ ไม่ใช่อย่างชาวสตกก็เกินไป ก็ดำ เขาอย่างเดียว เขาจะชี้แจงอย่างไรก็ไม่ฟัง ทุกครั้งที่เขาชี้แจง คุณมีข้อสรุปอยู่ในใจอยู่แล้ว ของเรามีวุฒิภาวะ พอมีวุฒิภาวะเขาก็จะฟังในสิ่งที่เราดึงด้วยท่าทีที่ไม่ก้าวร้าว เขาก็เชื่อฟังเรา ด้วยท่าทีที่เป็นมิตร” (สัมภาษณ์,อ้างแล้ว)

การจัดความสัมพันธ์ทางธุรกิจในความหมายของอดิศักดิ์ สิมปรุ่งพัฒน์กิจ เป็นไปตามเป้าหมายขององค์กรธุรกิจเอกชนที่ต้องแสวงหาผลประโยชน์ทางธุรกิจ ซึ่งไม่แตกต่างจากนักธุรกิจโดยทั่วไป แต่อย่างไรก็ดี เนื่องจากข้อมูลข่าวสารเป็นสินค้าสาธารณะ (Public Goods) ดังนั้น เส้นแบ่งระหว่างความเป็นนักธุรกิจกับนักสื่อสารมวลชนมืออาชีพนั้นย่อมมีความบิดเบี้ยวไปได้บ้าง ในส่วนผู้บริหารจะต้องมีการคำนึงถึงอุดมคติขององค์กรให้มากที่สุด ได้แก่ การแสวงหากำไรไปพร้อม ๆ กับการบริการข่าวสาร ในขณะที่ในระดับผู้ปฏิบัตินั้น ต่างก็มีอุดมคติของความ เป็นมืออาชีพในการที่จะสร้างสรรค์ผลงานตามบทบาทของสื่อมวลชนที่ดี และมีความรับผิดชอบ แต่ในโครงสร้างที่รัฐถือระบบกรรมสิทธิ์วิทยุกระจายเสียงนั้น เห็นได้ชัดเจนว่า ยังมีกรอบการควบคุมจากปัจจัยภายนอก คือ ปัจจัยทางการเมือง และปัจจัยทางเศรษฐกิจด้วย

“ . . . วิทยุบ้านเรากินอุดมการณ์อย่างเดียวไม่ได้ อยู่ไม่รอด ตาย ต้องเป็นคนที่มีรู้จักธุรกิจเยอะ ๆ รู้จักว่า จะเอาธุรกิจกับอุดมการณ์มาผสมกลมกลืนกันยังไง ให้มันอยู่รอดได้ ด้วยคุณภาพ ด้วยสิ่งที่ดี แล้วคนฟังยอมรับ ตรงนี้เป็นสิ่งที่ยากที่สุด ฉะนั้นต้องหาคนที่อยู่ในวงการวิทยุมานาน 10 - 20 ปี รู้จักมาตั้งแต่เริ่มว่า มันทำได้อย่างไรให้ธุรกิจอยู่รอด ทำไงไม่ให้ขาดทุน ทำไงให้ค่าใช้จ่ายกับรายได้มันพอดีกัน หรือค่าใช้จ่ายน้อยกว่ารายได้. . .” (อรสา มุขเตียรย์ สัมภาษณ์,อ้างแล้ว)

ดังนั้น การบริหารที่ดีของฝ่ายบริหาร เพื่อให้ผลไปยังผู้ฟังได้ออกมาด้วยคุณภาพ จึงเป็นเรื่องที่ยากที่สุด เนื่องจาก “ความอยู่รอด” กับเสรีภาพดูเหมือนต้องเลือกที่ “ความอยู่รอด” ทำให้ต้องสูญเสียเสรีภาพไปอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

ในขณะที่ผู้ดำเนินรายการวิเคราะห์ข่าววิทยุเนชั่นทั้งหมดยืนยันตรงกันว่า สปอนเซอร์ไม่มีอิทธิพลต่อเนื้อหาการข่าว สรยุทธ สุทัศนจินดา มองว่า “หากสปอนเซอร์มีอิทธิพลเข้ามาจะเป็นการคิดที่ผิดอย่างยิ่ง เพราะแทนที่เราจะรู้สึกกลาง ๆ เรากลับจะรู้สึกไม่ดีต่อเขาขึ้นมาทันที หากปล่อยให้ทำหน้าที่ ก็จะทำให้เกิดความยุติธรรม ผมว่า เขาบริหารกันแบบมืออาชีพ ต่างคนต่างทำหน้าที่ ผมจะว่าปตท.ในรายการก็ได้ ทั้ง ๆ ที่ปตท.เป็นสปอนเซอร์ให้รายการ แต่ปตท. มันใจได้ว่า ผมไม่มีนอกมีใน ผมทำหน้าที่ ต้องแยกแยะ เหมือนกับทำรายการให้ไอทีวี ทั้ง ๆ ที่ปตท.เป็นสปอนเซอร์” (สัมภาษณ์,อ้างแล้ว)

ในขณะที่กนก รัตน์วงศ์กุล ยืนยันว่า สปอนเซอร์ไม่เคยมีการท้วงติง และไม่ถอนโฆษณา หากมีการนำเสนอเนื้อหารายการที่เกี่ยวข้องกับข่าว “เพราะเราตรงไปตรงมาตลอด ตัวอย่าง เช่น การทำเรือเป็นสปอนเซอร์ เคยมีปัญหาเรื่องกรมศุลกากร เราก็เล่นโดยเชิญเขานั้นแหละ ไม่หลีกเลี่ยง เพราะงานข่าวไม่เคยใส่ความเห็น เรามั่นใจว่า safe ตรงนี้ . . .” (สัมภาษณ์, อังแล้ว)

“กรณีมีข่าวที่มีการสั่งห้ามใช้โทรศัพท์มือถือในโรงพยาบาล ข่าวนี้เป็นข่าวใหญ่ มีคำสั่งห้ามจากกระทรวงสาธารณสุข บอกว่า ถ้าคุณเปิดโทรศัพท์มือถือในโรงพยาบาล จะส่งผลกระทบต่อเครื่องมือทางการแพทย์ ทำให้เครื่องเดินผิดปกติ และจะส่งผลกระทบต่อความปลอดภัยของคนไข้ที่อยู่ในโรงพยาบาลด้วย ช่วงนั้น เนชั่นเราเอาใหญ่เลย ไม่ว่าจะป็นรายการช่วงต้น ๆ ช่วงไพร์ทไทม์ เกิดตกจากเนชั่น หรือสายตรงจากห้องข่าว เราเชื่อเชิญทางด้านรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข เชิญเชิญแพทย์ผู้ที่เชี่ยวชาญ และมีผลการศึกษาวิจัยจากต่างประเทศมาพูดคุยเกี่ยวกับเรื่องนี้ พอเราพูดคุยในเรื่องนี้ในหลายแง่หลายมุม ซึ่งเขาชี้ชัดไปว่า ในเบื้องต้นถึงแม้ว่า จะไม่สามารถชี้ชัดถึงพิษภัยของทางด้านโทรศัพท์มือถือที่มีผลต่อเครื่องมือทางการแพทย์ หรือมีผลต่อสุขภาพในลักษณะที่ถ้าเกิดว่า เป็นหวัดแรง ๆ ใช้สองวัตต์ สามวัตต์ เราก็ดีแม้ไปว่า แพทย์ชี้ชัดไปว่า ถ้าไม่จำเป็นจริง ๆ ก็ควรหลีกเลี่ยง พอเราสัมภาษณ์รายการจบ คุณรู้ไหมว่า สปอตที่ขึ้นมาคือ โทรศัพท์มือถือนั่นเอง. . .” (ยุทธนา กระบวนแสง, สัมภาษณ์, อังแล้ว)

จากคำยืนยันของผู้ดำเนินรายการทั้ง 3 คน แสดงให้เห็นว่า ผู้ดำเนินรายการได้ทำหน้าที่ในฐานะสื่อมวลชนที่ต้องการนำเสนอข่าวอย่างตรงไปตรงมา อย่างไรก็ดี อัจฉรา มาภา เจ้าหน้าที่ผลิตสคริปต์รายการ กลับมองว่า สปอนเซอร์มีอิทธิพลในการจัดทำรายการวิเคราะห์ข่าว แต่ค่อนข้างน้อย

“นโยบายในการผลิตรายการ พยายามที่จะสะท้อนปัญหาที่เกิดขึ้นในช่วงนั้น อาจจะไม่ถึง 0.1 เปอร์เซ็นต์ สมมุติว่า อาจจะมีเกี่ยวกับเรื่องของโทรศัพท์ คุยกับเรื่องนั้นเกี่ยวข้องบ้าง แต่ไม่โดยตรง อาจจะมีคุยโดยรวมว่า ในช่วงนี้ในวงการโทรศัพท์มีการแข่งขันอะไรกันบ้าง วิวัฒนาการของเจ้านี้จะได้เปรียบอีกเจ้าหนึ่งอย่างไร จะเสนอกลาย ๆ จะไม่เสนอโดยตรง ส่วนใหญ่เป็นเรื่องเศรษฐกิจ แต่จะไม่เสนอเจาะลงไปว่า เป็นของเจ้านี้ที่เป็นสปอนเซอร์ให้เนชั่น” (สัมภาษณ์, อังแล้ว)

ทั้งนี้ แสดงให้เห็นว่า แม้ผู้บริหารเครือเนชั่น และผู้บริหารวิทยุเนชั่น รวมทั้งผู้ดำเนินรายการจะมีความเห็นตรงกันว่า สปอนเซอร์ไม่มีอิทธิพลในการนำเสนอข่าวของวิทยุเนชั่น แต่เจ้าหน้าที่ในระดับผู้ผลิตสคริปต์รายการมองว่า เป็นความพยายามของผู้ดำเนินรายการที่จะหลีกเลี่ยงการนำเสนอประเด็นข่าวที่เกี่ยวข้องกับผู้สนับสนุนรายการมากกว่า นั้นย่อมหมายความว่า ผู้ดำเนินรายการไม่มีเสรีภาพอย่างเต็มที่

นโยบายภายในองค์กร

เนื่องจากโครงสร้างของเครื่องเนชั่นที่มีการแบ่งแยกการบริหารงานออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มสิ่งพิมพ์ กลุ่มกระจายเสียง และกลุ่มอื่น ๆ การดูแลเนื้อหารายการนั้น สุทธิชัย หยุ่น ในฐานะที่เป็นผู้ดูแลภาพรวมทั้งหมดของกลุ่มกระจายเสียง จะให้อำนาจอดิศักดิ์ ลิมปรุ่งพัฒนกิจ บรรณาธิการบริหารหนังสือพิมพ์กรุงเทพ ธุรกิจ ในการเฝ้าตรวจสอบข่าวต้นชั่วโมง และรายการวิเคราะห์ข่าว เนื่องจากเป็นผู้ที่ดูแลสำนักข่าวเนชั่นที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงกับกองบรรณาธิการวิทยุ

“คุณอดิศักดิ์จะให้อิสระ (กองบรรณาธิการวิทยุ) 70 เปอร์เซ็นต์ อีก 30 เปอร์เซ็นต์ เป็นเรื่องของการมอนิเตอร์ แนะนำ สอน บอกแนวทาง แต่เมื่อไรที่เป็นเรื่องใหญ่ เกิดการผิดพลาด คุณสุทธิชัย จะเข้ามาทันที เกิดอะไรขึ้นเมื่อเข้าพลาตตรงนี้ เสียงปล่อยออกอากาศมีสองเสียงซ้อนกัน ทั้งในด้านเทคนิค ก็ต้องตอบให้ได้. . .”(อรสา มุขเตียรย์, สัมภาษณ์,อ้างแล้ว)

นอกจากนี้ หากมีข่าวใหญ่เกิดขึ้น เช่น เรื่องการเลือกตั้ง กองบรรณาธิการวิทยุจะประชุมร่วมกัน เพื่อดูทิศทางว่า ในส่วนวิทยุจะรายงานข่าวอย่างไร

“รายการวิเคราะห์ข่าวจะเป็นสิ่งที่คุณสุทธิชัยห่วงมากที่สุด เพราะเป็นชื่อเสียงของเนชั่น แกะจะให้นโยบาย แกะจะถามว่า รายการคุณเชิญคนนี้หรือเปล่า รายการคุณอ่อนไปหรือเปล่า แล้วแกจะเป็นคนเช็คคู่แข่งให้ตลอด แกไม่ได้ฟังเนชั่นอย่างเดียว ทุกเช้าแกตื่นขึ้นมาแล้วแกก็จะวิ่งออกกำลังกาย แล้วก็โทรมาบอกว่า คลื่นโน้นเขาทำอย่างไรโน้น ในช่วงเช้าแกก็จะให้รายชื่อของแขกที่จะสัมภาษณ์ในรายการด้วย”

จากการสังเกตของผู้วิจัย พบว่า ทั้งสุทธิชัย หยุ่น และอดิศักดิ์ ลิมปรุ่งพัฒนกิจจะโทรศัพท์มายังฝ่ายรายการ หลังจากที่ได้สัมภาษณ์บุคคลสำคัญ หรือแหล่งข่าวสำคัญ เช่น ในช่วงที่ฝ่ายรายการได้สัมภาษณ์นายชวน หลีกภัย นายกรัฐมนตรี สุทธิชัย หยุ่น จะกล่าวชื่นชมฝ่ายรายการ และผู้ดำเนินรายการ แต่จะแนะนำว่า น่าจะเพิ่มคำถามอะไรเข้าไปอีก สอดคล้องกับอรสา มุขเตียรย์ ที่มองว่า “คุณสุทธิชัยเป็นผู้ใหญ่ที่สั่งสอน บอกตลอด แล้วก็เป็นตัวอย่างที่ดีที่สุดของเรา คือไม่ใช่บอกว่า คุณไปทำอย่างไรก็ได้ แต่ผมอยากจะเอาอย่างนี้ ไม่มี เขาจะบอกว่า ทำอย่างนี้ไหม ทำไมถึงทำอย่างนี้ ทำไมไม่ทำแบบนี้ สมมุติว่า เราบอกว่า น่าจะเป็นชวา เขาก็บอกว่า แล้วซ้ายละมองหรือเปล่า ซ้ายก็ดีนะ หน้าหรือหลังก็ดีนะ. . .”(อรสา มุขเตียรย์, สัมภาษณ์,อ้างแล้ว)

อย่างไรก็ตาม สรยุทธ สุทัศนจินดา มีมุมมองถึงวิทยุเนชั่นในปัจจุบันด้วยว่า “วิทยุเนชั่น จริง ๆ แล้ว เดินเข้าไปสู่ความเป็นตลาดมากเกินไป ตลาดวิทยุที่เหมือนกับคลื่นอื่น โดยทั้งจุดแข็งของตัวเอง คือ ความแข็งแกร่งในสิ่งที่ควรจะมี แข็ง อ่อนโยนในสิ่งที่เราต้องอ่อนโยน

สุขภาพในสิ่งที่เราควรสุขภาพ คือทุกอย่างต้องเด่นของมัน แต่วิทยุเนชั่น พยายามดึงตัวเองกลับไปสู่ความเป็นวิทยุกลาง ๆ เรียบ ๆ เสมอต้นเสมอปลาย พุดง่าย ๆ ก็คือ เหมือนกับวิทยุกรมประชาสัมพันธ์ กำลังจะเอามาตรฐานนั้นมาใส่ ซึ่งผมก็ไม่รู้ว่า เกิดอะไรขึ้น แต่ถ้าถามผมเรื่องที่เป็นเรื่องชีวิต ต้องเอาให้น้ำหนักสุด ๆ เรื่องที่เป็นการเมืองก็ต้องให้ร้อนแรงสุด ๆ เรื่องที่เป็นเศรษฐกิจก็ให้ลึกสุด ๆ นี่คือ ความเป็นวิทยุเนชั่น ซึ่งเดี๋ยวนี้ มันหายไปเยอะ การนำเสนอ ก็ไปเรื่อย ๆ แต่ไม่มีลักษณะของการทุ่มเรื่องนี้เกาะติดจิกไป ไม่ต้องกลัวใคร ไม่ต้องสนใจหน้าอินทร์หน้าพรหม ผมยังเชื่อว่า ตรงนั้นยังเป็นจุดเด่นของวิทยุเนชั่น”

ในมุมมองของสรยุทธ สุทัศนะจินดา สะท้อนให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงของวิทยุเนชั่น จากจุดเริ่มต้นที่ต้องการสร้างสถานีข่าวสารแห่งแรกในประเทศไทย มีการรายงานข่าวอย่างเจาะลึกแจกแจงการทำหน้าที่รายงานข่าวเชิงสอบสวนของหนังสือพิมพ์ประเภทเชิงคุณภาพ แต่จากสภาพของโครงสร้างที่รัฐเป็นเจ้าของ วิทยุเนชั่นไม่ได้เป็นเจ้าของที่แท้จริง ทำให้ต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบการดำเนินรายการให้สอดคล้องกับโครงสร้างวิทยุกระจายเสียงในปัจจุบัน และที่สำคัญเพื่อ “ความอยู่รอด” ของธุรกิจ จึงต้องเข้าสู่ “ความเป็นตลาด” - ลดการรายงานในเชิงสอบสวนลง และต้องเริ่มนำ “สินค้าตัวใหม่” อย่างเช่น ข่าวกีฬา ออกมาสู่ท้องตลาดด้วย